A POLGÁRI UNDERGROUND LAPJA

Ufi

- A perzsa atom – 12. o.
- Beszélgetés Cserna-Szabó Andrással – 22. o.
- Oli bácsi az SZDSZ-ről – 35. o.

2005. március, VII. évf., 3. szám • www.ufi.hu

Jöjjön vissza később!

Összeállításunk a hazai ügyintézésről

198 Ft

HU ISSN 1587-9097
050003
9 771587 909000

UTOLSÓ FIGYELMEZTETÉS: BÜROKRATA? RA-TA-TA-TA!!!

Rendelje meg most az Ufit!

A márciusban előfizetők között értékes Vox Nova cédéket sorsolunk ki !

Név:.....

Város: ..... Ir.-szám: .....

Cím: .....

A megrendelőlapot az alábbi címek valamelyikére kérjük eljuttatni: **Ufi, 1462 Budapest, Pf.: 536. • Tel./Fax:** 1-266-6590 • Az újság megrendelhető az Ufi honlapján: **www.ufi.hu**, valamint normáldíjas SMS-ben, a **06-20-520-7049**-es számon is.

Az újság előfizetési díja egy évre: 2000 Ft.

Tartalom

INTRO
- *Hajrá amőbák!* 3
- *Lapzsemle* 4
- *Milyen állat a polip?* 5

TÉMA
- *Nyitni kék* 6
- *Jöjjön vissza később!* 8
- *A perzsa atom* 12
- *Rózsa tövissel* 14
- *A Gyurcsány-kormány és a PPP* 15

INTERJÚ
- *Politika és tudomány között* 16

PUNCS
- *Beregszentmiklóstól a szenesekig* 19
- *Ahhoz képest, hogy magyar...* 20
- *Ez itt a reklám zene* 21
- *Nini, Bikini!* 21
- *„Humorérzék nélkül nem megy a varázslás”* 22
- *Titok, zokni* 24
- *A nagy lakás-pszichózis II.* 25
- *Törzsi világ* 27
- *Gyerekek idősebbeknek és haladóknak* 28
- *Carcassone* 29
- *Montenegró: állam álmodói* 30
- *Szvitnesz, otthon, biztonság* 34

MÚLTIDÉZŐ
- *Krisztus vagy Wotan?* 32

POLGFILTER
- *Oli bácsi az SZDSZ-ről* 35
- *Lóvá tett város* 36
- *Doromboló cicus-díj* 36
- *Kulturális, miniszter* 37
- *Önkormányzati közért* 37
- *Mindjárt Melinda* 38

Hajrá amõbák!

A folyamatos megújulási lázban égő magyar baloldal most éppen – sokadjára – a fiatalokat szeretné beszervezni. A Xénia-ház elrettentő példája még ott dörömböl minden szegfűs guru agyában, a „többet ne” feliratú dobozkában. Inkább a modern, európai szocdem módszerrel próbálkoznak. Valamelyik piárokos fejébe nyomta a Nagy Ifjúságpoltitikai Varázskalpagot, és meg is lett a csodafegyver!

– Az internet, az jó, azt szeretik a fiatalok – szólt a kinyilatkoztatás. Egy pillanatra még a sarokban szipogó Niki is elhallgatott, Bogi és Andris kihúzta magát, miniszterelnökünk pedig egészen rövid ideig elfelejtett Rá gondolni.

A magunk maradi, klerikális, nacionalista és egy picikét kádárista módján hadd emlékeztessünk a nagyívű kezdeményezés szellemi alapjaira: a gigalúzer Medgyessy Péter a fiatalokkal való törődés fontosságát annak idején a maga kissé faragatlan, ámde szeretetreméltó módján az emlékezetes whisky-példázattal foglalta össze. Ez azonban régen volt, ráadásul nem lehet mindenki Bozóki Andrásba oltott Hiller István.

Hamarosan indul tehát az Alapítvány a Modern Baloldalért internetes játéka, az amoba.hu, ahol formás kis adathorgászat után majd kérdésekre válaszolhatunk, az igazán ügyesek pedig jutalomként akár „részt is vehetnek a párt politikájának alakításában”.

Úgy látszik, hogy a szocialista mogulok belátták: ifjúsági szervezetük nemcsak arra nem képes, hogy épkézláb utánpótlást neveljen ki soraiból (eddig nagyjából Újhelyi István az eredmény, de ezt csak az MSZP-t gyűlölők nevezhetik előrelépésnek), hanem rendszeres botrányaival csak tovább porlasztotta a szocialisták a negyven év alattiak körében amúgy sem sziklaszilárd népszerűségét.

Megspórolnánk néhány brífinget a szegfűs harcálláspontnak. Letesszük épülő-szépülő, modern, európai köztársaságunk asztalára a dolgozó-tanuló ifjúságot testvéri egységbe forrasztó internetes játékkal kapcsolatos ötleteinket. Ne kelljen újabb bizottságot alakítania Lamperth Mónikának.

A beugró feladatok között szerepelhetnének a doppingkirály Annus Adrián szocialista párti karrierjének fontosabb állomásai. Tudni kellene a feloszlatott Vas megyei csoportok számát. Még azt is, hogy melyik realitymajom erősíti a budapesti XIV. kerület MSZP-alapszervezetének elnökségét.

Ha ez megvan, következhetnek a combosabb feladatok: felismerjük-e a bevágott néhány másodperces hangfelvétel alapján, hogy Gyurcsány Ferenc éppen kit sérteget? Tudjuk-e, hány „szociáldemokrata” megújulási dokumentum készült az elmúlt évben? Ha ez megy, még mindig jöhet a magabiztosak mezőnyét ritkító halálkérdés: mikor volt utoljára fodrásznál Baja Ferenc?

A minden próbát teljesítő hős lovagot fogadhatná egy szegfűt formázó Nyers Rezsőkép, Horn Gyula elénekelne neki egy érzelmes nótát, választhatna, hogy jutalompólóján Kiss Péter mosolyogjon-e, avagy inkább ne.

Az amőbában magunk mögé utasított fiatalok millióin pedig jót kacagunk majd.

– Ablonczy Bálint

A polgári underground lapja • VII. ÉVF., 3. SZÁM, MEGJELENIK HAVONTA • Főszerkesztő: *Hegedűs Zoltán* • Főszerkesztő-helyettes: *Ablonczy Bálint* • Vezető szerkesztő: *Balogh Ákos Gergely* • Főmunkatársak: *Ambrus Balázs, Benkő Levente, Czotter András, Névai Gábor, Rumi Tamás, Novák Tamás, Szilver Ottó* • Olvasószerkesztő: *Nagy Zsolt* • Fotó: *Késmárki Péter* • Címlapfotó: *MTI/Kovács Tamás* – • Felelős kiadó: Verba Volant Kft. • Szerkesztőség: *1085 Budapest, Baross u. 28.* Levélcím: *1462 Budapest, Pf.: 536.* • Tel./Fax: (1) 266-6590 • Sms: 06 20 520 7049 • www.ufi.hu • mail: szerkesztoseg@ufi.hu • Szerkesztőségi titkár: *Márvány Miklós* • ISSN 1587-9097 • Lapterv, nyomdai előkészítés: *Artinpress* • Nyomdai előállítás: Komáromi Nyomda Kft., Dunarakpart 15., Komárom 94501, Szlovákia • Igazgató: *Meszlényi István* • *Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletág (06 80 444-444)* • *Meg nem rendelt kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.*

• Rossz év

Csak 39 700 találatot írt ki a nevemre az internetes kereső? Nem is sok, egy éve még több mint 50 000 volt. (Németh Judit alias Pandora a Blikkben, 2005. február 28.)

Így muland el...

• Mû, cím, ars poetica

Bíró Ica: Intenzív 20 perc fenékre. (Cím a VHS katalógusban)

Hja!

• Szuper BKV!

Superbrand-díj a Budapesti Közlekedési Részvénytársaságnak. Superbrand az a márka, amely a saját területén kitűnő hírnevet szerzett. A fogyasztóknak a konkurens márkákhoz képest olyan érzelmi és/vagy kézzelfogható előnyöket nyújt, amit a vevők elvárnak és elismernek. (Hír a BKV Rt. honlapján, 2005. február 3.)

Nincsenek nagy igényeink: superbrand helyett a tiszta buszokkal is megelégednénk.

• Fejlesztési csomópont

A szórakoztatóiparra mint fejlesztési csomópontra vonatkozó kérdésünk megválaszolását Kóka János gazdasági miniszter ironikus megjegyzéssel indította. Mint mondta, vannak kimutatások arról, hogy a filmezés kedvező hatással van a hajléktalanok helyzetére, hiszen a forgatásokon a tömegjeleneteknél elég sok homeless statisztál. (Kóka János a miniszterelnök által meghirdetett fejlesztési terv egyik eleméről, Népszabadság, 2005. február 25.)

A modern Magyarország hajléktalanjai üdvözlik a Miniszter Urat.

• Korhatáros mûvészet

HVG: Viszont kielégíthette egyik elvágyódását. Eljutott a khmerek közé. Meg is írta. Aztán ezzel is kavart egy minivihart: ellenségei pedofíliát olvastak ki lelkes soraiból...

M.I.: Mit mondjak: a kambodzsaiak prűdek. Alig vannak bordélyházak, s ha vannak is, a lányok azokban is vietnamiak. A második utamon, nem is tagadom, volt bennem törekvés, hogy ily módon is érintkezésbe lépjek az ott élőkkel. Mert nagyon szépek a leányok, és az egész országot átlengi egyfajta nőiség. Azt persze visszautasítom, amire egyesek céloztak, mert nem gyerekek voltak, legfeljebb a termetük kicsi. Tényleg volt három-négy kapcsolatom, ezeket le is írom a könyvben, de mondom, jóval túl voltak az alsó korhatáron. (HVG-interjú Malgot Istvánnal, 2005. február 3.)

Nem gyerek vótt az, tisztelt bíróság, csak kicsike!

• Csapat

– Milyen volt a csapat odabent?
– Nagyon jó. Többnyire közlekedési bűncselekményekért elítéltekkel, adócsalókkal ültem. Volt közöttünk vagy hat főkönyvelő is. Ők persze oktatgattak a könyvelési trükkökre. (Interjú Stadler Józseffel, Blikk, 2005. január 21.)

Tanulni, tanulni, tanulni...

• Kedves, nedves

Hogy a kedvesed nedvesebb legyen... (A párkányi Vadas termálfürdő hirdetése)

Hogy jól végződjön a nap.

• Mulatós konga

Kedveli a Magyar mulatós dalokat, szerinte nagyon jól lehet rájuk táncolni és kongázni. Szereti a Magyar embereket, elmondása szerint kevés vendégszeretőbb nép van a Magyaroknál. Egy Budapest környéki kis városban él, hét közben szereti a nyugalmat. (Fekete Pákó bemutatkozása, www.feketepako.hu)

Kislány, vidzsázz...

• Igazságosabb

Emelkedtek az átlagjövedelmek és a nyugdíjak, igazságosabb lett a családtámogatás, és nem növekedtek az adók. (Aczél Endre: A démon, Népszabadság, 2005. február 15.)

Valamint megépült 800 kilométernyi autópálya, 10 ezer kollégiumi férőhely és a kisfiúk is felérik már a piszoárt.

• Esti mese

Példa nélküli, és felháborító, hogy Kondor Katalin mindent megtesz azért, hogy úgy tematizálja a közvéleményt, ahogy pártja diktálja. (...) A magyar társadalomban élő gyerekek azonban nem hallottak esti mesét. Talán nem ártana néha rájuk is odafigyelni kicsit. Felszólítom a Magyar Rádió elnökét, Kondor Katalint, hogy kárpótolja őket valamivel, az Orbán Viktor főszereplésével sugárzott esti meséért. (Újhelyi István sajtóközleménye, 2005. február 17.)

A magyar társadalmon kívül élő politikusok pedig alkalomadtán szembesülhetnének fogalmazási képességük korlátozottságával.

• Misszió

A hét végén hozott határozatával az MVSZ elnöksége nemzeti missziós területté nyilvánította Magyarországot. (A Magyarok Világszövetségének sajtóközleménye, 2005. február 21.)

Magyarország a hétvégén hozott határozatával katasztrófa sújtotta területté nyilvánította az MVSZ-t.

Bush elnök európai látogatókörútját bemutató térkép a USA Today-ből; amerikai barátaink többségének ezek szerint nemcsak Irak pontos földrajzi helyzete okoz gondot.

Tisztelt Olvasóink!

Lapunk előző számában nyereményjátékot hirdettünk az UFi-ra februárban előfizetők számára. Az akció keretében két, egyenként négy ezer forint értékű cd-t, a Vox Nova kiadó kiadványait sorsoltuk ki.

A szerencsés nyertesek:
Hajas Lászlóné, Püspökmolnári;
Dobó Irén, Szeged;
Merényi Miklós, Kerepes.
A nyerteseket postán értesítjük. Gratulálunk! A játék folytatódik, a márciusi előfizetők között is értékes cd-ket sorsolunk ki!

↑ Az APEH
a hónap nyertese

Az adóhatóság annyi hányattatás, adatmásolás, uniós adószám, azonnali inkasszó és visszatartott ÁFA után a jelek szerint végre jó kezekbe került. A korábbi, ún. tudós típusú (a PM államtitkára szerint a lemondáshoz kellő intelligenciával rendelkező) vezetőt igazi, ún. menedzser mentalitású káder váltja, bárhogy is ármánykodjon a fidesznáci Állami Számvevőszék. Szikora János 5 éven át a nyíregyházi MSZP külső bizottsági tagjaként küzdött az Adózási Fegyelem szent zászlaja alatt, majd a megye APEH-főnökeként pallérozta magát – készült a nagy feladatra. Tudta, egy napon ő lesz az, akire a nemzet kormányának és adófizető polgárainak szüksége van. Csak a hívó szóra várt, hogy mestere útmutatását követve, a tőle örökségül kapott Jedi-karddal vághasson rendet a Költségvetés Sötét Oldalának sorai között.

↓ Hiller István
a hónap vesztese

Valószínűleg nem tévedünk nagyot, ha egy szocialista politikus (pláne pártelnök) karrierjének objektív mélypontjaként azt a pillanatot határozzuk meg, amikor a Nap-Kelte pártatlan és mértéktartó műsorvezetői röhögik ki. Bár Hiller István saját elmondása szerint örült, hogy a játékoskedvű műsornak játékostársa lehetett, a romákhoz el nem jutó roma-politikáról és az Amőba jó sorsáról hebegő-habogó pártelnök szereplése leginkább egy olyan C-kategóriás önkormányzati képviselőére emlékeztetett, akinek különösen rossz napja van. Talán érthető, hogy napról-napra erősödik bennünk a sejtelem: hősünk talán csak egyszer követett el nagyobb hibát annál, hogy pártelnöki maskarára cserélte a miniszteri bársonyszéket: amikor az egyetemi katedrának mondott búcsút a kulturális tárcáért.

„A szerkesztő azt üzente”

Ügyfél, szolgálat

Szépen, türelmesen állunk sorban, nagy össznépi egyetértéssel hallgatjuk, ahogy pártunk elnöke előbb kifizetne, majd szélsőjobboldali szándékot sejtet gazdaügyileg és mivel ennyi pofátlanságtól sem halad a sor és a haza ügye, hát várunk. Sorszámunkon olyan nagy szám szerepel, hogy minden reményünket elveszítenénk, de a teljes nihilbe való fejfájós zuhanás előtt kitöltjük az enorszagom.hu kérdőívét, hogy magunk is elámuljunk fene nagy liberalizmusunkon. Ámulás-bámulás közben, életünk sorsdöntő, nagy sorbanállását meg sem szakítva elkészítettük a márciusi UFit. Jártunk Montenegróban és cukrászdában, folyóiratokat olvastunk, cédéket hallgattunk, az antikommunista és antifasiszta Apponyi György emlékét idéztük, beszélgettünk Mészáros Tamással, az ÁPV Rt. elnökével, a Corvinus Egyetem rektorával és Cserna-Szabó András íróval, a gasztrozófia templomának felkent papjával, rettenthetetlen Oli bátyánk pedig ezúttal az SZDSZ-ről és az ő országukról mondja meg a frankót. Tesztkitöltésénél a gép lefagyott. – A. B. A.

Milyen állat a polip?

Románia új fedélzetmesterével nem lehet kukoricázni. Az államelnök torkon ragadja a korrupció zöldhasú szörnyét. Nem kis feladat, összegezve ugyanis a különféle nemzetközi felméréseket, ezzel az állampolgárok majd’ negyedének légútjaira kell nyomást gyakorolnia. Nem kérdéses, ebben a harcban ő a mi bajnokunk. Két korábbi kolléga jellemvonásait is egyesíti magában. Bátorsága és szívóssága kolumbuszi: az esti híradók mindegyikében elhull az aznapi korrupt politikus, rendőr, bürokrata. Az pedig, hogy vészhelyzetben fején átbucskázva mindig talpára áll, óhatatlanul Szándokánt idézi: nem sokkal ezelőtt bármelyik hatévesnél idősebb honpolgár álmából felköltve is tudott mondani két viccet holmi kéz alatt eladott flottáról.

Még ha néha be is csúszik néhány gikszer a fenenagy harcba. Meglepő számomra például a Tăriceanu miniszterelnök által közölt fantomkép. Eszerint a fehérgalléros bűnözőt arról a legkönnyebb felismerni, hogy egyik kezében a fizikaszertár kulcsait, másikban a naplót szorongatja. Ezen felül adócsaló, mivel magánórákat tart a Juliska és Pistike fedőnevű hetedikes, felvételire készülő diákoknak, és az ebből származó jövedelmét bevallás nélkül váltja krumplira és csirkére a piacon. A miniszterelnök volt olyan kedves megint a helyes mederbe terelni a román közgondolkodást. Nem idegen errefelé ez a fajta mentalitás: a siránkozásból könnyen váltunk a „majd mi megmutatjuk”, „ki, ha mi nem” állapotba. Csesztet az Unió a korrupcióval, a gazdasági válsággal, a szabadpiaci lehetetlen állapotokkal? Az igaz, kezitcsókolom, hogy nálunk mindenki lop. De egy büszke, via Balkán Európába tartó népet nem lehet szedett-vedett kijelentésekkel sötétben tartani. Ha betelt a pohár, azt még megisszuk, és nosza, hallja meg a világ a pedagógusgerincek roppanásait, ráütünk mi minden kézre, amelyhez krétapor tapad. Különben is, majd a részletes egyéni vagyonbevallás fényt derít a könyvek, folyóiratok, könyökben megkopott zakók, ódivatú esernyők és egyéb gyanús javak kérdésére a tanárok esetében is.

Ahhoz nem fér kétség, hogy a korrupció burjánzó hajtásait nyesegetni kell. Ahhoz sem, hogy le is hull néha egy-egy pompás, túlérett gyümölcs. A pedagóguskérdést – ne legyünk szőrszálhasogatók – akár nyelvbotlásnak, felejtendő ostobaságnak is tarthatjuk. A valódi kérdés abban áll, hogy készen áll-e az ország a nagytakarításra? Frázisokat akarunk puffogtatni, vagy vállalni a fel- és leszámolás valódi, kétségtelenül sok átmeneti paralízist okozó gondját? Băsescu és a kormány a jelek szerint készen áll megtenni ezt a lépést. Igaz, az államelnök a bevált „rosszfiú a jó szolgálatában”-pózt ölti magára. De hát nálunkfelé minden forgatókönyv elmegy. Az elkészült produkciót meg, ha akarjuk, ha nem, közösen nézzük majd. Lehet tippelni: heppiend lesz, vagy folyt. köv.?

– Burus János Botond,
Kolozsvár

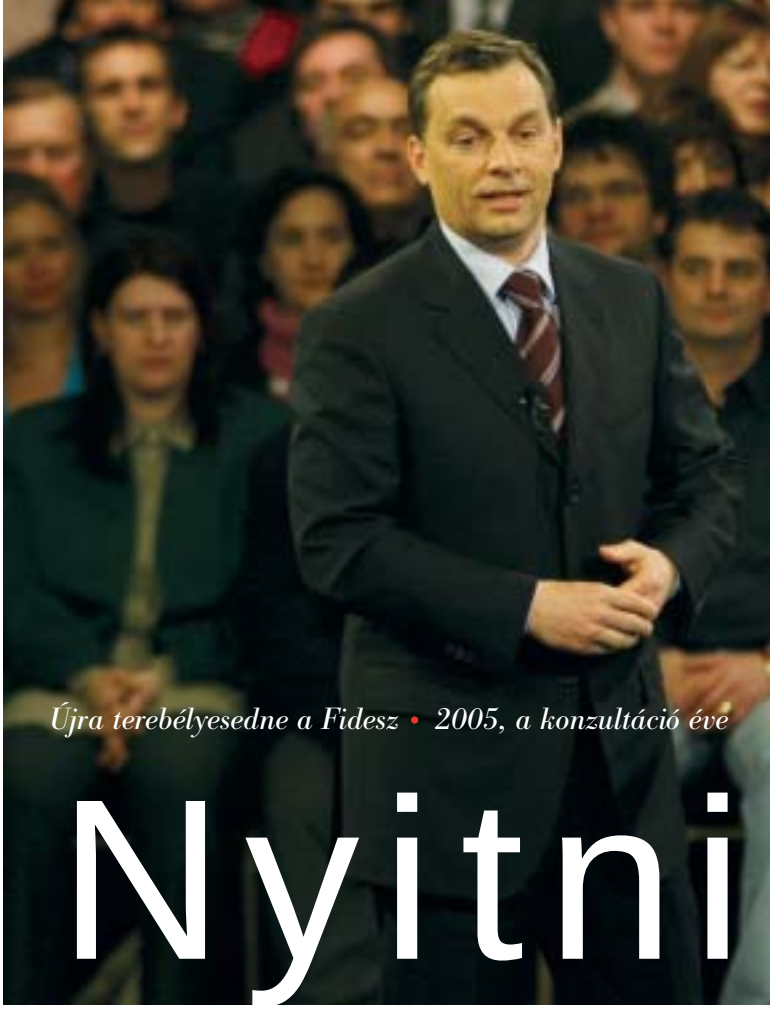

Újra terebélyesedne a Fidesz • 2005, a konzultáció éve

Nyitni

Mozgásban az üzlet, tartják a menedzserek. Mozgásban a politika, tartják a „népmenedzserek”. A Fidesz ez utóbbi mondás jegyében újra nőni, terebélyesedni, szélesedni, hízni, bővülni készül. Mindenkit bevonna a közéletbe, aki a rendszerváltás után (vagy még az előtt) meggyűlölte a politikusokat, illetve en bloc a politikát.

Orbán Viktor Fidesz-elnök februári országjárása – és értékelése – nyilvánvalóvá tette: a 2005-ös év nem az emelkedett beszédek éve lesz. A Fidesz-csoportok és a polgári körök „munkaterápián” vesznek majd részt, a nemzeti konzultáció jegyében ugyanis mindenkihez – ez most tényleg azt jelenti: minden egyes halandóhoz – el kell jutnia a szervezetnek. A Szövetség tehát újra többnek akar, talán fog is látszani, mint egy párt, mint a polgári körök becsatornázására alkalmas csúcsszerv, a jobboldal fellegvára. Vagyis a nemzeti egység, a közös gondolkodás és jövő „bázisintézményévé” formálódik, illetve formálódhat. Jönnek hát a faluparlamentek, a Budapest-tanácsok, ilyen-olyan városrészgyűlések, kulturális együttlétek, panaszfélórák, visszaküldős önkitöltős kérdőívek, miegyebek, hogy mire 2006-ra fordulunk, mindenki érezhesse: egy kicsit ő is hozzátett a készülő Fidesz-programhoz.

Mindez a praktikum oldaláról így fest: a 2002-es választás megmutatta, hogy olyanokat is szavazásra lehet bírni, akiket addig notórius urnakerülőként tartott nyilván a politológusszakma. Az MSZP-nek sikerült 300 ezer ilyen lelket nyernie, persze csak egy röpke alkalomra. Könnyen lehet, hogy a szocialisták újra bevetik a három éve sikert hozó mozgósító technológiájukat – amire a Fidesznek illő választ kell adnia. Orbán Viktorék úgy számolnak: a konzultáció éve után összvissz 3 millió szavazó áll majd a Fidesz mellé, ami épp 700 ezerrel több, mint 2002-es adat. És ehhez koordinátorokat, szakértőket, tanácsadókat biztosítani. Lapzártánk idején épp a 63. „szoci kör” alakult meg, Sikeres Szigetszentmiklósért Társaság fedőnéven. Ugyancsak februárban jelentették be, hogy a Gyurcsány Ferenc, Hiller István és Lendvai Ildikó által jegyzett Alapítvány a modern baloldalért Amőba néven országos baloldali internetes társasjátékot indít fiataloknak, melynek végkifejlete az Amőba mozgalom megalakulása lesz. A csalétek mindehhez: a legjobb játékosok politikai szerephez is juthatnak, „a baloldali politizálásban akár fontosabb szerepet is vállalhatnak”. Hát hajrá, klikkeljetek, amőbák! – B. D. S.

Copy – paste

Az MSZP a Fidesz-mintát kopírozza – már ami a párt- és hálózatépítést illeti. A szocialisták a Szövetséghez hasonlóan egy ideje a 176 választókörzetet (és nem a városi, kerületi, falusi szervezeteket) tartják a párt alapegységeinek. Tavaly novemberben a polgári körök mintájára az MSZP is közös ernyő alá kezdte terelni a meglévő civil-közösségi támogatóit a Magyar Üzletasszonyok Egyesületétől a Táncsics Mihály Alapítványon és az Otthont Magyarországból Összefogás Egyesületen át a Pallas Páholy Baráti Körig – Közéleti Társaságok Szabad Hálózata, vagyis Klubháló néven. Az ügy érdekessége, hogy a www.klubhalo.hu internetes honlap kiemelt támogatói között feltűnik Hiller István pártelnök volt tárcája, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, a Nemzeti Kulturális Alap, Belváros–Lipótváros önkormányzata, valamint az állami tulajdonú Szerencsejáték Rt. Ugyancsak a polgári köri buzgalmat hivatott ellensúlyozni a Hiller által február elején meghirdetett Sikeres Magyarországért Mozgalom (SMM). A mozgalom deklarált célja, hogy „együttes erővel tegyük hazánkat sikeres, gyarapodó állammá”. Persze – baloldali párthoz illően – a kezdeményezés anyagi motívumai sem elhanyagolhatók: az MSZP valójában uniós pénzek fogadására alkalmas közösségeket szeretne életre hívni, és

• *Orbán Viktor is új politikát hirdet*

kék

Fotó: Ujj/Késmárki Péter

ezzel eldőlni látszik az a vita, ami a 2004. december 5-i népszavazás után feszegette a Fidesz külső és belső közvéleményét. Az úgynevezett radikálisok sokáig azt hangoztatták: a Szövetségnek elég lenne a saját oldalához beszélnie, nagy nemzeti kérdéseket boncolgatnia, népnevelnie. Merthogy – szerintük – a népszavazáson az volt a baj, hogy a Fidesz nem volt kőkemény. Ahogy Bencsik András mondta volt: „A jobboldal sumákolt. Ezért nem Magyarország bukott meg, hanem azok, akik útlevéllel hülyéskedtek (ez itten kérem Orbán csesztetése, akárhogy is nézzük – a szerk.) és kórházi ágyon fekvő anyukával ájtatoskodtak, miközben a magyar választópolgárnak egy életbevágó kérdésben kellett volna döntenie: vállalja-e a honfitársai befogadásával járó kockázatot vagy sem?" S hát Lovas István is összefoglalta a Demokrata hasábjain, amit itt-ott látott a nagyvilágban: „ahol profik irányítják a választási kampányt, a saját tábor izzásban tartása a fő cél, mert – noha milliós tömegek szavaznak – néhány ezer szavazatkülönbség dönt.

A Fidesz azonban nem a Lovas által kínált „vérprofizmust" választotta. Orbán a Heti Válaszban José María Aznar receptjét vonatkoztatta magára. Az egykori spanyol kormányfőnek az volt a legnagyobb dilemmája: ki lehet-e egészíteni – legalább a választási időszakok erejéig – az értékalapon szerveződő jobboldalt azokkal, akik nem értékek, hanem anyagi helyzetük, hasznossági szempontok alapján hoznak politikai döntéseket. Aznar megoldotta e feladatot. Először is: világossá tette pártja eszméit, és kitűzte a zászlót. Akiknek nem tetszett a zászló, azokat nem próbálta meggyőzni arról, hogy helyesek a zászlóra varrt eszmék. Csak annyit ígért: ha a mi zászlónk van fönt, ti is jobban fogtok járni, például anyagilag, vagy az esélyek terén.

A táborépítés Magyarországon már 2002–2003-ban megtörtént. A zászló ki van tűzve – ráhímezve néhány érték és egy-két fölös cicoma. A nemzeti konzultáció évét ezért nem „jobbsovén" üzenetekkel fogja telelőni a Fidesz. Mostantól ugyanis a „hasznossági szavazók", ha úgy tetszik: a kádári kisember elérése a cél. Őket sem ciki elérni, legfeljebb azok szemében, akik korábban üzemszerűen panelproliztak, büdöscigányoztak. Jobb, ha hozzászokunk: a blokkban és putriban is emberek élnek. Meg hogy Orbán Viktor akkor is Orbán Viktor marad, ha emelkedett, magas pulpitusról alászálló beszédek helyett bemegy a dzsumbujba. Merthogy ott is emberek élnek. Tizenöt év tapasztalata üzeni a Fidesz politikusgárdájának: légy végre alázatos, légy jelen mindenütt, hallgass meg mindenkit!

A spanyol minta persze csak akkor működik, ha – a nagy nyitással, a konzultációsorozattal párhuzamosan – maga a Szövetség is minden ízében befogadó jellegűvé válik. Hogy mindenki csatlakozhasson a Fideszhez, aki szeretne. És úgy csatlakozhasson, ahogy szeretne: teljes jogú tagként, a helyi pártszervezetek belső harcaitól ódzkodó, de valahova tartozni akaró támogató tagként, szakértő tagként vagy akárhogy. A májusi Fidesz-kongresszus „alapszabály-módosítás" című napirendi pontja állítólag épp e bővülést hivatott megalapozni. Hisz Gombóc Artúr óta tudjuk, hogy a töltött csokoládé, a kerekcsokoládé, a lyukas csokoládé, a nugátcsokoládé, a mogyorós csokoládé, a keserűcsokoládé, a négyszögű csokoládé egyaránt tökéletes. Csak az a lényeg, hogy csokoládé legyen. – B. D. S.

HIRDETÉS

Fotó: Ufi/Kesmárki Péter

A hivatal, amelyik nem • Képes, tud, akar • Miért nem működik a magyar közigazgatás?

Jöjjön vissza később!

Rendes empirikus kutatások híján nehéz megtudni, hogy a magyar közigazgatás végső romlása hol kezdődött. Bizonyos azonban, hogy – Mikszáth Kálmán állításai ellenére – a hazai hivatali ügyintézés nem volt mindig csapnivaló. A dualizmus korszakában kitermelődött az a szakbürokrácia, amely a modernizációval kapcsolatos feladatokat megbízhatóan és egyenletes színvonalon intézte.

Az infrastrukturális fejlesztések, a bankrendszer vagy éppen a büntetőjogi szabályozás előkészítése során figyelemre méltó európai tájékozottságról és kezdeményezőkészségről tett tanúbizonyságot.

Egy közismert hiedelmet mindenképpen el kell oszlatnunk: mint arra már társadalomtörténészek rámutattak, hiba lenne a korabeli magyar közigazgatásban egyfajta dzsentri rezervátumot látni. Egyrészt a magyar államigazgatás messze nem rendelkezett akkora kapacitással, hogy az 1860 után tönkrement birtokos osztály tagjait mind fel tudta volna szippantani, munkát csak töredékük talált itt. Másfelől egyes minisztériumok személyi állományának elemzése is mutatja, hogy bár a dzsentri réteg aránya szembetűnő, korántsem csak belőlük került ki az apparátus. Gondoljunk arra, hogy az ifjú Jászi Oszkár is a földművelésügyi minisztérium fogalmazójaként kezdte szakmai pályáját. Az említett hatékonyság különösen szembeötlő akkor, ha tudjuk, hogy egy korabeli minisztérium jó esetben 120-180 munkatársat foglalkoztatott, s a korban nem volt például külön tárcája az egészségügynek, az ipar-, vagy a közlekedésügynek. Modern történeti értékelések híján ugyanakkor némileg tanácstalan az utókor a vármegyei közigazgatás megítélésében. A dualizmus korának egyik központi vitatémája volt a vármegye államosítása, amelyet elsősorban a szabadelvű kormánypártok szorgalmaztak, míg a függetlenségi ellenzék nagyrészt opponálta, mert tartott a kormányzat ellensúlyainak eltűnésétől. Az bizonyos, hogy a pozícióféltés vagy éppen a nemzetiségi mozgalmakkal folytatott állandó küzdelem nem használt a helyi ügyintézés innovatív, nyitott vonásai megerősítésének.

Első bizantinus korszak

Bár az UFi olvasói tudják, hogy lapunk élen jár a Trianon-szindróma leküzdésében, hiábavaló lenne tagadni, hogy a magyar közigazgatás szemléletében döntő szerep jutott a békediktátumnak. Elsősorban azért, mert a harmadára zsugorodott országba aránytalanul nagy számban kerültek közhivatalnokok. Az elszakított területekről a húszas évek közepéig elmenekült 320-340 ezer személy döntő többsége olyan állami vagy megyei hivatalnok volt (vasutastól a postáson át a szolgabíróig és a katonatisztig), akinek esélye sem volt arra, hogy állást találjon az egyébként is súlyos válsággal küzdő magánszférában – igaz, erre a képzettsége sem volt mindig megfelelő. Egy részük ugyan helyet talált az aránytalanul felduzzasztott állami és megyei közigazgatási apparátusban (helyzetük csak a népszövetségi kölcsön feltételeül szabott karcsúsítás – bélistázás – nyomán rendült meg), de a többség a státusz- és presztízsveszteség miatt a két háború közötti időszakban jó alanya volt bármely –azért elsősorban jobboldali színezetű – radikális politikai követelésnek. Azok, akik korábbi állásukhoz hasonló munkához jutottak, az átélt traumák (1918–1920) vagy az áporodott magyarországi közállapotok miatt kevéssé hajlottak a szociálisan érzékeny, az ügyfél szempontjait figyelembe vevő, gyors ügyintézésre. A kor termelte ki a magyar hivatali nyelvezet első bizantinus korszakát, a megszólítások hihetetlen szövevényét, mutatta fel a szociális hierarchizáltság mindenütt jelenlévő nyomait. Egy-egy kézbevett akta útját végigkövetve látható, hogy

akkoriban volt idő mindenre, s bár a visszaemlékezések mindig gyanúsak, tömegesen találkozunk bennük a büdösparasztozó vagy éppen úrhatnám köztisztviselő figurájával. Hozzá kell tennünk, hogy a nyolcórás munkaidőért folytatott harc akkor már győzött a magyar bürók világában. A hivatali segédszemélyzet felett álló köztisztviselő kilenc-tíz körül járt be munkahelyére, egykor enni ment vagy egyenesen hazaugrott ebédelni, ahol még szunyókált is egy keveset étkezés után. Három után visszament a hivatalba, s jó esetben hatig ott volt. Igaz, szombaton is dolgoznia kellett.

A verseny kiiktatása

A magánszférának viszont részint a versenyből és a fogyasztókból kellett megélnie. Ezért az eleinte kicsiny szolgáltató szektor illetve például a bankszféra kénytelen volt alkalmazkodni a közönség igényeihez. A magyar szépirodalomban oly sokszor megrajzolt hitelbe vásárlás vagy éppen a kifutófiúk alkalmazása tünetei ennek a vevőmegtartó, ügyfélcentrikus üzletpolitikának. Az 1945 után berendezkedő kommunista hatalom, miközben több hullámban tisztogatott az állami közhivatalokban, a szolgáltató szféra és a kereskedelem állami kézbe vételével, a verseny kiiktatásával gondoskodott arról, hogy ennek a szemléletnek nyoma se maradjon. A helyi közigazgatást – és rendkívül sok esetben az államit is – olyan emberek vették kézbe és működtették, akik mind képzettségüknél, mind magukkal hozott mintáiknál (hiszen addig esetleg csak otromba jegyzőkkel vagy leventeoktatókkal találkoztak) fogva alkalmatlanok voltak a rájuk testált feladat hatékony ellátására. E kontraszelektált korszak öröksége mind a mai napig velünk van.

Ennyit a magyar nemzeti hivataltörténet történeti alapozottságáról. Nézzük az ontológiai problémákat. Ezek igen számosan vannak, fel sem tudjuk sorolni őket. Az avatatlan szemlélő is elsőre megállapíthatja, hogy a magyar közigazgatás, és vele immár, sajnos a szolgáltató szektor működése is: útközben van. Félúton a teljesen manuális, cetlialapú adatrögzítés és a számítógépesítettség között. A két szisztéma között van átjárás: az átjárót Marikának hívják. Esetleg Emminek vagy Jolikának. Neki még 1964-ben Konkoly bácsi tanította be a kartotékok kezelését, és olyan jól megtanította, hogy mai napig ő tudja a legjobban. Marika (vagy Emmi vagy Jolika) már nyugdíjban van ugyan, de visszajár dolgozni, mert nélkülözhetetlen, és sajátos modora miatt nem tudott tanítványokat nevelni maga mellett. Ezért ha elkapja őt az influenza, akkor áll az ügyintézés, a kolléganők nagydarab, látszólag teljesen rendetlenségbe süllyedt Dexion-Salgó polcrendszerekre mutogatnak, és néha elkeseredetten próbálnak előráncigálni egy aktacsomót.

Az egyik nagy állami hivatalunk a sok pénzért beszerzett iktatóprogramot azzal harangozta be dolgozóinak, hogy innentõl nem lesz papír, mindenki intraneten kap mindent

Nem csak Marika

Ugyanakkor ne kenjünk mindent Marikára: az ügyintéző szakmákhoz elengedhetetlen képzésnek ma is vannak komoly hiányosságai, de húsz évvel ezelőtt nagyjából ugyanazt tanították, mint 1902-ben. Egy ma ötvenéves ügyintézőnek emberfeletti erőfeszítésbe került megtanulni a számítógép legalább szövegszerkesztési szintű használatát a kilencvenes évek elején. Ennél tovább lépni

A hipermarket

Tesco, Auchan, Cora, Interspar, OBI, Baumax, Praktiker. Mercator, Tus, Lesnina, Merkur, Gramat, Pevec. Az előbbiek a magyar kiskereskedelem multinacionális „nagy halai”, az utóbbiak Horvátország és Szlovénia nemzeti tulajdonban lévő hipermarketjei. Aki nem járt az utóbbi időben déli szomszédainknál, az most bizonyára csodálkozik. Most akkor tanulni kell a kereskedelem csúcsán lévő hipermarket-kereskedelmet, vagy csak türelmesnek kellett volna lenni?

Aki egy kicsit is jártas a multinacionális kereskedelmi vállalatok működésében, az tudja, hogy a szövetkezeti és állami tulajdonú kereskedelmet néhány év után leváltó külföldi cégek számos előnyük ellenére mennyi anomáliával működnek. Aki nem, az is sejtheti, hogy mennyire nem nemzeti sajátosság: valaki tud-e „kereskedni”, vagyis az árut raklapra tenni, békával kitolni az eladótér polcának végére, föléírni azt, hogy AKCIÓ, majd hatvankilencven nap után kifizetni a szállítót, és visszaküldeni neki a sáskahad által tönkretett árut. A tömegkereskedelemhez kapcsolódó tudás nem sokkal több ennél, mégis a magyar tulajdonú viszonteladók a néhány éves késlekedés miatt behozhatatlannak tűnő hátrányt szenvedtek. A győzelmet pedig az ellenfél kíméletlenül kihasználja a kasszáinál. Néhány hónapja a politikai viták példájaként szereplő lakberendezési cég ágykeretének esetében nem csak az a bosszantó, hogy extra árréssel (körülbelül nettó 40-50%-kal) adja el nálunk, hanem az is, hogy ezek a termékek (fenyőbútorok) évek óta eladhatatlanok Nyugaton. A gyártó cégek rég tönkrementek, készleteiket most a néhai hitelezőik adják el a térségben működő multinacionális kereskedelmi cégeknek. Vagyis az átlagosnál lényegesen magasabb árréssel kapjuk meg az elfekvő készletet úgy, hogy azok ára azért még agyonveri a hasonló termékeket gyártó hazai vállalkozásokat.

A kereskedelem csúcsidőszakaiban a furgonok és teherautók kígyózó sora veszi körbe az áruházakat. A sofőrök órákat, néha napokat várnak a kapu kinyílásáig. Az áru ezért gyakran nem érkezik oda időben, amivel az áruház szinte jobban jár, mintha eladná azt: a magyar menedzser azonnal faxolja a kötbérről szóló értesítést.

A leginkább húsba vágó dolog azonban az, hogy ezek az áruházak térnyerésük következtében mekkora árréssel dolgoznak. Minden szállító esetében úgynevezett „háttérkondíciót” állapítanak meg: a beszállított áru értékének egy részét „forgalmi hozzájárulásként” visszafizettetik a beszállítókkal. Ezt kifelé hozzájárulásként kommunikálják, valójában azonban fix profitként tarják számon, és minden évben folyamatosan emelni próbálják.

Ezek összege tíz és harminc (!) százalék között változik. Ezek után ha csak húsz százalékos árrést kalkulálunk, akkor is minimum hatvanöt százalékos a bruttó árrés. Ekkora árrés nem diszkontok, hanem drágább szakboltok esetén lenne indokolt.

Tetszettek volna forradalmat csinálni. A kereskedelemben is. – U. A.

A jogosítvány

Történt egyszer, hogy hősünknek, nevezzük M-nek, lejárt a jogosítványa. Rutin ügy. M. két diplomás családapa, de emellett tapasztalt akadályfutó, így tudta, hol kezdje. Nyakába vette a világhálót, kikereste, mi a teendő. Első lépés: orvosi alkalmassági vizsgálat. M. elment hát a háziorvosához. Ott kapott egy kis csészét, másnap reggel vissza a gőzölgő reggeli fáradt olajjal, majd egy kis látásvizsgálat, utána rutinkérdések. Rákövetkező nap elkészült a labor is. Ekkor már harmadjára járt a háziorvosnál, de M. nem csüggedt, hisz tudta, hogy minden kezdet nehéz. Végre kész lett az alkalmassági. Hogy a további lépéseket megtudakolja, M. visszamászott a világhálóra, kikereste a lakhelye szerinti illetékes okmányirodát. Nagy öröm, az okmányiroda honlapja azt írja: nincs várakozás, ha előre egyeztetett időpontban érkezik. M. szeme csillogott a boldogságtól. Nem kell szabadnapot kivennie, ha reggel nyolcra bejelentkezik, egy csöppet késve kilencre beér a munkahelyére. Az okmányiroda nyitvatartása egyébként egy megfejthetetlen kód szerint alakul: kedd, csütörtök, péntek 8-12, hétfő 13-17, szerda 8-11.45 és 12.30-15.30. M., mint a legtöbb munkavállaló 8-tól 17-ig dolgozik. Tehát az okmányiroda nyitvatartásának és M. szabadidejének közös halmaza nullhalmaz. Telefonál az okmányirodára, megkérdezi, mit is kell még vinni. A választ gépiesen darálja egy amúgy kedves hangú hölgy: „kell a személyi, a lejárt jogosítvány, az orvosi alkalmassági és 4000 Ft okmánybélyeg, amit a közelben lévő postahivatalban megvehet". M. jelzi a kedves hangú hölgynek, hogy akkor ő M., akit M-nek hívnak, valamelyik reggel nyolcórás időpontot lestoppolná. „Á, az teljesen fölösleges, nem szoktak sokan lenni". M. már érzi a vesztét, de nem akar udvariatlan lenni, nem erősködik tovább, csak halkan megjegyzi, hogy akkor holnap reggel ő (azaz M.) és a közigazgatás végre egymásra találnak. Annak rendje és módja szerint M. reggel 7.48 perckor kilép a lakásból és az okmányiroda, illetve az okmányiroda melletti postahivatal felé veszi az irányt, hogy legelőször is az okmánybélyegeket beszerezze. 8.02-kor megérkezik a postához. Nyitná az ajtót, de hirtelen megtorpan, majd hideg verejtékcseppek gördülnek le a hátán. A posta csak 8.30-kor nyit. A legközelebbi posta körülbelül tizenöt percnyi járóföldre van. Nincs értelme elmenni odáig, időben ugyanott lenne. M. tehát nem tehet mást, türelmesen várakozik, míg a posta kinyit. Posta kinyit. M. megveszi az okmánybélyegeket mindössze tizenöt perc alatt. Ahol ugyanis az okmánybélyeg kapható, ott nem lehet kártyával fizetni, ezért előbb egy másik ablaknál ki kell venni a pénzt, majd a másik ablaknál a kivett pénzt visszaadni és megkapni érte az okmánybélyeget. Hősünk, M. 8.47-kor belép végre az okmányirodába. Rögtön egy rövid ujjú fehér inges, szürke kötött mellényes pisztolytáskás biztonsági őr állja útját: „Helló, mit szeretnél?" „Én kérem, egy új jogosítványt." – válaszolja M. „Okmánybélyeg megvan?" – kérdezi az őr. „Persze" – feleli M. „Húzzál egy sorszámot és majd az ötös ablakhoz hívnak!". M. mindent megtesz, amit az őr mond. A kis papíroson egy sorszám, valamint még valami. Az, hogy a várakozók száma: 6. M. rezignáltan veszi tudomásul. Telefonál a munkahelyére, hogy nem fog időben beérni. Leül és vár. Elolvassa az önkormányzat hivatalos közlönyét, majd feláll, fel-alá járkál. Minden kiragasztott hirdetést elolvas. Egyre idegesebb. 9.48.: M. sorra kerül. Az ügyintéző első kérdése. „Csináltak már fényképet önről az egyes ablaknál?" „Nem, ezt senki nem mondta" – feleli M. „Jó, akkor menjen át az egyes ablakhoz és csináltasson fényképet!" – utasítja M-et az ügyintéző. A fénykép elkészül, de eltelik újabb negyedóra. M. visszamegy az ötös pulthoz. Ismét vár, mert közben egy újabb ügyfélnek intéznek ügyet. Majd az újabb ügyfél is elmegy. M. hirtelen a pulthoz ugrik. Most már biztos, hogy ő következik – gondolja. De nem. Az ügyintéző felpattan és elviharzik. Tíz perc múlva visszajön és szólítja M-et, majd kedvesen hozzáteszi: „Elnézését kérem, de muszáj volt kimennem egy cigire, reggel nyolc óta itt ülök." „Én is!" – teszi hozzá magában M. Hangosan nem merné mondani, mert fél, hogy elvesztené a lassan két és fél órája áhított pozícióját. Öt perc ügyintézés, három aláírás és már látszik a fény az alagút végén. „Hét-tíz nap és kiküldjük Önnek postán az elkészült jogosítványt" – mondja zárásként, az amúgy nagyon kedves ügyintéző. „Jaj csak azt ne! Inkább bejövök érte, ugyanis a postás eddig még soha nem hozta ki az ajánlott levelet. A főposta meg pont félórányira van a lakásomtól." „Rendben, akkor tíz nap múlva jöjjön be érte, minden egész órában soron kívül kiadom az elkészült jogosítványokat" – búcsúzik a hivatalnok. M. tíz nap múlva megkapja a jogosítványát. Most felhőtlenül boldog. Némi árnyékot csak az vet gondtalan életére, hogy májusban a személyi igazolványa is lejár...

– S. F.

biológiailag lehetetlen. Ezt nem az oktalan generációs árokásó indulat mondatja velünk, az embert a teremtés így konstruálta. Az egyik nagy állami hivatalunk a sok pénzért beszerzett iktatóprogramot azzal harangozta be dolgozóinak, hogy innentől nem lesz papír, mindenki intraneten kap mindent, ott zajlik majd az ügyintézés. Az eredmény: a papír maradt („én szeretem kézbe venni a dolgokat"), a folyosói forgalom megnőtt – mindenki ahhoz a kollégához szaladgál, aki ért a géphez. Tudunk olyan titkárnőről ebben az országban, nem is akárhol, aki az elmúlt tíz évben egyetlen levelet sem mentett el: legépelte a szöveget, kinyomtatta, majd gondosan kitörölte a számítógépből. Továbbképzésre nincs pénz, igény, kedv. Igazságtalanok lennénk azonban, ha azt állítanánk: a szolgáltató szektor egy része és az államigazgatás azért működésképtelen, mert eleve működésképtelennek rendeltettek. Tevékenységük nem független a közegtől. A magyar állampolgárok jelentős százaléka képtelen kitölteni egy A/4-es formanyomtatványt, mondjuk a vízóra-

átírásról, alkalmatlan egy banki ügyfélirányító rendszer jelzéseinek értelmezésére vagy a kulturált problémamegoldásra.

Gyors elemzésünk szerint a működésképtelenség alapoka mégsem az, hogy a rendszernek számtalan, különböző elváráshorizonttal rendelkező egyént kell kiszolgálnia. Hangozzék bármilyen meglepően, a gond: a bizalmatlanság. A nagybankoktól kezdve az önkormányzatokon át a közüzemi vállalatok ügyfélszolgálatáig sok helyütt működnek totalitárius reflexek. Nem gondolhatunk másra, amikor az igazolások, feladóvevények, fénymásolatok, hiteles fordítások halmát cipeljük magunkkal. A hivatal/cég nemcsak bennünk, ügyfeleiben nem bízik meg; hisz látszik, hogy a szemünk sem áll jól, ezt mi is megértjük.

Nem bírják egymást?

A hivatalok azonban egymással is bizalmatlanok, sőt, egy adott hivatal munkatársai egymással szemben is. „Ezt adták magának? Hát erre én nem utalhatok!" (Nem is erre kéne, de mindegy is, hagyjuk.) „Akkor rosszul mondták" vagy „Ez nekem így nem elég". „Most vegye el a csekket, fizesse be, aztán jöjjön vissza"; ha jók vagyunk, akkor esetleg: „Nem kell sorbaállnia". Minél több papír, minél több pecsét, az a nyerő: Bizáncban élünk. Emellett eltörpül az, hogy az ügyfélszolgálatok alkalmazottainak egy része tapló. Igaz, ők is túlhajszoltak, kevesen vannak és ezért úgy gondolják, hogy joguk van megalázni a betérőket. És ez alól nem kivétel a magánszféra sem: a mobilszolgáltatók is láthatóan arra törekednek, hogy ügyfélszolgálataikon egyszerre ne legyen több három ügyfélnél: tessék megnézni a helyiségek méretét és a székek számát bármelyik plázában. Vagy gondoljunk egyes nagy szolgáltatók tökéletesen törvénytelen személyi igazolványmásolási igényeire. Ha problémás eset vagyunk, nem férünk bele a posztkádári sémába: külföldön voltunk és nem vettünk át egy levelet, interneten akarnánk pénzt utalni (azaz nem lenne feladóvevény, ah), nincs otthoni fix telefonunk vagy csak egyszerűen nem vagyunk hajlandók megosztani jövetelünk okát egy teljesen szedált portással. Számítsunk tehát a szankciókra, ha utazgatunk, internetünk van, meg nagy pofánk: gazdag kis köcsögök vagyunk, akikért nem kár. És lehetőleg ne álljon nekünk olyan nagyon feljebb. Épp ez az: meglehet, hogy undok varangyok vagyunk, sok pénzzel a bőrünk alatt, de ugyanaz jár nekünk, mint a frusztrált pofának a pult másik oldalán. A jogegyenlőség

> Minél több papír, minél több pecsét, az a nyerõ: Bizáncban élünk

amiatt lenne fontos, mert életünk végéig nem játszhatjuk a jólnevelt egyetemistát, meg a rokonszenves, hajszolt, fiatal apukát, eljöhet olyan kor, amikor tenyérbemászó, kopaszodó középkorúak leszünk, már nem alapozhatunk a sármunkra, a jogainkhoz meg a méltóságunkhoz mégis ragaszkodnánk, azzal az átlátszó érvvel, hogy az jár nekünk.

Ebben az elcseszett kelet-európai kapitalizmusban a kevés ígéretes jelenség pedig éppen az utazáshoz, az internethez meg a tömegkommunikációhoz kötődik. A Matáv minden mesterkedése ellenére (mennyibe is kerül a szélessáv Magyarországon és Németországban, he?) sok értelmes dolgot lehet csinálni az interneten, a honfoglalózáson kívül is. Biztosítót lehet váltani például, ha ugyan régi biztosítónk nem olyan tetű, hogy letagadja a beérkezett felmondólevelet. (Ami azért is nagyon fájó, mert a régit Szövetségnek hívják. Vicc.) De mégis, hajrá biztosítási brókerek! Az internetes árverési portál, a Vatera az elmúlt évben megtöbbszörözte forgalmát; érdemes ellátogatni oda, az az új világ hírnöke: egy szolgáltatás, amely minden bénasága ellenére alapvetően a bizalomra épül. A mobiltelefon demokratizálta a tömegkommunikációt, a fapados légitársaságok meg a repülést, és talán ez az egyetlen terület, ahol a versenyt nem fordították saját ellentétébe.

Sok idő fog eltelni addig, míg egy élhetőbb ország lesz felénk, eljövetelét már meg sem érjük talán. De előtte legyünk egy kicsit borzalmas vénemberek, a Muppets-show első páholyából. Mert megérdemlik.

Az a baj. – R. R.

A Telebank

Hűség vagy patriotizmus helyett leginkább lustaságból tartottam ki rendíthetetlenül a Postabank talpas lakossági ügyfeleként. Mint ahogy alapvetően a lusta (másképp: igen elfoglalt) embereknek találták ki a depressziós tünetekkel járó időrabló sorbanállások ellen a telefonos banki ügyintézés szolgáltatását is. Szóval meglehetős közönyben értek utol a pénzintézet privatizációjáról szóló hírek. Bár illúzióim nem voltak, a Princz Gábor-féle 1997-es fiókostromlós kalandjáték után sok évvel azt gondoltam, a nehezén már túl vagyok. Mint utólag kiderült, tévedtem.

Az első gyanús jel az a levél volt, amelyben az Erste november végén értesített, hogy ügyfélszolgálatuk telefonos megkeresését követően a hozzám legközelebb eső bankfiókban átvehetem a Telebank-szerződésemhez tartozó új PIN-kódomat. Nem teljesen értettem, hogy ha a számlámra vonatkozó összes titkos adatot megörökölte a Postabanktól az Erste informatikai rendszere – a pénzemről nem is beszélve –, akkor a Telebank-kódom esetében ez miért nem sikerült. Gyanúm csak fokozódott, amikor azt tapasztaltam, hogy az Erste automata ügyfélszolgálata a menürendszer megfelelő pontján egyszerűen közölte velem: a várakozási idő több mint három perc. Próbálkozzon máskor – hangzott a kulcsmondat, majd a következő pillanatban vonalszakítás áldozatává váltam. Az n-edik nap n-edik próbálkozása után végső elkeseredésemben felhívtam a Postabank elvileg már nem élő Telebank-számát. Itt váratlan előrehaladást könyveltem el, legalábbis akkor ezt hittem. Élő emberrel sikerült beszélnem, akivel megállapodtunk, hogy a PIN-kódomat egy hét múlva átvehetem a Bajcsy-Zsilinszky úti Erste-fiókban. Csakhogy mikor erős időbeli ráhagyással besétáltam az említett bankfiókba, ott senki nem tudott rólam vagy akár a PIN-kódomról. Mindössze azt a javaslatot kaptam, hogy még várjak egy kicsit, biztosan megérkezik.

Azóta több telefonbeszélgetést is lebonyolítottam a Bajcsy-Zsilinszky úttal, de lapzártakor alulmaradni látszom a PIN-kódomért folytatott küzdelemben. Igaz, néhány napja a fiók egy kedves hölgy munkatársa újra megrendelte a már egy hónapja úton levő kódomat a központtól. Most már csak azon izgulok: mi történik majd, ha a végén még meg is kapom?

–B. L. Cs.

Fotó: Ufi/Késmárki Péter

Fotó: MTI/AP/Vahid Szalemi

Iráni nemzeti program • Teherán időhúzásra játszik?

A perzsa atom

Irán atomprogramja nem új keletű, kezdetei még csak nem is az iszlám rezsimhez köthetők. A kutatások a sah korszakában indultak a hetvenes évek közepén, s mivel Teherán akkor az Egyesült Államok legfőbb szövetségese volt a térségben, mindez Washington hallgatólagos beleegyezésével és – ma furcsának tűnhet – izraeli segítséggel történt.

A forradalom által időlegesen megakasztott projekt a nyolcvanas évek közepén indult újra. Az irak–iráni háború tanulságait leszűrve Teherán arra a következtetésre jutott, hogy megfelelő elrettentési képességeket kell kifejlesztenie Szaddám Huszeinnel szemben, akinek csapatai rendszeresen vetettek be vegyifegyvereket, és aki mögött ráadásul akkor ritka egységfront alakult ki az amerikaiaktól a franciákon át egészen a szovjetekig.

Rendkívül nehéz megbecsülni, hol is áll jelenleg az iráni atomprogram. A hírszerzési adatok igencsak hiányosak, s Teherán okult Irak leckéjéből is: Szaddám egyetlen atomlétesítményét, az osziraki erőművet pár perces légicsapással semmisítették meg izraeli gépek 1981-ben. Iránban ezért tucatnyi helyen, földalatti létesítményekben végzik a fejlesztéseket. Ami nagy bizonyossággal megállapítható, hogy a kutatások eredményeképp és a kilencvenes években több nyugati országgal folytatott együttműködése során Irán olyan ún. kettős felhasználású technológia birtokába jutott, amely hivatalosan ugyan polgári célokat szolgál, a gyakorlatban viszont csak politikai döntés kérdése, hogy e „vívmányokat" mikor alakítja át fegyverkezési programmá. Utóbbira azonban semmi bizonyíték, és ezek hiányában a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség (IAEA) mindössze csak az eltitkolt atomprogram – urándúsítás és plutónium-feldolgozás – tényét tudta megállapítani, annak katonai célú felhasználását nem. Bár 2003 októberében Irán bevallotta, hogy akkor már 18 éve folytatott az IAEA által tiltott tevékenységet, valamint beleegyezett azok felfüggesztésébe és a fokozott ellenőrzésekbe, a nemzetközi nyomás alatt azóta többször ezen ígéretének visszavonásával fenyegetőzött. Általános vélemények szerint Teherán – s ez az amerikai „héják" legerősebb érve – időhúzásra játszik. Taktikai okokból szóba áll ugyan az atomenergia-ügynökséggel és a német–angol–francia EU-trióval – elkerülendő a nagyobb nemzetközi konfrontációt –, de minimum nyitva akarja tartani magának a nukleáris hatalommá válás opcióját. Szakértők becslései szerint ehhez még minimum három évre van szüksége. A „héják" szkepszisét alátámasztja, hogy Irán bizonyítottan nagy léptékben halad hordozóeszközei tökéletesítésével. Hírszerzési értesülések szerint a kilencvenes évek második felében „bevásárolt" Észak-Korea NoDong I típusú (a szovjet Scud-sorozatra épülő) ballisztikus rakétáiból, amelyeket sajátkezűleg továbbfejlesztett. Így született a pár éve rendszerbe állított, kb. 1300 km hatótávolságú – tehát Izrael elérésére is képes – Shahab III, amellyel demonstratív módon számos alkalommal hajtottak végre „kísérleti" kilövéseket.

A mozgatórugókat keresve egyszerű lenne rögtön az iszlám állam térségbeli kibékíthetetlen stratégiai ellenségére, Izraelre gondolni. Bár e tényező kétségkívül fontos szerepet játszik, aligha lehet a „perzsa atom" okait mindössze erre visszavezetni. A jelző nem véletlen: az nemzetek-felettiséget és az umma közösségét hirdető teokratikus iszlám államberendezkedés ellenére az iráni nacionalizmus legalább ekkora szerepet játszik a fejleményekben. (Figyelemreméltó a tény, hogy az atomprogram politikai megosztottságokon átívelve nemzeti konszenzust élvez, és azt még az emigráns monarchista ellenzék nagy része is támogatja.) Nagy múltú országként Irán például nehezen nyeli le, hogy a térségbeli rivális, a „tákolmánynak"

A mozgatórugókat keresve egyszerû lenne rögtön az iszlám állam térségbeli kibékíthetetlen stratégiai ellenségére, Izraelre gondolni

és mindenféle értelemben alsóbbrendűnek tartott Pakisztán deklarált atomhatalommá válhatott dacára az erős iszlamista behatásnak, illetve a pakisztáni titkosszolgálatnak, az ISI-nek a tálibokhoz fűződő egykori intim viszonyának. Az irániak az amerikaiak kettős mércéjének bizonyítékát látják abban is, hogy Pakisztán szinte „nukleáris bazárként" funkcionált az elmúlt évtizedben: a Musharraf-rezsim megúszta némi ejnye-bejnyével, mikor kiderült, hogy a pakisztáni atomprogram atyjának jóvoltából az országban valóságos nemzetközi lókupeckedés folyt az atomtechnológiával.

Emellett persze kétségtelen, hogy a jelenlegi iráni iszlamista vezetés megfelelő aduval akarja alátámasztani az amerikaiakkal szembeni tárgyalási pozícióit. Elemzők szerint a teheráni keményvonalasok Észak-Korea dacpolitikájából és Szaddám Huszein eltávolításából azt a következtetést szűrték le, hogy csak a nukleáris potenciál veheti el az Egyesült Államok kedvét az iráni „rendszerváltástól". Márpedig e kifejezés igen előkelő helyen szerepel az amerikai külpolitika Iránnal kapcsolatos megnyilatkozásaiban. Bush 2002-ben az országot a Gonosz Tengelye részének nevezte, az Unió helyzetéről tartott idei beszédében „a zsarnokság előretolt helyőrségeként" aposztrofálta, míg Condoleezza Rice külügyminiszter Iránt érintve a „senki által meg nem választott mollák gyűlölt rezsimjéről" beszélt. Bár időközben az adminisztráció jelentősen tompított a retorikáján – Bush például Brüsszelben nevetségesnek nevezte azokat a találgatásokat, miszerint Washington katonai beavatkozásra készülne –, az amerikai álláspont érezhetően túlmegy azon, amit a diplomáciában „stratégiai bizonytalanságkeltésnek", illetve a „jó rendőr-rossz rendőr" szereposztásnak neveznek. Ellentétben az európaiakkal, akik kínosan ügyelnek arra, hogy kizárólag a proliferációval kapcsolatban gyakoroljanak nyomást Teheránra, a Bush-kormányzat ideológiai-morális – s talán akaratlanul: civilizációs – ítéletet mond az iráni iszlám állam felett, leplezetlenül egy esetlegesen kikényszerített rezsimváltásra utalgatva. E megközelítés azonban épp az ellenkező hatást érheti el, hiszen a teokratikus rendszer elitje megerősítve látja saját félelmeit és stratégiai motivációit, ami viszont az európai diplomácia erőfeszítéseit utalhatja kudarcra. Ugyanakkor nem látni a keményebb fellépés amerikai hívei által kínált elképzelések kifutását sem: bár Washington minimum szankciókkal fenyeget, azokat csak az ENSZ BT rendelheti el. Márpedig nem lesz könnyű a Biztonsági Tanács elé hozni az ügyet, hiszen ehhez az IAEA nem rendelkezik a megfelelő bizonyítékokkal, s ha rendelkezne is, két vétó mindenképpen fenyegetné az amerikai határozati javaslatot: Oroszország üzletileg is érdekelt az iráni atomprogramban, Kínát pedig rohamosan növekvő olajéhsége okán sikerült a teheráni diplomáciának lekenyereznie az utóbbi időkben – s akkor a franciákról még nem is beszéltünk. Maradna tehát az egyoldalú akció, amelybe azonban az Egyesült Államok aligha vágna bele a kísértetiesen hasonló indítékok alapján indított és szavahihetőségét világszerte kikezdő iraki háború után alig két évvel – intő jel, hogy ezúttal a Washington hűséges szövetségesének számító London is a „békés megoldás" szükségességét hangsúlyozza, és energikusan kiveszi részét az EU tárgyalási erőfeszítéseiből. A katonai akció tehát jelenleg igen valószínűtlennek tűnik. Kérdés, a diplomácia sikerrel jár-e. – Benkő Levente Csongor

Oroszország üzletileg is érdekelt az iráni atomprogramban, Kínát pedig rohamosan növekvő olajéhsége okán sikerült a teheráni diplomáciának lekenyereznie

A geopolitikai helyzet

Irán a Közel- és Közép-Kelet központi, stratégiai fekvésű állama, amely a világ olajtartalékának 11%-ával és második legnagyobb gázkincsével rendelkezik. Etnikai sokszínűségét vallási homogenitással ötvözi: bár a perzsák az összlakosság alig több mint felét teszik ki, Irán népességének több mint kilencven százaléka az iszlám siíta ágához tartozik. A sah korszakának szekuláris perzsa nacionalizmusára – a kormányok egy időben török mintára még a latin ábécé bevezetésével is próbálkoztak, ám ez kudarccal végződött – a modern történelem első vallási forradalma volt a válasz 1979-ben. A perzsa etnikai elem szerepe azonban a kléruson belüli dominanciája következtében vitathatatlan maradt. Huszonöt év elteltével a teokratikus rendszer népszerűtlensége ellenére kizárt a lehetősége egy gyors és nyugati értelemben vett demokráciához vezető rendszerváltásnak. Ellenkezőleg: az erre való külföldi (amerikai) felhívások és az elszigetelés az iráni nacionalizmus felszítása révén a reformerekkel szemben éppen a konzervatív papságot segítik, mint ahogy azt a kilencvenes évek liberális hulláma után az utóbbi idők fejleményei is bizonyították. Egyes szakértők a kínai modellt emlegetik, azaz lassú, szerves fejlődést jósolnak, amely idővel egy konszolidált, kooperatív Iránt eredményezhet. A forradalmi idők káosza óta az iszlám köztársaság amúgy is jelentős belső fejlődésen ment át. Az ideológiai lázat immár realista, a nemzeti érdekeket is figyelembe vevő külpolitika vette át, bár a belső hatalmi harcok miatt e külpolitika nem mentes az ellentmondásoktól. Így pl. Teherán lemondott a forradalom „exportjáról", amellyel még a 80-as években próbálkozott, ugyanakkor továbbra is a Libanonban tevékenykedő Hizbollah terrorszervezet fő támogatója. A tálibokkal való ideológiai szembenállása – a pastu szunniták plebejus mozgalmát mélységesen lenézte az iráni siíta papság – és afganisztáni befolyása veszélyeztetése miatt Irán 2001-ben az USA oldalán vett részt az ottani rezsim megdöntésében. Máig tisztázatlan viszont azon al-Kaida harcosok státusa – őrizet avagy védőőrizet –, akik a háború során Irán felé menekültek. Érdekes helyzet állt elő a 2003-as iraki háborúval, hiszen egyfelől ugyan az amerikai megszállás lévén Irán bekerítettség-érzete fokozódhatott, ugyanakkor Szaddám megdöntésével mégiscsak az egyik legfőbb ellenfelet sikerült lehúzni a listáról. Ráadásul a legutóbbi iraki választási eredmények Iránt egyenesen érdekeltté tehetik a nyugati szomszéd amerikaiak által elkezdett stabilizálásában – a győztes iraki siíta koalíció több csoportosulása és vezető személyisége ugyanis köztudottan Iránhoz van „becsatornázva". – B. L. Cs.

A grúz miniszterelnök titokzatos halála

Rózsa tövissel

Február elején a grúz miniszterelnököt, Zurab Zsvaniját barátja lakásában holtan találták meg. Az ok: szén-monoxid-mérgezés. A kormány azonnal szerencsétlenségnek minősítette az esetet, az ellenzék egy része idegen hatalom (értsd: Oroszország) messze érő kezéről beszélt.

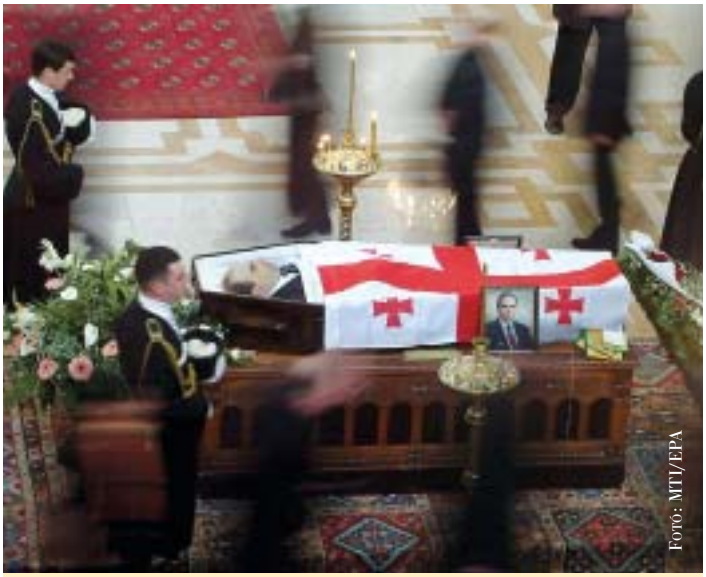

Fotó: MTI/EPA

Szaakasvili egy éve

Kihasználva a rózsák forradalmának lendületét, 2004 januárjában Mihail Szaakasvili elsöprő, 97%-os többséget kapott az elnökválasztáson. A kampányában sokat ígért – a túlburjánzott korrupció letörését, dinamikus gazdaságot és közeledést az EU-hoz és a NATO-hoz. A két hónappal később a parlamenti választáson a forradalom vezérei egyesítik erőiket (egy listán indul az elnök pártja, a Nemzeti Mozgalom és Nino Burdzsanadze formációja, a Demokraták), amelyen nagy győzelmet arattak. A triumvirátus tagjai elfoglalják a legfontosabb állami pozíciókat: Szaakasvili elnök mellett ott találjuk Zsvanija kormányfőt és Burdzsanadze házelnök asszonyt.

Az ígéreteknek megfelelően erőteljes tisztogatások kezdődnek az adminisztrációban (volt példa vagyonelkobzásra is), valamelyest csökkent a korrupció, a privatizáció pedig felgyorsult. Az új vezetés nagy sikerként könyvelhette el a szeparatista régió, Adzsária reintegrálását (a terület volt teljhatalmú ura, Aszlan Abasidze Moszkvába menekült), de fennmaradt Abházia és Dél-Oszétia különállása. Grúzia nagy lépéseket tett az Európai Unió és a NATO felé; az USA részt vesz a grúz hadsereg kiképzésében, Tbiliszi ellenben 800 fős alakulattal van jelen Irakban.

– L. G.

Zsvanija a hivatalos verzió szerint a végzetes éjszakát barátja, Raul Juszupov, Kremo-Kartli tartomány kormányzó-helyettese tbiliszi lakásán töltötte. Miután a kormányfő nem választolt a testőrei telefonhívására, azok behatoltak a lakásba és mindkettőjüket holtan találták. A férfiakkal szénmonoxid végzett, ami egy – mint kiderült – nemrégen beszerelt gázradiátorból szivárgott ki (Grúziában nem ritka az ilyen készülék, hiszen sok helyen nincsen központi hőszolgáltatás). A belügyminiszter egyértelműen balesetről beszélt, és kizárta az idegenkezűséget, a nyomozásba napokkal később az FBI is bekapcsolódott.

De így is kérdések sokasága merült fel: Juszupov apja azt állította, a lakás nem is a fiáé volt, a helyszínre érkező újságírók nem látták azt az ablakot, amit a testőrök vertek be. Az áldozatokat – a hivatalos közlemény szerint – két különböző helyiségben találták meg, tehát valószínűsíthető, a mérgezés pillanatában nem aludtak. Ráadásul, meg sem várva a boncolás eredményeit, igen hamar megszületett a balesetről szóló nyilatkozat.

A 42 éves, biológus végzettséggel rendelkező Zsvanija a karrierjét a KISZ szovjet megfelelőjében, a Komszomolban kezdte, majd a 1988-ban zöld pártot alapított. 1992-ben bejutott a parlamentbe, s csatlakozott az Eduard Sevardnadze vezetette Polgári Szövetséghez, 1995-ben pedig a parlament elnökének választották meg. Tehát a volt kormányfő az utolsó szovjet külügyminiszter jobbkezének számított, hasonlóan Mihail Szaakasvilihez, aki 2000-től a belügyminiszteri posztot töltötte be. 2001-ben azonban szakítanak Sevardnadze elnökkel, s a 2003 őszén a meghamisított parlamenti választások nyomán kibontakozó, vértelen „rózsák forradalma” élére álltak.

Hazájában Zsvanija nem volt a legnépszerűbb politikus (ereiben örmény vér csörgedezett és nyílt titok volt az is, hogy – bár felesége és három gyereke volt – a saját neméhez vonzódott), de mindenki elismerte: jó irányítóképességgel rendelkezik és képes visszafogni a radikalizmusra hajlamos Szaakasvilit. Az elnök pedig erővel szeretett volna fellépni az 1990-es évek elején fegyveres konfliktusok nyomán Grúziából kiszakadt, de senki által el nem ismert miniállamok (Abházia, Dél-Oszétia, Adzsária) ellen. A szeparatista régiók helyzetét bonyolítja, hogy azok élvezik Oroszország támogatását (Abháziában például a rubel van forgalomban, a lakosság döntő többsége orosz állampolgár), s így a Kreml állandó játékos a grúz belpolitikai játszmában.

> A szeparatista régiók helyzetét bonyolítja, hogy azok élvezik Oroszország támogatását

Zsvanija halálával így előtérbe kerülhetnek azok, akik a grúz területi integráció helyreállítását, a szeparatizmus letörését fegyveres módon képzelik el. Az orosz sajtóban olyan magyarázatok is megjelentek, miszerint a „forradalom felfalja saját gyermekeit”, azaz ebben az esetben belső hatalmi harcról volt szó, az elnök ily módon szabadult meg szövetségesétől, egyben vetélytársától. Más magyarázatok szerint a korrupció-ellenes küzdelem áldozata lett Zsvanija, de előkerült a privatizációs vonulat is, hiszen addig azt a kormányfő felügyelte, s most más veheti át a dollármilliók feletti ellenőrzést.

Az ügyben egyelőre túl sok a kérdőjel, semmilyen eshetőséget sem lehet kizárni.

– Laczi Gábor

Bodri, Keller László, disznó a jégen • Csodafegyver a romló gazdasági mutatók ellen?

A Gyurcsány-kormány és a PPP

Az új év első heteiben nagy nyilvánosságot kapott a címben is megjelölt beruházási forma, különböző lapok hirdették nagyszerűségét, és kormányunk is kapott egy kis ájult áhítatot a módszer alkalmazása miatt. Azt csak mi tesszük hozzá: minden olyan jól sikerült, hogy az M6-os autópálya első szakaszát mégsem így építik.

Az első PPP-jellegű programok az Orbán-kormány idején valósultak meg (gondoljunk a Budapest Arénára). Vagy akkor indították el őket – mint például a nemrégen befejezett Művészetek Palotájának beruházását. Mint Bodri kutya a biciklis postásra, kattant rá Keller László 2001-ben – akkor még ellenzéki képviselőként – a kulturális minisztérium tervére. Sőt, a 2002-es kormányváltás után immár közpénzügyi államtitkárként próbálta meg a beruházási formát eláztatni.

Az egyre romló gazdasági és pénzügyi mutatók hatására a Gyurcsány-kormány folyamatos rodolfózásra kényszerült. A PPP-t eredeti céljait módosítva kizárólag formai eszközként, a költségvetési számok „kezelésére" használják fel. Az addigi vágyölőt 2003-ban viagrává minősítették át, a kürtőskalácskormány (Voga–Turnovszky óta tudjuk: „belül üres és kívül van a máz") legújabb terápiája megkezdődött.

A beruházási formát – talán véletlenül – az SZDSZ-vezette minisztériumok alkalmazzák előszeretettel, de a többi tárcánál is kacérkodnak a gondolattal. A bringa túltolása egyben a mostani koalíciós erők hatalomátmentési kísérlete is. Gondoljunk bele: tőkeerős cégek számára írják ki a legzsírosabb falatot jelentő állami beruházásokat, a kis- és középvállalkozások pedig a gazdasági minisztériumtól állami támogatásként megkapják a jégen küzdő malac logóját. A nagyberuházásokat végző cégeknek pedig nem kell harcolniuk a megrendelésekért, hiszen éves profitjuk jó részét az MSZP–SZDSZ kormány „ajándékba" adja. A lobbizás módja átalakul, iránya megfordul: nem a cégvezetők környékezik a minisztereket, hanem a vezérigazgatók előszobájában nyílik szabályos kaméleonfarm. Színüket gyorsan változtatni képes, szenvedélyes nyelvcsapású „főtisztviselők" készségesen írják ki a tendereket. Az EU felé minden szabályosnak tűnik, s ha a Versenyhivatal néha megdádáz pár céget kartellgyanú miatt, a bírság a nyereség 1%-ából mosolyogva kifizethető.

A beruházási formát – talán véletlenül – az SZDSZ-vezette minisztériumok alkalmazzák előszeretettel, de a többi tárcánál is kacérkodnak a gondolattal

A cégek érdekeltek a jól olajozott rendszer megőrzésében, ezért találnak módot az „odaadó elit" támogatására. S ha mégis kormányváltásra kerülne sor, az új tárcavezetők kénytelenek lesznek utalni az évente esedékes díjakat. Ha a hivatalba lévő új kormány megpróbálná felbontani a szerződéseket, az adott cégek anyaországainak kormányai és a brüsszeli lobbisták a Mariana-árok mélységéig járatnák le. A helyzet azért még nem reménytelen, hiszen bő egy év van hátra a választásokig, s ez az idő kevés ahhoz, hogy hiperaktív kapkodással létrejöjjön a felvázolt rendszer. Még egy kormányzati ciklus azonban már elegendő lehet.

–Eördögh Péter

A PPP-ről röviden

Public Private Partnership: az állam és a magántőke együttműködésének egy formája, amely piaci hatékonysággal kíván megvalósítani közcélú beruházásokat. A magáncég saját forrásból, illetve bankhitelből megvalósítja a beruházást, gyakran több évig üzemelteti az újonnan elkészült létesítményt. Ezért cserébe az állam éves rendelkezésre állási díjat fizet, közben az az épület (vagy autópálya vagy bármi más) fokozatosan átmegy az állam tulajdonába. A beruházás előnyének tartják, hogy egy nyereségorientált magáncég az állami szektorhoz képest hatékonyabban valósíthatja meg a beruházást. Ráadásul kedvezőbb feltételekkel kaphat hitelt, mint egy állami intézmény, illetve költségvetési szerv. Leginkább infrastrukturális beruházások, kulturális és sportlétesítmények készülnek ebben a befektetési formában. Szakértők véleménye szerint azonban az államnak nem szabad túl sok építkezésbe fognia, hiszen a későbbi kormányok kezét nagyban megköti. Gazdasági pangás vagy válság esetén pedig veszélybe sodorhatja az állami költségvetést. – E. P.

HIRDETÉS

Mészáros Tamás: „Kamarás Miklós neve számomra elég biztosíték volt”

Politika és tudomány között

Lapunk egyetemi irodájában kereste föl Mészáros Tamást, a Budapesti Corvinus Egyetem rektorát, a megmaradt állami vagyont kezelő ÁPV Rt. elnökét, hogy a felsőoktatási törvényről, egyeteme helyzetéről és az utóbbi időkben vihart kavart privatizációs döntésekről kérdezzük. A rektor úgy látja: szükség van az egyetemi elitképzés fejlesztésére. Az elnök szerint a Budapest Airport ügyében nem beszélhetünk korrupcióról.

– Rektor úr, a Debreceni Egyetemen 400 fős leépítést hajtanak végre, a Budapesti Corvinus Egyetemen szükség lesz-e hasonló intézkedésekre?

– Még nem fogadtuk el egyetemünk idei költségvetését, erre a kérdésre teljes választ csak azt követően tudok adni. De ami most történik a Debreceni Egyetemen, az nálunk már korábban lezajlott. Tulajdonképpen nem leépítésről van szó, hanem egyes feladatok (mint például a takarítási és kertészeti munkák) kiszervezéséről.

– Az új felsőoktatási törvényt hevesen kritizálták az egyetemek. Kifogásolták többek között, hogy a már eddig is túlzsúfolt egyetemeknek újabb hallgatótömegeket kell fölvennie a működésük biztosításához. Önöknél hogyan jelentkezik ez a probléma?

– Ami a szakok befogadóképességét illeti, vannak, amelyek már elérték lehetőségeik határát, míg másoknál lenne lehetőség a bővítésre. A kérdés az, hogy mit tudunk nyújtani a hallgatóink számára. A szakok kínálatában a nyelvtanulási, külföldi tanulmányi lehetőségek terén a Corvinus kifejezetten magas színvonalat biztosít és nagy ugrás előtt állunk a kollégiumi fejlesztés terén is. Ahol évtizedek óta le vagyunk maradva, az a kultúra és a sport területe – sajnos hallgatóink sportolási lehetőségei kifejezetten korlátozottak. A felsőoktatási intézmények, közülük is különösen az ELTE nyomására az eredeti tervezetben igencsak kevés szerephez jutó kutatás-fejlesztés önálló paragrafust kapott az Országgyűlés elé kerülő változatban. A törvény foglalkozik az elitoktatással is, ami az egyre tömegessebbé váló magyar felsőoktatás fontos kérdése. Úgy tűnik: lehetőség nyílik arra, hogy az elitképzéssel (is) foglalkozó nagy egyetemek plusz forrásokhoz jussanak. Ugyan nem egy hatalmas összegről van szó (a felsőoktatás költségvetési támogatásának 5%-át teszi ki ez a keret), de örvendetes fejlemény, hogy megjelent a szabályozásban.

„Tovább bővítettük az előző rektor, Chikán Attila által elindított programot”

Fotó: Ufi/Kesmárki Péter

– Ez a támogatás hozzásegít az egyetemi elitképzéshez elengedhetetlen képzett oktatógárda megtartásához?

– Az elitoktatás jelenleg szak- és oktató-specifikus. Vannak olyan szakmai műhelyek és előadók, akik a magas színvonal biztosítása mellett jó kapcsolatot is kitudnak alakítani a diákokkal, ennek köszönhetően tekintélyesek és népszerűek. Meggyőződésem: a minősített oktatók aránya és az oktatási színvonal között van korreláció, még ha nem is 100%-os. Az egyetemek számára kihívás ezeknek a tanároknak a megtartása, ezen a téren a Corvinus nem teljesít rosszul. Ami az egyetem megítélését illeti, a Felvételi Információs Szolgálat felmérése szerint a közgazdasági pályára készülő fiatalok 75%-a a mi egyetemünkre szeretne elsősorban jönni.

– Az oktatással szembeni kritikák között gyakran elhangzik, hogy kevés a tudományos fokozattal rendelkező oktató, ezért sokszor demonstrátorok tartják a szemináriumokat.

– Nem is olyan régen egy vállalati stratégia szemináriumomon is előkerült a kérdés. Én azt az álláspontot képviseltem, hogy a lehetőségekhez mérten az oktatói gárdát fiatalítani kell. A diákok azonban úgy gondolták: a tapasztalat legalább olyan fontos, mert az ad tekintélyt és hitelt az előadónak. Ehhez persze szükség van arra, hogy akit érdekel az egyetemi katedra, az már demonstrátorként is belekóstolhasson az oktatásba, majd részt vehessen doktori iskolánk képzésében is. A létszámhoz: nem egyértelmű, hogy milyen csoportot kell túlméretezettnek tekintenünk.

A Harvardon azt tapasztaltam, hogy a szemináriumokra kialakított termekben az előadó akár hatvan hallgatót is sikeresen tudott bevonni az esettanulmány feldolgozásába, a keresztnevükön szólította őket, volt egyfajta feszültsége az órának, a tanár megmozgatta a résztvevőket. Nálunk is vannak érdekes, nagy látogatottságú órák, azonban kevésbé jók az infrastrukturális adottságok. Így gyakran tapasztalom: egy-egy számvitel-szemináriumon a folyosón is ülnek, mert nem férnek el a teremben.

– Biztos, hogy a számvitel esetében az érdekes szemináriumok miatt járnak be az emberek? Nem inkább a vizsgától való félelem ösztönzi őket?

– Természetesen különböző okoból járnak hallgatóink az órákra, de úgy gondolom, hogy a számvitel-szakirány iránti nagyfokú érdeklődés azt igazolja, hogy a terület iránt érdeklődő hallgatók megtalálják a számításaikat és megfelelő képzést biztosít nekik a tanszék.

– Egy évet töltött eddig el rektorként, ebben az időszakban jöttek létre az egyetemen az intézetek. Miért hozták létre őket?

– Ebben az egy évben születtek meg az intézetek, létrehozásuk mégsem az én nevemhez fűződik, hanem elsősorban Kerekes Sándor dékán úrhoz, aki tankként ment előre a megvalósításért. Szervezeti egységeink mérete nagy eltéréseket mutatott, az intézetek kialakítása csökkentette ezeket a különbségeket. Az új struktúra kiválóan alkalmas a bolognai folyamat által meghatározott szakok kezelésére is.

– Az átalakítás számos konfliktussal is járt.

– Valóban, a folyamat során előkerültek különféle ellentétek. A hagyományos, tanszékekre épülő rendszer tanszék-orientálttá teszi a képzést, mivel a hozzájuk kötődő szakirányok hallgatói nem nagyon találkoznak más tanszékek oktatóival. A legtöbb tárgy oktatását „házon belül" oldják meg, ritkán hívnak előadót máshonnan. Az új rendszerben reményeink szerint diákjaink többféle megközelítésel találkoznak, ugyanakkor ez csökkentheti egy tanszék súlyát. Az ott tanítók ezt persze nem mindig veszik jó néven.

– Ön rektori megbízatása mellett a Vállalkozásfejlesztési Intézet igazgatója, valamint az Állami Privatizációs Rt. elnöke is. Nem kívánna a három pozíció külön-külön is egész embert? Nem megy-e valamelyik a többi rovására?

– Ezek a feladatok valóban teljes embert kívánnak, azonban szerencsés helyzetben vagyok. Kezdjük az Intézettel: ennek vezetését azért fogadtam el, mert úgy tűnt, hogy egyetértés alakult ki személyem körül, mindhárom tanszékvezető elfogad. Ha nem vállalom el, akkor nehezen született volna megegyezés. Azt azonban már a kezdetekkor tisztáztuk, hogy rám csak a stratégiai problémák hárulnak, az operatív vezetés nem az én feladatom.

– Amikor elnyerte a rektori megbízatást, többen felvetették, hogy ez nem összeférhetetlen-e ÁPV Rt.-s pozíciójával.

– Magam is sokat haboztam, hogy jól el tudom-e látni egyszerre elnöki és rektori feladataimat; végső döntésemet több dolog is motiválta. Szakmai értelemben az elnöki megbízatás jól illeszkedik korábbi munkámban szerzett tapasztalataimhoz, képzettségemhez. Kihívást jelent a mintegy száz állami vállalat gazdálkodásának, stratégiájának felügyelete. A pozícióm magától értetődően kiterjedt kapcsolati rendszerrel is jár, amivel élni és visszaélni egyaránt lehet. Gyakran találkozom kormánytagokkal és vállalatvezetőkkel, többüket sikerült már megnyernem előadónak az egyetemre. Tovább bővítettük az előző rektor, Chikán Attila által elindított programot, amelyben a versenyszféra vállalatai szponzorálják egy-egy oktatónk oktatói és kutatói munkáját, és évente tizenegy hallgatónk dolgozhat a Magyar Fejlesztési Banknál gyakornokként.

– Azaz továbbra is úgy érzi, hogy ellátható együtt a két feladat? Nem vetették-e fel Önnek az elmúlt egy év során az egyetemen, hogy le kellene mondania elnöki megbízatásáról?

– Az ÁPV Rt. szakembergárdája betartotta ígéretét, amely szerint leveszik a vállamról a napi ügyintézés terhét. Így nem kell attól tartanom, hogy nem marad időm az egyetemre. Az ÁPV Rt.-nél betöltött elnöki pozíciómról való lemondásra rektorhelyetteseimtől nem érkezett kérés, az Egyetemi Tanácsban, vagy más hivatalos fórumon sem került ez napirendre.

– Az ÁPV Rt. felügyelete alá tartozik a Budapest Airport Rt. (BA) is, amely mostanában az elhíresült, 4,7 milliárd forintos ingatlanvásárlása kapcsán került a lapok első oldalára. Mi a véleménye a tranzakcióról és a több szakértő által a valós piaci érték sokszorosának tartott vételárról?

Szakmai értelemben az elnöki megbízatás jól illeszkedik korábbi munkámban szerzett tapasztalataimhoz, képzettségemhez. Kihívást jelent a mintegy száz állami vállalat gazdálkodásának, stratégiájának felügyelete

HIRDETÉS

Fotó: Uj/Kesmárki Péter

– A Budapest Airport önálló vállalat, az ingatlanvásárlás elsősorban az ő hatáskörükbe tartozott. Igaz azonban, hogy a nyáron három igazgatósági ülésünkön is tárgyaltunk a BA cargo-bázis fejlesztéséről, amire már régóta szüksége van a repülőtérnek. Az egyik alkalommal kihelyezett ülést tartottunk, ahol a helyszín bejárása során meggyőződhettünk arról, hogy a jelenlegi területen belül a megvalósítás komoly akadályokba ütközik. Például a transzformátor-állomás áttelepítése egy milliárd forintba kerülne.

– Ez még mindig kisebb összeg, mint a szakértők által becsült 3-4 milliárd forint, ami a piaci érték és a vételár közötti különbség.

– Ez csak egy példa a már meglévő ingatlanon történő fejlesztés nehézségeire, emellett a szállítási útvonal kifutópályákat is keresztezne.

– Az új ingatlan esetében is felmerül ez a probléma, valószínűleg csak alagúton keresztül lehetne megoldani a szállítást a le- és felszállások megzavarása nélkül.

– Ez a Budapest Airport vezetőinek szakmai döntése. Mi csak arról döntöttünk, hogy a társaság 4,7 milliárdot fordíthat a fejlesztéshez szükséges területek megszerzésére.

– Úgy döntöttek, hogy a Budapest Airport igazgatóságába delegálják Kamarás Miklóst, aki a Tocsik-botrány idején az ÁPV Rt. egyik vezetője volt, és személyesen is részt vett az ügyvédnővel való megállapodásban. Nem tart attól, hogy ha beigazolódnak a BA Rt. elleni vádak, akkor ez az ügy lehet a jelenlegi koalíció Tocsik-botránya? És ebben az esetben csak tovább rontja a helyzetet, ha olyan személyek jelennek meg, akiknek mindkettőhöz közük van.

– Másként látom a dolgot. Annak idején a Tocsik-ügy után kerültem az ÁPV-hez, ahol nagyon jó tapasztalatokat szereztem Kamarás Miklós munkájáról. Amikor 2002-ben megkerestek: elvállalnám-e az ÁPV Rt. elnöki posztját, az volt a kérdésem, hogy ki lenne a vezérigazgató. Kamarás Miklós neve számomra elég biztosíték volt, becsületes és szakmailag rendkívül felkészült ember; tűzbe tenném érte a kezemet. Nagy szerepe volt az ÁPV Rt. elmúlt három éves sikertörténetében.

– Hogyan gondol vissza a MOL Rt. részvénycsomagjának tavalyi értékesítésére? Az ellenzék szerint a mai árfolyamon 90 milliárddal többet kaphatott volna érte az állam, ha kivár az eladással.

– Elégedetten gondolok vissza a tranzakcióra, jó döntés volt. Valóban sokat emelkedett a MOL árfolyama, azonban nem biztos, hogy ez akkor is így alakult volna, ha állami kézben marad a részvénycsomag.

– Ha nem adja el az állam tavaly azt a csomagot, akkor ma nem lenne ilyen magas az árfolyam?

– Igen, az eladásnak fontos szerepe volt az árfolyam alakulásában, természetesen a gázüzletággal kapcsolatos fejlemények mellett. Büszke vagyok arra is, hogy 2003 novemberében nemet tudtunk mondani az eladásra – természetesen a kormányzat jóváhagyásával –, s így jobb helyzetben értékesíthettük részesedésünket, és elejét vettük a spekulációknak. Látni kell azonban: a tulajdonos, ez esetben az állam döntése, hogy mikor és mire kell a pénz.

– Az APEH elnökének is – kimondva, kimondatlanul – azért kellett távoznia, mert nem teljesítette a kormány bevételi elvárásait. Önre is nehezedik hasonló nyomás?

– Már az üzleti terv elfogadását is nevezhetjük egyfajta „nyomásnak”. Erre az évre 301 milliárd forintos bevételt kell teljesítenünk, ami az értékesítés mellett osztalékokból származik. Talán elsőre furcsán hangzik, de egyegy eladáskor nem feltétlenül az eladási ár maximalizálása jelenti a legnagyobb hozadékot, hanem a további költségek csökkenése. Elég, ha csak a Malévra vagy korábbról a Dunaferre és az eladósodott állami gazdaságokra gondolunk.

– Többször felmerült a Szerencsejáték Rt. privatizációja, eladásra kerül-e még ebben a kormányzati ciklusban a cég?

– Nem, erre nem fog sor kerülni. Magánemberként azonban nem sok érvet tudnék felsorakoztatni az állami tulajdon fenntartása mellett és ellene is.

– Annak ellenére, hogy az állam által biztosított monopólium garantálja a jövedelmezőségét?

– A monopólium egy másik kérdés, azonban a vállalat tevékenységéből származó jövedelmek jelentős része (például a játékadó) akkor is befolyna a költségvetésbe, ha magánkézbe kerülne a részvénytársaság. Hasonló a helyzet az Antenna Hungária műsorsugárzási koncessziójával is. Az egyszeri, jelentősebb bevétel ráadásul a költségvetés céljainak szempontjából hasznosabb is lehet, mint a folyamatos osztalékbevételek.

– Ablonczy Bálint,
Balogh Ákos Gergely

Már az üzleti terv elfogadását is nevezhetjük egyfajta „nyomásnak”. Erre az évre 301 milliárd forintos bevételt kell teljesítenünk, ami az értékesítés mellett osztalékokból származik

Olvasnivaló • Kedvünkre való folyóiratok

Beregszentmiklóstól a szenesekig

A bennünk élő reakciós a hónapokig müzlin tartott farkas gyorsaságával vetette rá magát az alább ismertetett folyóiratokra. Sajnos szerkesztőségi cicusunk rámászott egy nagy halom Mozgó Világra és képtelenség elszedni tőle a cuccot, folyamatosan dorombol. Elmarad az átsasolás az árok túloldalára.

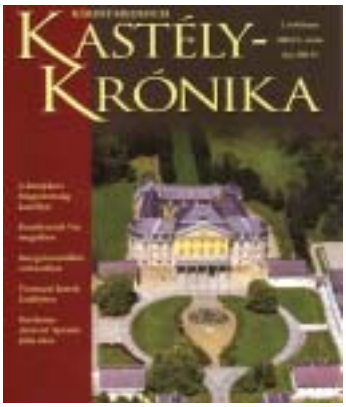

Kovács Sándor: Beregszentmiklós várkastélyai. Kárpát-medencei Kastélykrónika. 2004/1.

A lap, amelyről mindig álmodtunk: szívós helytörténészek, levéltárosok, műemlékvédelmisek közös harcálláspontja, a magyar múlttal állandó SMS-kapcsolatban állók összeesküvésének szívet melengető példája.

Beregszentmiklóson – a mai Ukrajnában, Munkácstól tíz kilométerre – két kastély is van: az egyik tanúja volt Zrínyi Ilona és Thököly Imre egymásra találásának, itt töltötte utolsó napjait Petrőczi Kata Szidónia, az első magyar költőnő; a páratlan, reneszánsz ablakkeretekkel rendelkező épület romokban áll. A másik, közigazgatásilag ma már Kárpáti néven önálló településen álló hajdani Schönborn-kastély szerencsésebb volt, a 19. század végén épített neoreneszánsz vadászlakban ma szívszanatórium van. Ha arra járunk, nézzük meg az angolparkot is. A lapban elolvastuk még az erdélyi kastélykertek felméréséről szóló jelentést is. És vigyáztunk, hogy könnyünk ne maszatolja el a Nyitra vármegyei apponyi Apponyi-kastély könyvtárszobájáról készült archív felvételt a lap hátsó, belső borítóján.

Filicky Pál – Kardos László: A rozsnyói izraelita közösség emlékezete. Gömörország – Az északi magyar peremvidék fóruma. 2004/Tél.

A negyedévente megjelenő színvonalas lapot B.Kovács István muzeológus, „gömörológus”, a rimaszombati és a szlovákiai magyarság egyik mindenese szerkeszti, kiválóan. A lap alapján B. Kovácsot és szerkesztőtársait kemény embereknek képzeljük, olyanoknak, akik előbb fosztanak trónt, aztán kérdeznek. S hogy miben kemények? Például a magyar múlt sötét oldalainak feltárásában. Higgadt, pontos, képekkel illusztrált írás egy teljesen elpusztított közösségről. Összefoglaló a Jótékony Nőegyletről, a Kossuth-szoborra adományozó tehetős polgárokról, tudós rabbikról. No meg arról, hogy a magy. kir. közigazgatás milyen precíz tudott lenni, amikor első világháborús rokkant, tiszti arany vitézségi éremmel (hoppá!) kitüntetett magy. kir. tartalékos főhadnagyokat, köztiszteletben álló gyógyszerészeket, meg nőket, gyerekeket kellett deportálni.

Kinda István – Peti Lehel: Szenesek. A tradicionális erdőkiélés és a nyugati piacgazdaság között. Vállalkozói kultúrák Farkaslakán? Székelyföld, 2005/január.

Tényfeltárás a hárdkór műfajból, mi is alig mertünk odanézni. Pompás elemzés a Románia faszénkivitelének 90%-át (!) és Németország faszénimportjának 10%-át adó település szénégető kultúrájának múltjáról, jelenéről. Amit mindig is sejtettünk: a székelyeket nem zavarta holmi kollektivizálás és komejnizmus; pocsék földjeik miatt csak a szénből élhettek, hát éltek is. Az európai párbeszéd az államhatalommal ment is, mint a karikacsapás, szilvapálinka kérdése volt az egész. Rétegzett különtársadalom a szénégetők közössége a Magyarországon munkát vállalóktól az ipari méretekben égettetőkig. Persze, ők a falunak csak egy részét jelentik, van is feszkó rendesen a szabadidejükben motokrosszozó vállalkozók meg a többiek között. Az értelmiség szokás szerint duzzog, bár a Farkaslaki Szenes Napok lehetőséget adnak, hogy a társadalom „lokális szegmentáltsága” megszűnjön. Fent, valamelyik felhőn Tamási Áron pedig iszik egy falaska pálinkát.

Bónusz trekk

Sartre – Portrait sans tabou, Histoire, numéro spécial. 2005/február.

Tabuk nélkül, nohiszen. Verne Gyula száz éve halt meg, Sartre száz éve született. Nincs lélekvándorlás, az biztos. A színes, alapos, nagyon jól szerkesztett és enyhén baloldali népszerű francia történelmi folyóirat áttekinti a filozófus-író-mozgalmár életpályáját, nőügyeit, barátait, édesanyjához és a whiskyhez való legendás viszonyát, műveinek mai érvényét. Meg hogy Simone de Beauvoir, akit manapság szeretnek a feminizmus nagy apostolnőjének láttatni, milyen irtózatosan szenvedett a nagy ember mellett, egy elméletileg komolyan megalapozott és végtelenül haladó kapcsolatban. Sartre mindenben éppen csak, hogy benne volt, de épp ebben volt mértéktelen: ellenállt egy kicsit, kommunista volt, éppen csak az íze végett, segítette az algériai felkelőket, de nem nagyon, maoista volt, de nem sokáig és a zsidókérdésről alkotott bonmot-it gyakorta idézik, elfeledve, hogy aztán egy darabig „anticionista” is volt. Sartre: egy értelmiségi, aki majdnem mindig tévedett. – A. B. A., O. B. A.

A könnyű nyári fing esete a magyar filmmel

Ahhoz képest, hogy magyar...

Fújj fel egy vidéki kultúrházat a másfélszeresére, ossz ki a SZAKMÁNAK és a Döntéshozóknak VIP-meghívókat, tegyél ki kétszer három molinót, szard le a hangosítást, a díszítést, az ünnepélyességet és az alkalmat, szólj a műsorvezetőnek, hogy a Kathy-t Katyinak ejtse és kezdődhet is a 36. Magyar Filmszemle.

A magyar film olyan, mint a magyar foci. Volt benne néhány értékelhető momentum. Meg mindenki ért hozzá, de már senki se nézi. És ahogy az ember elmegy a mindent eldöntő magyar–lengyel vb-selejtezőmeccsre a Puskás Stadionba, úgy újra és újra elballag a magyar filmszemlékre is. Ez jutott. És ahogy a magyar–lengyelen se született meglepetés annak idején, most is csak kevés értékelhető magyar film akadt.

És hogy tovább okoskodjunk, amolyan filmszemlésen, azt eddig is tudtuk, hogy Budapest közelebb van Ploiesti-hez, mint Hollywoodhoz, de hogy ennyire, az a megnyitó műsor alatt válik bizonyossá. Azt azért nem gondoltuk volna, hogy a magyar vizuális kultúra megmondóemberei sokkal igénytelenebbek, mint egy nyugdíjasbál szervezői. Pedig de. Sehol egy virágcsokor a színpadon, sehol egy jól megvágott, feliratozott filmbejátszás, sehol egy fanfár. Marad a hátbaveregetős gügyögés a színpadon meg a művészi jópofáskodás. A szégyellemmagam-kategória. Aztán jöhet a nyitófilm. A Díszelőadás. A Dallas Pashamende. A producer nyolc évig gyűjtötte a pénzt a filmre. A színhely és az alapötlet kusturicás, ami nem baj. Partizános, háborús-fantasztikus, meg zimbes-zombis filmből is csináltak már több jót. Mért ne lehetne cigányosból is. Nem lehetett. A sztori alap, a poénokat kivágták, a karaktereket elnagyolták. Idegesítően, kár érte. De ezt már a Szakma nem láthatta, hiszen a díjkiosztó után közvetlenül egymás gratulációiba bolyolódott, és az első négy sor teljesen kiürült.

Utána egy hét kábulat a Mammutban. Filmre film. Szerencse fel, szerencse le. A filmszalagok közé becsavarodva, megállapítható, hogy négyféle magyar film létezik. (Egyes a legrosszabb, négyes a legjobb. Egy film egyszerre több kategória stílusjegyeit is hordozhatja.)

1. Ipari kamerás kategória – bármelyik köztéri ipari kamera egy kis zenei aláfestéssel nézhetőbb filmet készít. Ha Jancsó készíti, akkor akár a legöregebb rendező által készített film díját is megkaphatja a Szemlén a Szakmától. Hang nélkül, photoshoppal megszínezve meditációs tréningekhez vagy cinetrip-partykhoz ajánlható. Nyilvános vetítésre alkalmatlan. Még a Fix TV-n is!

2. Számlás film kategória – azért készült el, hogy el lehessen számolni a különböző állami támogatásokat. Tavaly nyolc milliárd forintot kapott a magyar filmgyártás, idén öt milliárd jut, tehát évente viszonylag sok alkotás kerül ebbe a kategóriába. A szerencsésebbje a TV2 vagy az RTL Klub társfinanszírozásában készül és közönségdíjat kap, pedig épeszű embernek nem tetszhetnek. Nem érdemes moziban megnézni egy ilyen filmet, mert két év múlva valamelyik kereskedelmi tévé hétfő este leadja. Akkor sincs baj, ha inkább a Kékfényt nézzük az egyesen.

3. Valamelyik-valaha-híres-magyar-rendező-operatőr-színész-régen-készített-filmet-ezért-most-is-készít-egyet kategória – a Szakma nagy öregjeinek mozijai kerülnek ide. Hívhatjuk őket a beceneves filmeknek is. A Koltai Sutyi, a Makk Karcsi, a Jancsó Miki bácsi, a Szabó Pista, a Gálvölgyi Jancsi és a többiek adják ennek a kategóriának a javát. A Jancsó-filmek kivételével ezek legalább nézhetőek. Olyanok, mint a könnyű nyári fing. Elmennek. Persze csak nekünk, magyaroknak, és maximum egyszer.

4. Új generációs filmek kategória – első filmes rendezők és haverjaik movie-jai, amelyek forgatókönyvét láthatóan a Ráckertben vagy a Szódában írták félig vagy teljesen bebaszva. Az egyetlen értékelhető kategória. De megvan a veszélye annak, hogy ha teljesen betépve írják meg a párbeszédeket, akkor ipari kamerás film lesz a végén. Ebbe a kategóriába tartozik a tavalyi legjobb, a Kontroll meg az idei győztes, a Fekete Kefe is. Az ide sorolt, jobban sikerült filmekre szokták azt mondani a moziból kijövet: „ahhoz képest, hogy magyar..."

No, ha ez megvolt, akkor lássuk a kategórián kívüli filmet, a Sorstalanságot, amely az idei Szemle zárófilmje volt. Azért volt kategórián kívüli, mert ez a film a maga hárommilliárdos támogatásával majdnem harmincszor annyi állami pénzt kapott, mint a szemlegyőztes Fekete Kefe. Persze kár volt ennyire finomkodni. Simán nem nyert volna a Sorstalanság. Pedig. Van egy Nobel-díjas regény, van egy jó főszereplő, vannak nagyon szépen fényképezett részek, van néhány jó zene, de ez a film nem jó film. Maximum egy videóklip a Holokausztról. Amikor kijön az ember a moziból, hiányérzete van. Mennél inkább olvasta a könyvet, annál inkább. De aztán az is elmúlik hamar. És nem marad utána semmi. Szóval szuperprodukció ide, szuperprodukció oda, ez a film simán harmadik kategóriába tartozik. Nálunk. Berlinben kettes. – NOVÁK TAMÁS

Ennio Morricone: Sorstalanság
(Soundtrack)

Bajban van a szemléző, még akkor is, ha látta a filmet. A bajt a ravasz Morricone okozza, évtizedes, spagetti- és mellesleg kultuszwesternes pályafutásával. Morricone egyik fő titka: olyannyira filmzeneszerző, hogy munkáját filmen kívül értelmezni még a legvájtfülűbb recenzensnek sem könnyű. Csak egy példa: ki tudja a fejébe idézni a Volt egyszer egy vadnyugat főcímzenéjét – most, hogy, nyilván UFit olvas, és nem a filmet nézi? Hát igen. A Sorstalanság zenéje ugyanúgy összhangban van a filmmel, benne lélegzik, benne kapja a színeit, és viszont. Itt is a főcímzene az, amit talán nevezhetünk slágernek, foszlányokban vissza-visszatér. A film amúgy, minden kritika dacára, egy Oscarra nyilvánvalóan igényt tart: ezt pedig Ennio Morricone, a régivágású filmzenész, aki koncepcióban gondolkodik, és még akkor is képes új dologra, amikor a filmzene slágerek leporolását jelenti.

Lemezvágó

Ez itt a reklám zene
EMI

Ma Magyarországon az a szomorú helyzet, hogy aki jó zenét akar hallani lemezvásárlás nélkül, az hallgasson reklámokat a tévében. A reklámok alatt és a gyorsétermekben hallható zene kiválasztási hazája nem Magyarország. És hát ezért is öröm egy reklámzenei válogatás, erre voltak már példák, bár kérdés, hogy mennyire lehet sikeres a dolog. Olyan előadók számai válhatnak reklámokon keresztül slágerré, amelyek a hazai kereskedelmi rádiókban „alternatívnak" számítanak. De... alternatív-e a rock-idol Iggy Pop? Nem az. Alternatív-e az ausztrál Jet Vodafone-slágere? Nem az. De hát ilyen országban élünk: amikor a londoni metrón minden második ifjú utas Dandy Warholst vagy Bloc Partyt hallgat a discmanjén, addig itthon ezek az együttesek csak akkor lehetnek ismertek, ha egy angol multi tőlük választ alá festő zenét. Nem mellesleg ezek a dalok tökös, igényes slágerek, amelyek önállóan, de reklámokhoz rendelve is megállják a helyüket. Hogy az itthoni boltok polcain mi lesz a sorsuk? Nem tudom. – E. I.

Lemezvágó

Bloc Party: Silent alarm
V2 Music

Nagyon jó egy sokat utazó ismerős! Hát íme, kézben Anglia legújabb találmánya (eladási listán a 3. helyen nyitott!), a Bloc Party első lemeze. Angliában sport a tinédzserkorú együttesek fölfedezése (a Brit Music Awards évlemze-díját rendszerint debütalbum viszi...), és a tavalyi Franz Ferdinand után itt az új. A Bloc Party nyers, fiatalos, kemény és vicces. A tíz évvel ezelőtti britpoprajzás óta előtérbe került együtteseknek a Travistól, a Coldplay és a Keane-től eltérően a Franz Ferdinandhoz hasonlóan értelmezik a zenét. Feszes ritmusok vadulás, értelmiségi r'n'r, humor, és az az elv, hogy a slágereket nem dalolni kell a kandalló mellett, hanem üvölteni a koncerten. A csúcsszám a harmadik, Positive Tension, amely két és fél perc után olyan fékeveszett és pontos rockandrollba fut ki, amilyet az elmúlt tíz év nem produkált a szigetországban. Amiben a Bloc Party különbözik a többitől: a ska-vonal és a Blur-hatás hangsúlyosabb, mint a pályatársaknál. – I. E.

VizuálKult

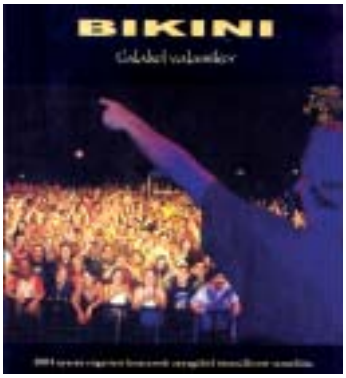

Illusztrált hangfelvétel

Nini, Bikini!

Ha csuklyás kultúrbrigantik lefejezős videókkal kínoznak se tudtam volna összetett mondatot vallani arról, hogy a Bikini nevű, egykor Kárpát-medence-szerte népszerű zenekar mit csinál mostanában.

Valamikor régen, jó öt éve megvettem Best of-jukat, már csak iktatni kívántam messzi tinédzserségem egy fejezetét. Erre kiderül, hogy élnek, sőt, koncertturné-DVD-jük jelent meg, és pár új nóta is... A Bikinit, persze, mindenki ismeri, nemcsak az, aki részegen visz majd haza. Például a Sláger Rádió is, a borítón látom, hogy ők médiaszponzorálják a kiadványt: a vak tyúk is talál szemet szemét helyett.

Igazából kétfajta Bikini-nóta van. A lassú, tartott akkordos, dögösített szerelmes (régebben: „Félek, az éjszakának mindjárt vége / És félek, hogy reggel majd idegennek érzel"; mostanában: „Hogyha tankönyv lennél / Belőled tanulnék"). A másik a ritmusos, gitár-domináltа fanyar darab, amelyben örök téma a kulturált szórakozás, szarkazmustól mentesen, alkoholban gazdagon. („Hol a haza, hol az Isten? / Te vagy nekem minden kincsem / A gondjaim orvosolom / Egy láda sör az asztalomon.")

Ha egy Bikinit hallottál, mindet ismered. Aki belecsókolt már egy lány nyakába a zenéjük alatt, annak ez márkavédjegy. Csak kissé szemétül szólva monotónia. A recept: kemény kvintes reszelés, hangközök zongorán történő kalapálása, korgó bassszus, kemény dobok. A versszakok különösebb truváj nélkül futnak refrénbe, amelyek mindig épp annyira dallamosak, hogy orvul a fülbe másszanak. A szöveg... a szöveg, persze, magakellető csapda: szavak, sorok nyelvtanilag egyeztetett egymásutánja, nem több, de legalább nem akarja magát entellektüel világzene-szociométernek eladni, mint a Cipő-vezette Köztársaság téri zenekar.

Ha pl. a Fagyi c. klasszikusról egy szlovák zenetudós lerántja a leplet, és közli a szövegét odaát... Vagy a szép tavaszi délutánban miért is van kemény, pörgős gitárszóló? Hát... Hát azért, mert a fekete ember, az új gitáros, Csillag Bandi nagyon tud gitározni, és eladja a show-t, amit a rezervált, vérprofi Németh Alajos az öthúrú basszgitárjával már úgysem kultivál. A billentyűs kolléga egy stúdiózenész lelkesültségével van jelen („hideg vagyok, mint egy zsilettpenge"), egyetlen szólót sem kap/vállal. Mihalik Viktor ellenben szellemes művész, különösen tetszenek beütőcinnel végzett mutatványai: képes arra, hogy a rácsapás után tizedmásodperccel lefogja, s közben a másik verővel a másik beütőt ossza ki hosszan zengetve. D. Nagy Lajos hangja nem lett se több, se kevesebb, de ne tegyünk úgy, mintha húsz éve ugyanúgy szólni nem volna érdem, mert az.

A koncertanyag jól szól, zörejmentesen, közönségzaj nélkül. A takjelre felfűzött zenekar négy helyszínen (hajón, Pesten, stb.) egyszerre látható, s mivel a hangzásban sosincs változás, már nem tudod, mi a valós, és mi playback. Jól játszanak az érzékeinkkel.

Senki se tudja, hogy a határokon túl is mélyen ütő „Közeli helyeken" zenekarának neve miért Bikini? A szaxofonnal (sőt: szopránszaxival!) romantizált Bikini a csendes dekadencia maga. Miért jó hallgatni mégis? A válasz ugyanaz: csak!

– Sz. O.

Cserna-Szabó András a magyar irodalmi gasztrozófiáról

„Humorérzék nélkül nem megy a varázslás”

Az egyik legismertebb fiatal író, évek óta. Három novelláskötet után egy újabb, kisprózákat egybegyűjtő könyv szerzője. Azonban a Levin körúton meghúzta az övet, és egy tematika alá terelte az írásokat. Ez a téma: a gasztronómia és a filozófia frigyéből született műfaj, a gasztrozófia.

UFi: Nekem elsőre Ráth-Végh István kultúrtörténeti írásai villantak be a Levin körúton.

Cs. Sz. A.: Pedig számomra abszolút nem ő az etalon. Én a csaknem kihalt esszénket szerettem volna megszólaltatni. Azt a fajtát, amelynek nagyszerű hagyományai vannak nálunk, óriási művelőkkel: Szerb Antallal, Halász Gáborral, Hamvas Bélával vagy éppen Németh Lászlóval. Nálam a gasztronómia nem is a téma, mint inkább az ürügy volt az esszéírásra. De ezek az írások ugyanakkor esszéparódiák is. Éppen ezért választottam olyan témákat, mint a másnaposság vagy a konyharuha, ami nyilvánvalóan nem lehetne tárgya egy emelkedett, komoly esszének, mint amilyet Szerb Antalék írtak. Ez nekem ugyanolyan szépirodalmi műfaj, mint a novella vagy a regény, olyannyira, hogy igazi eszszét nem kritikusok és irodalomtudósok írnak, hanem írók. Szerb Antal se tudósnak tartotta magát, hanem írónak, aki átmenetileg az irodalomtörténetet választotta témájául. Tehát ezek nem Ráth-Végh-féle kultúrtörténeti, ismeretterjesztő írások akartak lenni, hanem... én író vagyok, aki átmenetileg a gasztronómia történetét, filozófiáját választotta témájának. Mondhatjuk úgy is, hogy a gasztrozófiát.

> Mert én azt akartam folytatni, amit Hamvas, Krúdy vagy Márai elkezdtek. A megélhetésem egyik fõ forrása az, hogy gasztronómiai újságíró vagyok, így aztán mindenféle irodalmat kicsit gasztro-szemmel is olvasok

UFi: De nagyon sok kultúrtörténeti, ismeretterjesztői rétege is van a könyvnek. A Hamvas-féle szájvilág-ábra kiegészítése egyszersmind annak közlését is jelenti. Rengeteg gasztronómiával kapcsolatos anekdota kap helyet a könyvben. Olyanok, amelyeket tudni illik, és hogy ezek olyan anekdoták, az világos azok előtt is, akik nem ismerik őket. Ez ismeretterjesztés, kultúrtörténeti terepen.

Cs. Sz. A.: Nem feltétlenül. Gasztrozófiában a magyar irodalom nagyon erős. A szájvilág Hamvas-féle ábrájának kiegészítése szimbolikus gesztusként is értelmezhető. Mert én azt akartam folytatni, amit Hamvas, Krúdy vagy Márai elkezdtek. A megélhetésem egyik fő forrása az, hogy gasztronómiai újságíró vagyok, így aztán mindenféle irodalmat kicsit gasztro-szemmel is olvasok. A kávéházi nemzedékben természetesen nagyon erős a gasztronómiai ihletettség, sőt, mint ahogy a Krúdyról szóló esszémben írom, ez nála egy kicsit túl is van már lihegve, skatulyába is szorították Gyulát. De rengeteg olyan szerző van, akiről nem is gondolnánk, milyen hangsúlyos a műveiben a gasztronómia-szál. Tömörkényből például az egész alföldi konyhát meg lehet főzni, mondjuk a bakagombóctól a halpaprikás ízű paprikás krumpliig. Móra Ferenc felesége írta az egyik leghíresebb magyar szakácskönyvet. Ott van Ignotus, aki Emma asszony álnéven háztartási és konyharovatot vitt a Kiss József-féle A hétben, szakácskönyvet is kiadott, sőt számos magyar írót fölkért arra, hogy írjon neki receptet meg gasztroesszét, az ő fölkérésére

Cserna-Szabó András: Levin körút

Cserna-Szabó egyik legfőbb titka a humor. A még akkor is ízléses humor, amikor a Százholdas Pagony lakói elfogyasztják egymást, kezdve a sort Malackával, akiből kitűnő malacpörkölt készül. A másik titka az olvasottság: látszik, hogy a birtokba venni kívánt terület minden pontját ismeri; hivatkozásai nem dicsekvések, ráadásul mindegyik mellett meghagy egy szálat, amellyel a citált művet nem ismerő olvasó is elindulhat. Az egyik legfontosabb azonban az, hogy hiteles: elhisszük róla, hogy odavan a libatöpörtyűért, hogy tudja, melyik konzervgyár melyik konzervjének melyik évjárata üti meg a szintet, ha az ember konzervre kényszerül. Az olvasó önkéntelenül arra gondol: de jó lenne, ha egy ma oly divatos wellnesshétvége mintájára a szerző gasztrohétvégét tartana neki. A konyha intézményét az-

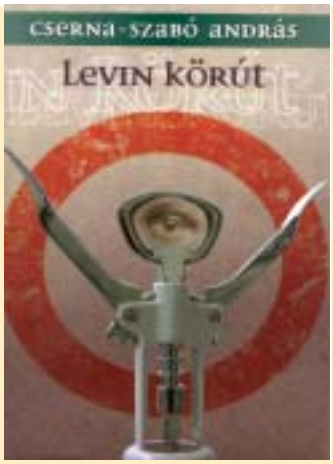

előtt elképzelhetetlen oldalairól mutatja: óda a törlőrongyhoz, a székrekedés némi történelmi kitekintéssel, a másnapos-ság ellenszereinek története a tudományban, az irodalomban és a néphagyományban. Bolgár tengerparti gasztroemlékek sárga Agfa-fényképek alapján. És az sem elhanyagolható, hogy a könyv gyönyörű. Majdnem minden oldalon színes képek – ezek teszik még fogyaszthatóbbá a könyvet, amely a magyar gasztro(filo)zófia eddigi történetének szakértő, olvasmányos, vidám és eddigi legméltóbb összegzése –és nem is csak azért a legméltóbb, mert erre az összegzésre még csak kísérletek sem történtek.

(Ulpius-ház, 2480 Ft)

írta például Bródy Sándor a híres pörkölt-dolgozatát. Rejtő poénjainak igen nagy százaléka konyhai poén, valahogy ő úgy gondolta, hogy ez annyira snassz, annyira profán téma, hogy ha valamilyen szent dolog mellé helyezzük, akkor az nevetési forrás. Nem mellékesen P. Howard képzelete teremtette meg a magyar irodalom leghíresebb szakácsát, a nagy Levint. Rejtő teljesen más vonala a gasztronómiai irodalomnak, mint Hamvas, aki Istent látta a borban – ő paródiára használta fel ezt a témát. És reggelig tudnám folytatni a sort. Egyszer például egy bolgár íróval beszélgettem erről a magyar hagyományról, és ő meglepetve mondta, hogy a bolgár irodalom tökéletesen kikerüli a konyhát és a hálószobát. Hogy elképzelhetetlen lenne ott, hogy valaki novellát írjon egy nagy evésről vagy bármiből a testiség témájában. És ez a kettő szerintem párban jár, föltételezik egymást.

UFi: Te is kértél föl kollégákat egy kis gasztrozofálásra. A Friss Irodalmi Húsok antológiába fiatal írók gasztronovelláit szerkesztetted. Hogyan vetted észre, mennyire él közöttük ez a hagyomány?

Cs. Sz. A.: Szerintem ez abszolút élő hagyomány. Hiszen kikerülhetetlen téma. Nem feltétlenül úgy írunk gasztronómiáról, hogy arról akarunk írni. Az életünk fele azzal telik, hogy eszünk, iszunk, kávézunk, dohányzunk, főzünk, disznót vágunk, székelünk, másnaposak vagyunk, és ennek állandó élménye semmilyen műből nem maradhat ki. Nyilván minden író olyan témát választ, amelyben a számára fontos történeteket megtalálja. Valaki szerelmes verset ír, valaki istenes verset vagy háborús regényt. Én most azért választottam a gasztronómiát témámnak, mert az összes számomra fontos történet jelen van benne: hiszen mindig egy gyilkossággal kezdődik, hogy csak a disznóvágást hozzuk fel példaként: ez színtiszta horror. Az evés kéje pedig lehet egy pornószál. Ha Krúdyra gondolsz, ott van benne a nosztalgia, ha Hamvasra gondolsz, akkor ott van az Isten, és így tovább: az önzéstől a szerelmen és a gyönyörön keresztül mondjuk a bűnig.

UFi: Beszéljünk a novellákról. Valamennyire hasonló helyzetben van, mint az esszé. Hatalmas magyar hagyományai vannak, Hunyady Sándortól egészen a most elhunyt Tar Sándorig, és mégis, az a divat, hogy ha van egy kezdő prózaíró, két-három novelláskötet után már a regényt várja tőle a szakma. Mert, hiába vannak erre nagyszerű példák, nem tudja, nem akarja értelmezni a novellista fogalmát.

Cs. Sz. A.: Sokszor elmondtam már, én úgy érzem: a novellista ma az irodalmi senkiföldjén áll. Mert van az író, aki regényt ír, és van a költő, aki verset. A novellista amolyan se nem hal, se nem hús, gyakorlatilag a kezdő, fiatal író szinonimája, az olyané, aki még nem komolyodott meg annyira, hogy regényt írjon. Mi sem jelzi jobban, hogy mennyire nincs rangja a novella műfajának, mint az, hogy az irodalomtörténet egyszerűen „lekismesterezi” a XIX. és XX. század fordulója körül élt novellista nemzedéket: Peteleit, Gozsdut, Tömörkényt és a többi kiváló írót. Egyedül Csáth úszta meg közülük. Ez már csak azért is igazságtalan bánásmód, mert az én olvastomban Kemény és Jókai után a magyar irodalom novellisztikus irodalom lett. A legnagyobb dobások a prózában a novella-novellafüzér műfajában történtek, sőt, zseniális regényeinket is többnyire novellisták írták meg. Persze akadnak kivételek: Szerb Antal, Ottlik vagy mondjuk Rejtő elsősorban regényíró, de Mikszáthot, Kosztolányit, Krúdyt, Karinthyt, Móriczot vagy éppen Mándyt vagy Hajnóczyt elsősorban novellistának tartom, ők ebben a műfajban dobták a legnagyobbat, és szinte mellékesen megmutatták, hogy kiváló regényeket is tudnak írni. A kortárs prózát is hasonlóan látom: a számomra legkedvesebb könyvek szinte mind novellás kötetek vagy novellaciklusok: Tar Sándortól A mi utcánk, Lázár Ervintől a Csillagmajor, Parti Nagytól a Hullámzó Balaton, Bodor Ádámtól a Sinistra körzet, Hazai Attilától a Szex a nappaliban, vagy éppen Darvasi, Garaczi vagy Maros novellái. Persze most is vannak kivételek, akik erősítik a szabályt: Spiró vagy Bartis vérbeli regényírók.

Tömörkényből például az egész alföldi konyhát meg lehet főzni, mondjuk a bakagombóctól a halpaprikás ízű paprikás krumpliig. Móra Ferenc felesége írta az egyik leghíresebb magyar szakácskönyvet

UFi: A könyvben fölállítottál egy rangsort, hogy ki van közelebb a Kulinária Templomához. A mesterszakácsok és a csodaínyencek felülről csak a másodikok a lépcsősoron. Mert fölöttük, a Templomhoz legközelebb az egyszerű háziasszonyok és háziemberek vannak, akik a maradékból állítják elő a népi gasztrokultúrát.

Cs. Sz. A.: Ez egyértelmű. Az összes nagy népi étel, amelyek számomra egyébként a legmagasabb polcon vannak, egy jó paprikás krumpli vagy egy körmös pacal, ezek mind a hiánygazdálkodás termékei. És ebben van az igazi fantázia. Ahhoz nem kell tehetség, hogy az ember kivegyen a hűtőből egy lazacot. Lehet az jó, csak éppen nem művészet. És az is messze van a művészettől, amikor a mesterszakács elkészít egy nap ezerkétszáz libamájat sherrymártással. Nagyon finom, de nem ezek a legnagyobb pillanatai a konyhaművészetnek. Hanem az, amikor nincs recept, nincs az, hogy „végy három tojást”. A maradékból soha többet meg nem ismételhető csodákat rittyenteni, ehhez kell igazán tehetség, képzelőerő, tudás, gyakorlat, kreativitás. És humorérzék, ami nélkül nem megy a varázslás. A gasztronómiában a maradék a múlt, és mint minden művészetben, itt is a saját múltból kell létrehozni az alkotást.

UFi: Az utóbbi évtizedben viszont egyre többet kerül szóba a konyhaművészet. Ez, gondolom, egy cezúra utáni állapot. Mennyiben más ez, mint a cezúra előtti?

Cs. Sz. A.: A magyar konyhaművészetben gyakorlatilag ötven év kimaradt: a gasztronómiát felváltotta a közétkeztetés. Ma pedig inkább a snobság, a majmolás, a fantáziátlanság a probléma. Közben az igazi értékeinket képtelenek vagyunk felmutatni. Addig nem fogunk a világ élvonalába visszakerülni, amíg nem hozzuk létre a modern, korszerű, újragondolt, mégis a tiszta hagyományokon nyugvó magyar konyhát. Mire gondolok? Nemrég voltam Esztergomban, egy belga étteremről kellett írnom. A vendéglőbe főleg budai polgárok járnak ki vacsorázni. Az étlap háromnegyed részét a francia konyha klasszikus fogásai uralják, de van egy csomó belga étel is. Kértem egy „Waterzoi" ragu nevű ételt, gyönyörűen nézett ki, mint egy valóságos ételköltemény, a mártás gyönyörűen megcsorgatva rajta, mintha egy párizsi topvendéglőben tették volna az asztalra. Megkérdeztem a vallon séfet, hogy mi ez. Azt mondta, ez egy belga népi étel, gyakorlatilag a béresek eledele volt, eredetileg egy nehéz és laktató aratóétel, olyan, mint nálunk a pacalpörkölt, a paprikás krumpli vagy a slambuc. De megtanulták azt, hogyan lehet a hagyományos béreskosztból ízében és látványában korszerű, a modern nemzetközi konyha elvárásainak is megfelelő, trendi fogást varázsolni. Amíg ugyanerre nem leszünk képesek, amíg egy Budapestre látogató turistának (és persze saját magunknak) nem tudjuk bemutatni ugyanígy a töltött káposztát, a töltött paprikát vagy a halpaprikást, addig nem lesz előrelépés. Néhány biztató jelet azért látok: ott van például a Várnegyedben az Alabárdos, ahol a paprika előtti magyar konyhát gondolták újra. És több mint biztató a magyar borkultúra újjászületése is. Nincs mese, újra fel kell találnunk a magyar konyhát, leporolni a történetét, újrateremteni a filozófiáját, a kor igényei szerint átszabni a dizájnját. Ha ez nem történik meg, előbb-utóbb konyhátlan nemzet leszünk, a múltunk egyik legértékesebb szeletéről mondunk le. – SZÁLINGER BALÁZS

Könyvelõ

Orbániáda • Gagyiban utazó üzletember

Titok, zokni

Amikor anno 2002-ben ilyentájt Kende mester marka viszketni kezde, és megírá az ő fertelmes Viktor-könyvét, és nagy ínségében ki is adá azt maga magának céhében.

Onnantól lehet tudni nagy bizonyossággal, hogy Orbán miniszterelnök arcával, nevével lapot, ellenlapot, könyvet és ellenkönyvet piacra dobni ugyanúgy javadalmazó melléküzletág.

Korábban Kéri, aztán Hollósék, majd Debreczeni munkái, és a kormányfői beszédek kerültek elénk. Most pedig Rácz András ragadott klaviatúrát. Ő is magával egyeztet: a Rátius kiadónévből egy emberes (mert egyemberes) kaszálást sejteni. Rácz a Szövetség elnökének úgymond zsenialitását akarja hét titokkal letakarni – csakhogy a géniuszkomponensek, ha vannak, miért volnának azonosíthatók, vegyelemezhetők, miért éppen heten lennének, s miért ne viselkednének akárhány szétszálló lepke módjára? Pedig Rácz András nevelni akar minket, zokniagyúakat: az emberiség három százaléka alakítja csak tudatosan sorsát, és ha mi mind orbánosítanánk magunkat a hét titok könyvbéli kifürkészése és némi autodidakta zsenisedés által, akkor akár tízszázaléknyi magyar holnapra megforgatná az egész világot.

Naivitás: a tehetség nem lombiklötty. Mindazonáltal Rácz nem írja nevét a címlapra (úgy tűnik, mintha Orbán Viktor írta volna a 7 titok c. brosúrát! ügyes!), viszont olyan fotót választ, amely a 2002-es Kossuth térről – a félre néző Viktor mellett – egész arcnyi Cseke Péterrel, Kokóval és egy fél Uszticcsal is megajándékoz. Valamint a háttérmolinó pár szóforgácsával. Ajaj. Most akkor jó szándékú buzgár, vagy gagyiban utazó üzletember? Mert ha az első, akkor mi kerül ezen a polgári körös sikerkönyvön 2.600 Ft-ba? A rossz sablonú Word-dokumentum szerkezete? Netán a fent sorolt könyvek mindegyikéből kivett ezer részlet, a lapok fele?! Vagy a rengeteg személyes tapasztalat (0), netán saját anyag (0)? Most már aztán tényleg írjon memoárt Orbán Viktor, különben nehéz lesz hatfelől kikeresnie saját magát, elsodorja a memo-ár... Magam holmi titkokról még mindig inkább a Rózsafüzérre asszociálok, a ráczi fogalmazványban feltornyozott evidenciákból meg álljon itt egy végül, és értse magára is a – képzeletemben – dagadózsebű úr: „...mennyire fontos fölismernünk azt, amihez csak szeretnénk érteni, de valójába nem rendelkezünk hozzá kellő tehetséggel." – O. Sz.

Haladó szint a lakáskeresésben • Fortélyok és elkerülendő csapdák

A nagy lakás-pszichózis II.

A lakás-eladást, és -vásárlást bemutató sorozatunkban ott tartottunk, hogy már néhány irodát bevontunk az eladási folyamatba és izgatottan várjuk a vevőjelölteket. Naivak is vagyunk, mint ilyenkor mindenki. Azt hiszszük, hogy ha nem is az első tíz között, de mondjuk egy hónap után lesz egy komoly érdeklődő.

Nem lesz. Sőt, időnként az ingatlanügynökök is hajlamosak eltűnni. Azonban amíg várakozunk az igazi vevőre, kiismerhetjük a vevőjelöltek minimum három csoportját. Az első típus elég kiábrándító. Először is barátságos köszönésünket félvállról fogadja, kezet nem nagyon fog, bemutatnánk neki a lakást, de nem érdekli, végigrohan otthonunkon, futtában előveszi a centit és méricskéli a falat. Forgatja a szemét, mint a reklámmacska, aztán távozik. Soha többet nem látjuk, de nem is sírunk utána. A második csoportba tartozik a bőbeszédű hölgy. Mosolyog, nem túl lényeges kérdéseket tesz fel, és a konyhát fürkészve megjegyzi, hogy ő is ilyen müzlit eszik. Váratlanul felveti, hogy elbontaná a főfalat, s amikor közöljük, hogy ez nem túl jó ötlet, mert akkor összedől a ház, kissé elszontyolodik, de azért még „konzultál a férjével". Ő sem jön vissza. A harmadik csoportba soroljuk a külföldieket, akik nagyon szórakoztató élményekkel színesíthetik lakás-kálváriánkat. Az orosz feleséggel érkező kedélyes amerikai bácsi például rákérdez, hogy a közös költség százezer, avagy ezer forint. A tízezret nem hiszi el, hiába mutatjuk a csekket. Arra is kíváncsi, hogy van-e melegvíz, és „vannak-e jó éttermek" a közelben. Utóbbi esetben sajnos hazudunk, de nem most van az ideje a vendéglátó maffiáról szóló tényfeltáró kiselőadásunknak. Mostanában Pesten – lakásvásárlás céljából – csapatostul bukkannak fel a tajvaniak és az írek is: velük ugyan nem találkoztunk, de állítólag jó ügyfelek. Néhány hónap után persze érkezhet egy-két komolyabb jelölt is, s ha már valaki aziránt tudakozódik, hogy mi lenne kiköltözésünk határideje, akkor joggal gondolhatjuk, hogy kellően elszánt emberrel van dolgunk. Kezdődhet az alkudozás! A valódi komolyságmérő mégis a foglaló. A jogi részletekre alaposan figyeljünk: ne sajnáljuk a pénzt az ügyvédre (általában az ingatlan értékének 1%-át illik adni), mert minden a jó szerződésen, a részleteken múlik. A szerződés aláírása után „apróságoknak" tartott átírásokra jelentősebb időt szánjunk: aki nem így tesz, sok ősz hajszállal gazdagodhat.

Kereséskor legalább annyira fontos a türelem, mint eladáskor. El kell döntenünk, hogy

A második csoportba tartozik a bõbeszédû hölgy. Mosolyog, nem túl lényeges kérdéseket tesz fel, és a konyhát fürkészve megjegyzi, hogy õ is ilyen müzlit eszik

Hivatalnak packázási

Ha lakásügyben járunk el a hivatalok útvesztőiben, akkor készüljünk fel a mindent meghaladó sorban állásra és idegtépő szócsatákra az alulfizetett és gyakran büntető kedvű bürokráciával. Mielőtt útnak indulunk, tekintsünk át otthon iratainkat, és azokat is vigyük magunkkal, amelyekről azt gondoljuk, hogy „úgysem lesz rájuk szükség". Azokra lesz szükség csak igazán! Ellenőrizzük, hogy a hivatal nem költözött-e el, a honlapjukon megadott ügyfélfogadási időpontok érvényesek-e még, nincs-e szünnap, munkalassító sztrájk, hóhelyzet, jégeső, tornádó, nyári időszámítás, influenza-járvány vagy ehhez hasonló esemény, amely lehetetlenné teszi, hogy ügyünket elintézhessük. Körültekintően húzzunk sorszámot, mert nincs variálás. Vigyünk magunkkal egy legalább kétszáz oldalas, nagyon érdekes könyvet, újságokat, amelyeket cserélgethetünk az ügyfelekkel, hideg elemózsiát, szeretteink fényképét és egy discmant, ha zavar az előző napról ottmaradt ügyfelek agóniája. A túlélőfelszerelés szerves részét képezi egy feltöltött mobiltelefon, amelyen majd panaszt próbálunk tenni, ha a másfél órás várakozás után azt közli velünk a magát műsorvezetőnek képzelő biztonsági őr, hogy „most háromnegyed óra ebédszünet következik" (megtörtént eset). Persze panaszt nem tudunk majd tenni, mert az irodavezető egy titkos helyen ebédel, helyettese beteg, főnökük pedig külföldön van. Marad a csendes belenyugvás és a mély, őszinte megbánás. – Á. F.

új vagy használt lakást vásároljunk. Mindkettő mellett szólnak érvek és ellenérvek. Jelen esetben maradjunk a használtaknál, ugyanis bizalmatlanok vagyunk, mert tudjuk, hogy ezek a lakóparkok rendszerint nem olyanok, mint amilyeneket a tévében láttunk. A hirdetések megfogalmazásakor kreatív a magyar, mi sem bizonyítja ezt jobban, mint a csalafinta lakáshirdetések tömege. Sok energiát megspórolhatunk, ha jól dekódoljuk a hirdetéseket. Mert mit is jelent, ha egy lakás „frekventált" helyen van? Általában azt, hogy a trolimegálló az erkély alatt található, beszélgetni csak csukott ablak mellett lehet, vagy hogy a távvezeték a lakás falából lóg ki, esetleg a szemben lévő kocsma vezetése két éve pereskedik az utca összes lakójával. Az „egyedi kialakítású" mögé bátran képzeljünk egy életképtelen és ezért elvetélt átalakítási kísérletet, amit nekünk kell majd helyrehoznunk. A „fiatalos" kicsit, szűket jelent, a „nagypolgári" húszmillión felüli árat, az „újszerű" felújítandót, a „felújítandó" romhalmazt, a „csendes környezet" gyakran elérhetetlen tömegközlekedést. Ha azt írják, hogy „van benne fantázia", akkor egy teljesen lepukkant lakásról van szó. A „kertkapcsolatos" szépen hangzik, de ugye az mindig földszint, ahol általában sötét van, és nagy kedvvel törnek be. Ne tévesszen meg bennünket az sem, ha a kiszemelt ingatlan egy „csomópont vonzáskörzetében van", mert akkor valószínűleg sztereóban hallani a vonatot. A „jó lakóközösség" általában azt fedi, hogy a szomszéd megpróbál bevonni a családi életébe, illetve a gangon idős nénik posztolnak, vagyonőröket meghazudtoló hatékonysággal. Ez persze előny is lehet. A szuterén (lényegében pincelakás) álcázásra alaposan kifejlesztett terminológia létezik, mindez általában csak a helyszínen leplezhető le. Ha egy lakás „sürgősen" vagy „áron alul" eladó, akkor ne dőljünk be, ne repüljünk rá addig, amíg meg nem győződtünk arról, hogy nem a friss festéssel elkent beázások, vagy a lakás alatt működő, ambiciózus asztalosüzem áll az eladási szándék mögött. Összességében elmondható, hogy legalább húsz-harminc lakást meg kell néznünk ahhoz, hogy reprezentatív mintát kapjunk a piacról. S hogyan találjuk meg az igazit? Érezni fogjuk, már az első látogatáskor. De azért kérjük ki gyorsan a tulajdoni lapot és a nullás igazolásokat. Aztán alkura fel!

A szuterén (lényegében pincelakás) álcázásra alaposan kifejlesztett terminológia létezik, mindez általában csak a helyszínen leplezhető le

– Ács Ferenc

HIRDETÉS

Fotó: Ufi/Kesmárki Péter

Az autónepperek titkai • Lassan máshova költöznének

Törzsi világ

A kilencvenes évek közepétől a különböző feketepiacok látványosan visszaszorultak, vagy törvényes keretek közé szorították őket, esetleg politikai védelem alá kerültek.

Napjainkra marad azonban néhány „sziget", ahol az illegalitás felhői alá bújva lehet némi jövedelemre szert tenni. Az egyik ilyen a Fővárosi Autópiac, ahol egy különleges törzs, a nepper népcsoport tagjai élnek.

Legendás korban, a nyolcvanas évek végén születtek. Ekkor váltak ki a hatalmas „szocialista csencselők" népcsoportjából speciális tudásuk, a használt autók eladása révén. Néhány év alatt magukhoz ragadták a hatalmat a használtautó piacok felett. A történetírók szerint ez egy időben történhetett a nagy Merkur nevű isten kultuszának kimúlásával. Történelmi idők voltak ezek. Néhány akkor élt törzsbéli szerint használt autóhoz drágábban lehetett hozzájutni, mint ugyanannak teljesen új változatához. Aki ezt nem hitte el, annak sorszámot adtak. Közülük sokan még mindig hálásak a sorszámukért, ezért a számokat osztókra és barátaikra szoktak szavazni a parlamenti választásokon.

Legfontosabb törzsi jegyeik: az autó üléséből történő komor kitekintés, az extrák végtelen sorolásának képessége és a filléres vegyszerek újszerű felhasználásának képessége. Ez utóbbi tehetségük révén kétszáz forintból képesek újjá varázsolni egy Solt környéki szőlősgazda tizenöt éves Opel Kadett kombijának porral egyesült műszerfalát. A további nyolcszáz forintból pedig gyári állapotúvá válik az egész autó, csillogni (!) fog a motor blokkja, és megszűnik a füstölés is. Kedvenc fegyvereik a szilikon és a kályhafény spray-k, ezeket akár álmukban is képesek használni.

Kiválóan tudnak továbbá szotyolázni, tökmagot rágcsálni, zsebre tett kézzel és terpesztett lábakkal állni, illetve járni is. Rozsdafoltra matricát ragasztani is nagyon szeretnek. Népviseletüket dominálja a bőrkabát, a vaskos aranyékszer és a faelőlapos Motorola. A törzs női tagjai az elmúlt évtizedekben tökéletesre fejlesztették az „autópiacok ökölnyi bazaltjain tősarkúban történő egyensúlyozás" művészetét.

A többi törzs fölé azonban az a képességük emelte őket, hogy kiválóan tudják a közéjük tévedt idegen törzsbeliek autóját ócsárolni, ezután olcsón megvenni, majd drágán továbbadni anélkül, hogy átvergődnének a „bürokratáknak" nevezett törzs sötét erdején. A háromszor totálkárosra tört autóból így „szalonállapotú" lesz: egy nagypapa használta szigorúan csak napos időben. A szakértőknek szemrebbenés nélkül állítják, hogy a nagypapa kiválóan tudott hegeszteni is, ezért két autóból csinált egyet. Ráadásul a bácsi korábban nagyon vicces francia filmek forgatásán vett részt, ahol az autók keresztben elrepednek, és még úgy is mennek tovább, biztos mi is láttunk ilyet. Státuszukat hagyományos igazolványok helyett megbízási szerződések jelentik. Minél több ilyennel rendelkezik valaki, annál magasabban található a törzsi hierarchiában.

Hétköznapjaikat hirdetési újságok lapozgatásával és a birtokukba tartozó autók állapotának feljavításával töltik. A hét utolsó két napjára azonban fő törzsi szállóhelyükre, a Fővárosi Autópiacra vonulnak vissza. Korábban itt hatalmas cserekereskedelem folyt. Az idegen nemzetségek olcsó új autói miatt azonban ez mára jelentősen lecsökkent, ezért ezek a napjaik leginkább a közös emlékek felidézésével telik. Ilyenkor hatalmasakat nevetnek. Néhányan közülük már érzik, hogy új szállásterületet kellene keresniük. Erről is szoktak beszélgetni manapság. Legtöbben az „ingatlan" nevű új szigetre szeretnének költözni.

Az elmúlt években kivált belőlük egy új törzs, amelynek tagjai törvényessé szeretnék tenni a sziget működését. Emiatt egyre nő a feszültség a pici földterületen. Ez azonban nem zavarja őket, főleg azért, mert a nemzetség számos tagja még mindig szívesen vásárol tőlük használt autót. A zöldségesek között népszerű húszéves 123-as kombi Mercit, a piti gengsztereknek a tízéves hármas BMW-t, a Kalapban Vezetők Országos Szövetsége tagjainak a 120-as Skodát, a szobafestőnek a bármilyen márkájú öreg és füstölő kombit, a menedzser-asszisztens kisasszonyoknak pedig a hatéves sárga Twingót ők, és csakis ők tudják prezentálni.

Ezért, vagyis miattunk létezik még pici törzsük ebben a pici nemzetségben, amelynek szinte minden törzse szíve szerint hozzájuk, a nepperekhez tartozna.

– A. C.

Szedrik kötél • Útlevelet ne!

Gyerekek idõsebbeknek és haladóknak

Úgy tartják, a városi élet nem különösebben kedvez a házi kedvenceknek. Az aranyhal az üveggömbben még csak-csak elvan, de a kanári már rossz levegőt kénytelen szívni az ablakban himbálózva, Terike néni meg szétmegy az idegtől, mert a blöki vonyít, ha bezárták a szomszédok. Nekünk speciel gyerekeink vannak. Nekik sem könnyű.

Már számos, hozzánk közel álló személy eltűnt a kertes ház, agglomeráció, bumszlizás (családi szó az utazásra) Bermuda háromszögében, mi azonban makacsul kitartunk épülő „világvárosunk" mellett. Egyfelől, mert kemény lokálpatrióták lévén, még csapatot is a földrajzi közelség alapján választottunk. (Ha a Pénzügyőr focistái nem is, a pálya gondnoka feljutott a felsőházba, MDF-es színekben lett országgyűlési képviselő.) Másfelől, mert hittünk a pezsgő kulturális és társasági élet nélkülözhetetlenségében – aztán itt ragadtunk. Hittünk továbbá az igaz szerelemben meg a haza fényre derítésében, s mire hármat számoltunk (fiú, fiú, lány), az egész kulturális főváros víziónak reszeltek.

A külvilág nyújtotta szolgáltatások lassan, de biztosan leszűkültek a videótéka kínálatára. Elfogadva, hogy bár a pedagógia kincses tárházának nem a „lenyomom a kiscsávót a videó elé" a legcsillogóbb ékköve – akut fejfájást csillapító hatása tagadhatatlan. Mellékhatása hosszabb autós kirándulásokon jelentkezik. A hátsó üléssorból mélyen bevésődött, véget nem érő monológok szűrődnek előre, mint például: „Amikor egy szedrik (?) kötelet vásárol, akkor azt egy egész életre teszi. Jobbak, könnyebbek, erősebbek és tartósabbak, mint bármelyik másik a piacon. És nem csak azért, mert én készítettem, hanem mert ez tényleg kötélből van. Úgy értem ez itt valódi kötél. Az életemet is rábíznám a szedrik kötélre, nézzék csak, síííí, tyú, tyííí..." Heves kísérő gesztikuláció, egy véletlen testi kontaktus, melyet a testvér nyílt provokációnak tekint és visítani kezd. Üvöltözni én is tudok, persze nem használ. Fenyítő jobbom a kormányt elengedve a két ülés között hátra kaszál, a hasuk előtt fél méterrel hadonászok. A kölykök már röhögnek. Kénytelen vagyok hátrafordulni célpontot keresve. Kis idő múltán párom nyugodtan átnyúl, és visszakormányozza az autót a saját sávunkba. Na ennyit a videófilmekről.

EU ide vagy oda, ha gyerekkel akarjuk elhagyni ezt az ezeréves, vértől áztatott édes anyaföldet, bizony útlevelet kell kiváltanunk a purdéknak. Na ez a kiszállás a százfokú szívás-skálán minimum kilencvenkilenc. Nincs ám az, hogy te maradj otthon, én majd elintézem. Nem. Az ügyintéző előtt egy időben megjelenő szülők, mint akaratukkal egyezőt írják alá az úti okmányt kérő lapot. A két nagyobbnak már van. Az egyik a terminál gombját nyomogatva a tizenhatodik sorszámot húzza, a másik a székek alatt kúszik. A kicsi meg persze elaludt a székben, a fénykép elkészítéséhez fel kell ébreszteni. Rendes a fotós lány, megkérdezi, hogy a kába vagy a bamba képet akarjuk az útlevélbe. Számos, többségükben rendetlenkedő utódaink láttán öregecskedő nénike szinte felnyársal azzal a „tetszettek volna inkább forradalmat csinálni" nézéssel. Távozunk. A bevásárlás jobb. Ott legalább megvan a magányos ügykezelés elvi lehetősége. Tej, kenyér, kassza. A múltkor azonban, amikor egy lejárt szavatosságú felvágottal állítottam be, minekutána felcsattant az obligát kérdés – már egy sima vásárlást sem lehet rád bízni? – a középső leszármazott partnerséget ajánlott. Majd ő segít. Mondjuk miként én, ő sem tud olvasni, de gondoltam, legalább majd beáll a sorba. Az tök normális, hogy ez benne fel sem merült, az azonban valami új trend, hogy ha vásárlás, akkor meglepetés kell. Mintha legalábbis székely góbé lennék, aki épp megy a vásárba. Szóval kinder tejszelet vagy rágó. A haladást megkönnyítette, hogy a bevásárló kocsiba bemászott (autó) és csak az újságok mellé érve volt egy kis balhé a Buci Maci című kiadvány rideg elutasítása miatt. A kasszához érve már szinte el is felejtette eredeti küldetésének célját. Talán a fáradság okán a pénztárossal kisebb vita alakult ki a visszajáró kettőezer forintomról, de miután ráúsztunk a számoszlopra és én jöttem ki győztesen, egészen megnyugodtam. S hogy ki kit próbált átverni, nos erre a kérdésre vásárló társam adta meg a választ, amikor otthon előkerült a zsebéből egy csomag rágógumi. Ha tőlünk függene, akkor a középiskola végén lehetne gyerekből is érettségizni. Kilépsz a nagybetűsbe, azt' ott egy gyerek. Oldd meg! Amint azt a fenti példák is alátámasztják, olyan képességek kifejlesztésére, olyan tudás megszerzésére is szükségünk lehet, mely a szociálpszichológia és a testnevelés között keresendő valahol félúton.

Ha már nagyvárosi élet, akkor érdemes azokat a kapcsolódási pontokat felkutatni, ahol végre a kiskorúak lehetnek a főszereplők. Játszótér, gyerekzsúr, bábszínház. Ezek azok a színterek, ahol gyerek nélkül olyan hülyén érezheted magad, mint a bankban, szupermarketben vagy étteremben gyerekkel. Ha viszont megfordítjuk a dolgot, kevés szórakoztatóbb dolog van a gyereknél. Ahogy átszellemülten egymás gatyájába öntik a homokozó tartalmát, egy hatalmas párnakupac tetejéről kiabálva, szókincsük legdurvább szavaival illetik a gonosz boszorkányt (buta) vagy épp órákig rajzolt levelet fogalmaznak szülinapi meghívó gyanánt („ojan gyerekekis lesznek akiket te nem ismersz") és teljesen kiborulnak, ha a T betű szára kisebb lett. Mert ők ilyenek.

– Ambrus Balázs

Fotó: Kesmárki Péter

Hűbérúrnak lenni volna jó

Carcassone

Földjeinken szorgoskodó alattvalók, az isteni jóindulat megteremtésén munkálkodó, lojális klérus, tökös katonaság és Ius Primae Noctis: innen szemlélve kifejezetten komfortosnak tűnik az élet a középkorban. Az utóbbitól eltekintve mindezt megtaláljuk a Carcassonéban, ahol birtokaink és követőink minél jobb menedzselésével kell vetélytársaink fölé kerekednünk.

A legenda szerint (magára valamit is adó vár nem lehet meg saját legendák nélkül) Nagy Károly már öt éve ostromolta a várost, sikertelenül. A védők élelmiszerkészlete fogytán volt, ezért Carcas úrnője a maradék gabonát megetette egy disznóval, majd a derekasan felhizlalt sertést az ostromlók elé hajíttatta. Látván, hogy a városnak még mindig vannak tartalékai, a császár nyomban fegyverszünetet javasolt. Carcas úrnője győzedelmes kürtszóval fogadta a hírt, innen a név: „Carcas sonne”, azaz „Carcas zeng”.

Erről, a Világörökség részét képező, impozáns, dél-franciaországi várról és városról kapta nevét az a német társasjáték, ami 2001-ben Németországban elnyerte Az Év Játéka díjat. Külföldön azóta számos kiegészítő és mutáció jelent meg hozzá (lásd keretes írásunkat), Magyarhonba eddig sajnos csak az alapjáték jutott el.

A játék során véletlenszerűen húzott, négyzet alakú terület-kártyákat kell elhelyeznünk a játéktéren úgy, hogy oldalai illeszkedjenek a már lent lévő kártyákhoz (úthoz utat, városhoz várost, ésígytovább). Ezután a legutóbb lerakott területre lerakhatjuk hét követőnk egyikét, aki onnantól kezdve a mi érdekeinkért szorgoskodik majd. A városokban lovagként, az utakon útépítőként, a réteken földművesekként, a kolostorokban pedig szerzetesekként szolgálnak minket. Mindaddig a táblán maradnak, míg a hozzájuk tartozó építmény el nem készül (azaz le nem zárul), ezért érdemes megfontolni, mikor helyezünk le újabb követőt. Ez földműveseinkre különösen érvényes, hiszen ők a játék végéig a táblán maradnak, igaz, akkor jó esetben nagyon sok pontot hozhatnak a konyhára.

> Erről, a Világörökség részét képező, dél-franciaországi várról és városról kapta nevét az a német társasjáték, ami 2001-ben Németországban elnyerte Az Év Játéka díjat

A Carcassone viszonylag nagy sík felületet igényel, ezért egy kávézó sarki asztalkáján, vagy utazás közben nem nagyon játszható, és a strandon is csak szélcsendben érdemes vele próbálkozni, ha nem szeretnénk monokiniző német nyugdíjasokról szedegetni összsze birodalmunk darabjait. Legalább kettő, legfeljebb öt lelkes versenyzőre lesz szükségünk a játékhoz (magunkat is beleértve), ami a készítők szerint alkalmanként 30-45 perc, nálunk inkább egy jó óráig szokott tartani. A Carcassone ára meglehetősen nagy szórást mutat: valahol 2800 Ft, máshol 5000-nél is többet kérnek el érte.

– Baloch Ákos Gergely

A Carcassone-család

Fogadók és Katedrálisok: A katedrális megtriplázza a befejezett város értékét, a fogadó pedig az utakat teszi jövedelmezőbbé. Új, nagyméretű követőink megerősítik befolyásunkat a felügyeletük alatt álló területen. A kiegészítő egy új szín bevezetésével lehetővé teszi, hogy hatan játsszunk.

Kereskedők és Építőmesterek: Különféle kereskedelmi árukat és új szabályokat hoz Carcassone életébe. Építészeink segítségével gyorsabban terjeszkedhetünk, míg a megfelelően elhelyezett malacokkal mezőink értékét növelhetjük.

Hercegnő és Sárkány: Hű alattvalóinkat sárkány fenyegeti, a városokban királylányok rettegnek a szörnyetegtől.

Carcassone Grófja: 12 új, Carcassone városát formáló terület-kártya, amiket a játék indulása előtt kötött formában kell azt asztalra rakni (tulajdonképpen a korábbi egy kezdőterületet váltja fel). A Gróf és a városban elhelyezett követők segítségével akár mások verítéke (kolostorai, útjai) után is szerezhetünk pontokat.

Vadászok és Gyűjtögetők: A Carcassone önállóan (az eredeti kiadás nélkül) játszható változata, ahol a történelem előtti idők ősközösségei küzdenek egymással. Fakunyhókkal, különleges kártyákkal és más, új szabályokkal.

Király és Felderítő: 12 új terület-kártya, ebből hét az eredeti Carcassonéhoz, öt az ősemberes kiadáshoz. Megjelenik a király, illetve a rablólovag, amelyek a legnagyobb várost, illetve a leghosszabb utat felügyelő játékosnak jelentenek további pontokat (a la Catan telepesei).

A Vár: A Carcassone kifejezetten két játékosra tervezett alapdoboza.

A Frigyláda: Az ószövetségi időkben, az Ígéret Földjén játszódó kiadás, prófétákkal és a Frigyládával.

A Felfedezés: Az alapjáték egyszerűsített változata. Csak 4 követőnk van, de bármikor fel lehet őket venni, nem csak befejezett építkezések esetén.

A Város: Önmagában is játszható, fadobozba csomagolt alapkészlet. A fából készült falak és tornyok terület-kártyáktól független felépítése új, az eredeti játékétól eltérő stratégiák kidolgozását igényli.

Van-e élet a hegyeken túl? • Skandináv rosszindulat

Montenegró: állam álmodói

You are spy or business? – No, just for holiday. – ??? (Kémek vagytok vagy üzletemberek? – Nem, csak pihenni jöttünk. – ???) Ez a gyors ismerkedési párbeszéd zajlott le köztünk és néhány érdeklődő fiatal lány között három éve Cetinje egyik közkedvelt, egyetemisták által látogatott szórakozóhelyén. Hol van Cetinje? És egyáltalán, hol van több kém, mint turista? És különben is. Időutazás. Így is, úgyis. Montenegróban jártunk.

Látni kell

Budva: kis tengerparti város középkori kikötővel.
Cetinje: a térség történelmi és kulturális központja.
Ulcinj: legdélebbi, albánok lakta kikötőváros.
Cottor-öböl: a Monarchia jelentős hadikikötője volt itt, a hegytetőn várral. Előttünk az Adria.
Yellow Moon: Cetinjeben – Délután kávéház, este kocsma, zenével, érdeklődő fiatalok garmadájával.

Crnagorác bamba tök, / hegyi kecskét büszkén bök, / Se országa se pénze, / rászarták a térképre – tartja egy múlt századi gúnyvers Montenegróról. Márpedig most úgy tűnik, hogy Montenegró, ez a Jugoszlávia háta mögötti kis ország végre beadja az unalmast, és a nagyszerb gondolatba utolsót rúgva, lassan elköszön Belgrádtól.

Szerbián átautózva azért még érezni a levegőben a Balkán puskaporos hordójának elégett gyutacsát. Jaj. De tényleg. Délen katonák, ellenőrző pontok. Mi járatban erre? Mi a foglalkozása? Micsoda?! Médiamogul?! De hát végül is valamit nekik is csinálniuk kell, nem üldözhetik állandóan Zorán Gyingyics gyilkosait. No meg kérem, ott vannak azok a gyorshajtók. Hát hová jutna a világ, ha az emberek elkezdenének ralizni a szerpentineken? Aztán egyszer csak, túl a hegyen, túl a völgyön, egy komolyabb rendőri ellenőrzőpont jelzi, több mint tartományhatár, kevesebb mint államhatár következik. Megérkeztünk Montenegróba. Egy gyors regisztráció, aztán hajrá. Igaz, egy kicsit gyorsabban a kelleténél. Nem is marad el a megrovás, a szó szerint minden kanyarban posztoló rendőrök egyike hamar leint. Gyomorgörcs, hiszen világszerte ismertek a Balkán rendőrképű útonállói határtalan kapzsiságukról. Mindent beismertünk, kitöltöttük a papírokat, és vártuk a jól megérdemelt büntetést. A fiatal rendőr szigorúan ránk nézett, osztottszorzott, majd megrovóan mondta: két márka. Első döbbenetünkben csak egy öt márkást találtunk, de a rendőr úr visszaadott, sőt a számlát is kiállította a büntetésről. Ekkor világosodott meg számunkra, hogy a balkáni rendőrök korrupciójáról szóló mesék egyértelműen az északi, elsősorban skandináv titkosszolgálatok lejárató kampányának a részei. Úgynevezett suttogó propaganda. Másrészt a büntetés mértéke döbbentett meg. Ezek szerint húsz márkáért hivatalosan el lehet ütni egy egész óvodai kirándulócsoportot? No, azért „nemcsak polgár, ember is” felkiáltással levettük a lábunkat a gázpedálról. Nem is maradt el a jutalmunk, hamarosan megérkeztünk Podgoricába.

Podgorica.hu

Szokták mondani, hogy a Budapesten kívül az európai fővárosok között csak Tirana nem rendelkezik körgyűrűvel. Nos, amennyiben Montenegró megkapja a függetlenséget, akkor ő is tagja lesz ennek az exkluzív klubnak. Persze azért akad sok minden, amit még tanulhatnak tőlünk. A bevezető kétszer kétsávos autóút mellett a jól kiépült bádog bódésor, az úton és út mellett legelésző pacik figyelmeztetik az autóst, lassabban haladjon, nemsokára lakott területre ér. A bevezető út hamar egy térbe torkollik. Áruház, meg egy nagy placc, sok kocsival. Itt elbizonytalanodik a Podgoricát csak hírből ismerő turista. Buta arccal egy gyors körkérdés a helyieknek. Centrum? Centrum? Centrum. Centrum. Hangzik a határozott válasz. Nos, ha ők mondják, akkor a főterekhez, nagy szobrokhoz, őrségváltáshoz meg kiülős kávéházhoz szokott távoli idegen ne vitatkozzon. Ilyen is van, ez éppen egy minden felesleges hivalkodástól mentes főtér.

> Első döbbenetünkben csak egy öt márkást találtunk, de a rendõr úr visszaadott, sõt a számlát is kiállította a büntetésrõl

Azért készítünk egy gyors leltárt. A parlament inkább egy kezdő tanácsházára hasonlít. Néhány szobor, meg fák, és háromnégy emeletes panelek. Nehéz ezt a várost a szívünkbe zárni, sőt szállást se találunk, csak a szocreál dobozhotelt kétszáz márkáért. És mivel arra a következtetésre jutunk, hogy a szocializmus vérvas valósága itt sem hozott létre nézhető várost, irány Montenegró történelmi fővárosa, Cetinje.

CETIN-1

Ez már sokkal barátságosabb városka. Monarchia-korabeli villasorok, platánfák, macskakő, sétálóutca, crnagorác gondolat. Itt már egy kis megnyugvás adatik a történelemre fogékony utazónak. Nem véletlenül rohadt egy

Róla kimutatást soha sem közölnek

A montenegróiak a délszláv törzshöz tartoznak; edzett, szívós, harcias, munkás és mérsékletes életű emberek, de a kultúrának igen alacsony fokán állanak. Házaik kőből épültek és egy-egy családnak, valamint a házi állataiknak is lakóhelyül szolgálnak. A család szervezete patriárkális, a sztarjesina, az öreg, áll annak élén. (...) A földmívelés még igen primitív. A föld sok helyen még közös birtok; nagybirtok nincs sehol. (...) A kecskék és juhok számát 350 000-re, a szarvasmarhákét 60 000-re, a sertésekét 8000-re és a lovakét 3000-re becsülik. Az ipar kizárólag jelentéktelen házi ipar. A kereskedelem útjai csak ország- és gyalogutak. (...) Az 1879-iki közigazgatási szabály értelmében a törvényhozói testületnek 8 tagból kellene állania, amelyek felét a fejedelem nevezi ki, felét pedig a fegyverre képes alattvalók választják. Tettleg azonban a törvényhozói hatalmat is a fejedelem gyakorolja. (...) Állandó hadsereg nincs, de azért minden fegyverforgató férfi katonakötelezett; csupán a mohammedán lakosok válthatják meg pénzért magukat. A fegyverforgató lakosok számát 35 870 gyalogosra és 856 tüzérre becsülik. A puskák száma 40 000, ezeken kivül van 2 ostromágyú, 2 bronz 12 fontos, 12 acél- és 6 bronz Krupp-féle, végül 24 hegyi ágyú, amelyek Spuzban vannak elhelyezve. Az iskolák látogatására minden gyermek kötelezve volna; tettleg azonban van 70 népiskola 3000 fiú- és 300 leánynövendékkel. Azonkívül van egy teológiai szeminárium és egy gimnázium Cetinyében és az orosz cárnő költségén fenntartott felsőbb leányiskola 44 növendékkel. (...) A szegények istápolására szolgálnak a közmunkák, amelyeknél Oroszországból küldött gabonával fizetnek. A fejedelemség jövedelmeit 600 000 Forintra becsülik; róla kimutatást soha sem közölnek.

(Révai Nagylexikon, 1905.)

fél napot a kocsiban. De szálláskeresés közben egy egészen érdekes tapasztalattal lehetünk gazdagabbak. Nem mind magyar, ami kocsi.

A reménytelen szálláskeresésbe belefáradva, tanácsra szomjazva felcsillanó tekintettel leintettünk egy magyar rendszámú Volkswagen Borát. A magyarok világhimnusza (made by Dobos Attila) első sorát felhasználva kiáltottunk: „Hálló, magyar!” Egy buta női arc a válasz. Ismétlés. Ezúttal angolul. Do you speak Hungarian? Ez már beszédessé teszi a meglepődött idegent. „Yes, a little bit.” Ez viszont minket zavar össze teljesen. És most már mindannyian bután nézünk egymásra. Hmmm. És ennyiben is maradunk. Később még több magyar rendszámú kocsit is láttunk, feljegyeztük a rendszámukat, itthon visszakérdeztünk a rendőrségen. Mindegyik lopott volt. Szállást végül sikerült találni, a Cetinje Hotel portásának a közbenjárására, ő ismert egy családot a városban, akik néha kiadják a szobájukat. És lőn, kezdődhetett Montenegró felfedezése.

Cetinje tényleg történelmi központja volt a térségnek. Máig létezik szembenállás a kulturális és történelmi főváros Cetinje, valamint a közigazgatási-kereskedelmi központ Podgorica között. Itt sokkal erősebb a nemzeti öntudat. A kirakatokban a montenegrói zászló, címer, a képeslapok között sok századfordulós, I. világháborús képeslap és plakát. Nemhogy az üzletekben nem fogadtak el dinárt, de a bankban sem voltak hajlandóak váltani. Mondván, nem foglalkoznak ezzel, de ha van dollárunk, akkor a piacon megtaláljuk Slevkot, aki vált mindenféle pénzt. A jól működő éjjeliőrállamra az is jó példa, hogy nem lehet cigarettát kapni a boltokban, csak az utcán, feketén áruló hokedlis emberektől. Hadserege nincs az országnak, ezért az egy főre jutó rendőrökben lettek világelsők. De a polgári lakosság jó harci morálját jelzi az is, hogy esténként csak úgy durrogtatnak néhányat a házikarabéllyal.

Természet adta

Ha az országot elkezdenék kicsit jobban menedzselni, és sikerülne kitörni az Albánia szomszédja, Jugoszlávia része és a véres balkáni háborúk jelentette Bermuda-háromszögből, akkor Montenegró néhány év alatt messze lekörözhetné szomszédait és virágzó turistaparadicsom lehetne. A magas karszthegyek között zubogó patakok ideális raftingpályák, az Alpokhoz hasonló szerpentinek, völgyszurdokok és 2500 méter magas hegyek gyönyörű kirándulóhelyeket kínálnak. A viszonylag hosszú, hetven kilométeres tengerpart, és annak történelmi városai: Budva, Hercegnovi, Cottor, Ulcin kiváló adriai pihenőhelyek lehetnének az olcsójános turistáknak is. Ehelyett pangás, néhány turista a tengerparton, szemét a patakokban, és a Balkán rendőrképű rablólovagjai az utakon. Hiszen mi is megtapasztalhattuk, hogy nem csak a skandináv rémregényekben szerepelnek turistanyúzó rendőrök, bármennyire is tartottuk magunkat az első szerencsés incidensünk után a sebességhatárokhoz, megbüntetődtünk. Elkérték az útlevelet, aztán végignézték a kocsit – pótkerék, szerszámkészlet, elsősegélydoboz, hiánytalan tartalék égőkészlet, vontatókötél, tűzoltó készülék, kerékkitámasztó ék és sötétszínű fóliazsák – majd ezeket rendbe találva közölték, hogy a megengedettnél gyorsabban mentünk. A „de nem is!” válaszra „de igen!” volt a felelet. Majd a „ninó-ninó” és „arrbiter Podgorica” félórás ismétlése és hosszas alkudozás után ötven márkában maradtunk. Számla nélkül.

Miki bácsi, Montenegró

Ha ilyen lett volna a március Pesten 1848-ban, biztos máskor lett volna a forradalom. Szikrázó napsütés, lányok egy szál blúzban, kiülős kávéházak forró capuccinóval, hideg habos sörrel, tengerszag és pálmafák az ínyenceknek. Mindehhez a régi dalmát városok, görbe utcákkal, apró erődökkel, a kikötőben hullámzó halászbárkákkal csak úgy, háttér gyanánt. Hogy aztán a Cottori-öböl kikötőjében a fantáziánktól megáldva a szemünk előtt elevenedjen meg a Monarchia utolsó győzelmes tengeri csatája, amelyben 1917 májusában Horthy Miki bácsi a Novara fedélzetén a Saida és a Helgoland cirkálók támogatásával, a Balaton és Csepel (hatalmas sóhaj – a szerk.) rombolók kíséretében szétzúzza Acton tengernagy angol, olasz, francia cirkálókból és rombolókból álló tengeri hadát. „Ja, kérem!” – mondaná kedvenc osztályfőnököm. Tengerre magyar!

– Novák Tamás

Apponyi György (1898–1970) emlékezete

Krisztus vagy Wotan?

Apponyi Györgyöt származása, neveltetése szinte predesztinálta a közéleti pályára. A katolikus, legitimista, liberális politikus a két világháború közötti Magyarország egyre komorabb légkörében is hitet tett az emberi és polgári jogok, a szabadság, a nemzeti függetlenség mellett. Lapunk a harmincöt éve elhunyt politikus portréjának vázolásával tiszteleg az elveit a koncentrációs táborig vállaló Apponyi György emléke előtt.

Az OSzK cédulakatalógusában egyetlen önálló munkája szerepel; egy néhány oldalas füzet: Gróf Apponyi György Széchenyi-emlékbeszéde a Nemzeti Casino 1944. évi január hó 30-i közgyűlésén. Kétségtelen, olvassuk itt, hogy Széchenyi István valamilyen formában jelen van a magyar életben, bár ennek ő maga nem örülhetne maradéktalanul: „Mert [...] hogy él az ő szelleme, annak legjobb bizonyítéka az, [...] hogy a közélet, a gazdasági élet minden terén ma is állandóan hivatkoznak Széchenyi Istvánra, hivatkoznak rá olyanok is, akik pontosan az ellenkezőjét csinálják annak, mint amit ő hirdetett.” Ha azonban nem hatja át a nemzeti életet „a magasabbrendű szellem”, az önzetlenség, az önfeláldozás, s mindaz, amit ő szellemi téren ránk hagyott, akkor „Széchenyi István élő alkotásait sem fogjuk tudni megtartani”. Bár Apponyi természetesen tisztában volt korának szellemi-erkölcsi állapotával, s ennek okait igyekezett is áttekinteni, magukat a hiányosságokat elméletileg betölthetőknek tartotta. Ebben a gesztusában talán a jövő hitét tragédiák közepette is őrző örök idealistát szemlélhetjük inkább, mint a pragmatista politikust. Ennek alátámasztásaként talán elég a szöveg kissé anakronisztikus voltára utalnunk: Apponyi Györgyöt beszéde elhangzása után körülbelül ötven nappal letartóztatták, majd elindították Ausztria felé. Nem Bécsbe, ahol nagyapjának, Apponyi Györgynek, a magyar kancellária vezetőjének otthona és hivatala volt a XIX. század közepén, vagy ahová apját, Apponyi Albertet, az ellenzéki politikust idézték egykor a király elé. Az a tömegszállító eszköz, amin utaztatták, végül a mauthauseni koncentrációs táborban állt meg. Nem kizárt az sem, hogy Apponyi utolsó esélyként egy szűk közösségben próbálta beszédével tartani a lelket, hogy annak tagjai – illúziók nélkül bár – megpróbáljanak átmenteni valamit a világégésen a magyar függetlenség és az emberi szabadságjogok eszméköréből.

A pálya íve

Éberhardon, a családi birtokon született. Előbb jogot hallgatott, majd megszerezte a magyaróvári gazdasági akadémia oklevelét. Tartalékos huszártisztként vett részt az első világháborúban, a Tanácsköztársaság után a magyar hadsereg és az angol katonai misszió közötti összekötő tisztként szolgált. Közéleti pályáját 1924-ben kezdte a Heves vármegyei törvényhatósági bizottságban, majd 1931-ben a vasvári kerület képviselője lett a Keresztény Gazdasági és Szociális Párt programjával. 1935-től a Polgári Szabadság Pártnak – a Nemzeti Szabadelvű Párt utódjának – képviselője a budai lajstromos kerületben. A polgári ellenzék programjával lett tagja ugyanekkor a fővárosi törvényhatósági bizottságnak. Az 1940-es Keresztény Magyar Közéleti Almanach vonatkozó kötete, amely a legtöbb adatot tartalmazza róla a korabeli kiadványok közül, így jellemzi őt: „A parlamentben is, a fővárosi közgyűlésen is erős ellenzéki hangon elmondott beszédeiben a teljes polgári jogegyenlőség elve mellett tört lándzsát és állandóan felszínen tartja a kisemberek, kereskedők, iparosok és kispolgárok érdekeit.” A Gestapo 1944 márciusában tartóztatta le. Mauthausenből való szabadulása után Nyugatra távozott, 1949-től tagja lett az emigránsok Magyar Nemzeti Bizottmányának, utóbb vezetőségi tagja a Liberális Internacionálának. Saarbrückenben halt meg, 1970-ben.

„A legitimista gondolat melletti bátor kiállása miatt több ízben volt összeütközése az ellenpártokkal, sőt a hatóságokkal is” – írja róla szemérmesen az idézett almanach. Apponyi György gróf olyan politikai eszmerendszert képviselt a parlamentben és az ellenzéki sajtóban, főként Rassay Károly Esti Kurírjában, amelynek létéről manapság kevés szó esik mifelénk, sokan nem is tudnak róla, mások a létét is kétségbevonják. Ennek fő elemei a liberalizmus és a legitizmus, s mindezek alapja a természetjogot elismerő és védő katolikus világnézet. A legitimizmus az ő értelmezésében minden erőfeszítés nélkül összeegyeztethető volt az 1848-as vívmányok hagyományával. A függetlenségi gondolat képviselői, amint egyik cikkében utal rá, nem a dinasztia, hanem az abszolutizmus ellen voltak kénytelenek fegyvert fogni. A húszas-harmincas évek legitimistái viszont az angol típusú alkotmányos monarchia állapotát tartották üdvösnek az 1920. évi I. törvénycikken alapuló rend – ennek ideiglenes jellegére nem győzték emlékeztetni a magyar társadalmat – előidézte itthoni közviszonyok helyett. Amelyeknek talán nem törvényszerű, de kétségtelen következményei közé sorolták a szabadságjogok fokozatos megcsonkítását.

> Nemegyszer beszélt arról, milyen veszélyes téveszme az, amely szerint lehetséges volna szövetséget kötni az egyik parancsuralmi rendszerrel – a másik ellen

Konok képviselet

Apponyi parlamenti beszédeiben és cikkeiben konokul képviselte az alkotmányosság, a jogállam, a jogegyenlőség, a polgári, vallási és lelkiismereti szabadság, „a népi irányban megreformált parlamentarizmus” és a szociális haladás ügyét. A magyar országgyűlésben a nagynémet eszme és a Harmadik Birodalom – a budapesti német képviselet által számon tartott és jelentésbe foglalt – ellenfeleként szólalt föl több ízben is; nemegyszer beszélt arról, milyen veszélyes téveszme az, amely szerint lehetséges volna szövetséget kötni az egyik parancsuralmi rendszerrel – a másik ellen. Írt arról, hogy politikai és erkölcsi képtelenség Hitler

patronátusának a bolsevizmus elleni összefogás ürügyén történő vállalása, de arról is megnyilatkozott, hogy elfogadhatatlan a szovjet taktikai jellegű ajánlata a „baloldali egységfront" megteremtésére, a polgári pártokkal való, a nácizmus elleni együttműködésre. Tudta, hogy a vonatkozó Komintern-dokumentum, „az emberek egy részének feledékenységére és butaságára való ilyetén spekuláció nem fogja egyeseknél célját téveszteni", ezért aztán könnyedén kimutatta, hogy a szövegből hol lóg ki a proletárdiktatúra lólába. A német nemzetiszocializmusnak, keresztényellenessége mellett (erről szól például 1936. decemberi, Krisztus vagy Wotan? című cikke) a nyílt világuralmi törekvésére mutatott rá már évekkel a háború előtt. Egyik parlamenti beszédében például így: „...ha veszedelem volt Magyarország függetlenségére nézve a német birodalmi gondolat, amikor csak egy római szent birodalmi gondolat, egy dinasztikus elgondolás, egy nagy császárság hatalma állott velünk szemben, *(Zaj. – Elnök csenget.)* akkor sokkal veszedelmesebb ez a birodalmi gondolat ma, amikor egy faji öntudatra ébresztett nagy nemzettel, egy olyan nagy nemzettel állunk szemben, amelynek minden tagjába már gyermekkorában belenevelik azt, hogy a faj, a nép felette áll mindennek, hogy a Reich nincs elhatárolva az államhatárokkal, hanem a Reich ott van és ott végződik, ahol az utolsó német lakik, amikor egy misztikus »Reichsidee«-t építenek fel a faji gondolatra és a németeket külföldön is mindenütt ennek a bűvöletébe hajtják..." Megvetette és megbélyegezte a Gömbös-éra „a legnyersebb hatalmi erőszakkal szövetkezett csapszéki demagógiá"-ját, „a professzionista honfibú egész könnyfakasztó skáláját" végigjátszó megélhetési szélsőjobboldalt, s szégyellte a „minden kultúrnemzetre nézve arcpirítóan megalázó képet, amelyet egy [...] nyíltszavazásos magyar választás nyújt". Azt a politikai áramlatot pedig, amely – ellentétben az alkotmányosság érdekében a diktatórikus rendelkezésekkel szembeszegülő hagyományosabb katolikus politikával – „»keresztény-nemzeti« jelszavakkal, a »jobboldali világnézet« nevében hirdeti az eszmei közösséget a horogkereszttel", a magyar politikai és társadalmi élet legnagyobb tehertételének tekintette. Pártolta a földosztás gondolatát – ellenzéki képviselőként is megszavazta a kormány által benyújtott, ezzel kapcsolatos törvényt –, de ő elsősorban a nincsteleneknek akart földet adni, nem a kis- vagy törpebirtokosoknak. A lózungokkal szemben az egész akció gazdasági megalapozásának szükségességére figyelmeztetett.

ESTI KURIR

Budapest, 1939 Főszerkesztő: RASSAY KÁROLY május 9. kedd

Pesten: RASSAY KÁROLY
Budán: APPONYI GYÖRGY
vezeti a Polgári Szabadság Párt listáit

Csak olyan ajánlóívet írjon alá, amelynek élén Rassay Károly vagy Apponyi György gróf neve áll

Választójogának igazolásáért azonnal jelentkezzék a kerületi elöljáróságon

Régi és uj emberek

Német fõcsapás ellen

Külpolitikai nézeteibe bepillantást enged az egyik költségvetési vitában elhangzott beszéde. A nácizmussal kapcsolatos ismert nézetei ellenére nem követeli a Németországgal való kapcsolatok fölszámolását – a külpolitika nem állhat, s Európa-szerte nem is áll pusztán világnézeti alapokon –, de erre a kártyára nem szabad föltenni Magyarország sorsát. Egyrészt azért, mert ha háború lesz, „...mi itt két malomkő között fogunk összemorzsolódni, a germán és szláv világhatalom, a germán és szláv nagy népcsaládok között, s akkor egy ilyen konfliktus esetén nagyon fontos, hogy mi abban a pillanatban ne olyan szövetségben legyünk, amely megint csak a vesztünket okozhatja, mint ahogy a vesztünket okozta már egyszer."

De ez csak az egyik ok. A másik: a német főcsapás iránya, a birodalom „expanziós vonala" csakis Közép-Európa lehet, így első zsákmányainak egyike a magyar függetlenség lesz. A harmadik ok: Németország, amely nálunk nyílt propagandaháborút folytat, Magyarország ellenségeit támogatja, példának okáért a román radikális sovinisztákat. Ezért is ragadott meg minden alkalmat arra, hogy a franciákkal és az angolokkal való kapcsolatépítés fontosságára és létező esélyeire figyelmeztesse a magyar közvéleményt és a kormányt.

Apponyi szolidaritást vállalt a haza jogfosztott fiaival. Tiltakozott és érvelt a zsidótörvények ellen; azok közé tartozott, akik a közvélemény előtt bizonyították be a fajelmélet abszurditását. „...talán állnánk a nép elé és kérdeznénk meg a magyar népet, mit akar: hat százalékos alapon radikális intézkedéseket a zsidók ellen, vagy pedig azt, hogy a búza ára megint lemenjen kilenc pengőre" – mondotta a második zsidótörvény vitájában. Az ő neve az első annak a dokumentumnak az aláírói között – persze ez az ábécé rendjéből következik, nem az aláírók közötti társadalmi hierarchia érvényesítéséből –, amelyben a magyar szellemi elit háromtucatnyi tagja (köztük Bartók, Kodály, Móricz Zsigmond, Kernstok Károly) tiltakozott az első zsidótörvény-javaslat ellen. E törvények bírálatában ő maga több ízben is a polgári jogegyenlőség elvének sérelmére helyezte a hangsúlyt. „Éppen ezért – mondotta – arra kell törekednünk, hogy ezt a veszedelmes precedenst mielőbb kitöröljük a törvénytárból."

Nehéz higgadtan olvasni a Képviselőházi Napló azon passzusait, amelyek a szélsőjobboldal által a klasszikus magyar szabadelvűség képviselőire zúdított ocsmányságokat tartalmazzák. Apponyi megingathatatlanul állt a helyén. Amikor egy sajtóvitában az általa egyébként tisztelt Pethő Sándor Concha Győző azon megállapítását idézte, mely szerint nehéz dolog liberális katolikusnak lenni, ő ehhez a következőket fűzte hozzá: „Valóban nehéz, mert mindig nehéz az árral szemben úszni, a pillanatnyi politikai divatok demagóg frázisai ellen a tiszta eszmék és a józan ész fegyverével küzdeni, a hatalommal szemben a népérdekeket képviselni. De ami nehéz, nem lehetetlen, és a nehezebbik út nem mindig bizonyult a legrosszabbnak!"

– Filep Tamás Gusztáv

Jóízűen cukrot falatozni • Búrkifli a vezérigazgató úréknak reggelire

Szvitnesz, otthon, biztonság

A cukrászda nem a gondtalanság krémes-cukros szigete, amelynek rumaromával teli lagúnájába rigójancsikból kötözött tutajon érkezünk, miközben a sziget őslakói habzsákba öltözve üdvözlő táncokat lejtenek. Mi meg majd szórjuk az üveggyöngyöt: bullshit, testvéreim.

A cukrászat a legkeményebb mesterségek egyike, valahol a szénlapátolás és a cséplődobba való kévehajigálás között. A cukrászatot mindenki üti: a gyökér női magazinok, mert valamilyen fogyókúratippet el kell adni; a tisztiorvosi szolgálat, mert a tojásmosó medence szélén nem a megfelelő sorrendben vannak a szivacsok; meg hát az APEH, az APEH. Próbáljuk ki: amikor fagyit kérünk, Örkény egypercese nyomán, bizonyos nonchalance-szal a hangunkban az eper és a csoki közé fűzzük be, hogy hácécépé. Fantasztikus változást fogunk tapasztalni, vagy köjál-ellenőrnek néznek minket, és a cég vendégei leszünk, vagy orrbavágnak és kihajítanak. Ezenfelül a cukrászat a legérzékenyebb a konjunkturális változásokra: hiszen ha szigorodnak az idők, először a vasárnap délutáni krémesről mondunk le, míg a Julianus gyomorkeserű vagy a Népsport az utoljára feladott hadállások között van. E körülményekkel a cukrász mind tisztában van. A cukrász, mondom, az igazi. Nem az, aki a nagykertől veszi a pakura-alapú margarinnal kikevert, Hitler-szalonnával töltött linzert, hanem maga süt, receptjei vannak, iskolája és tanítványai. És tudja, mi az, hogy tejszín. A cukrász irtózatosan korán kel: családunk egyik nagyja, nekem példaképem, 1938-ban Aradon, inasként megszokta, hogy négykor kell kelni, mert be kell keverni a tésztát, a krémeket, meg az ember különben is kap két nagy maflást, ha esetleg nem volna kedve. Meg a vezérigazgató úréknak kell a búrkifli reggelire. Pont. És aztán ez a négyes kelés megmaradt, pedig lett bolt, üzem, biztos egzisztencia: ezt elkötelezettségnek, a vendég megbecsülésének meg polgári ethosznak hívják. Családunkban más cukrászok is vannak, valahogy így alakult. A nagynéném és a nagybátyám például: ha a „polgár" szót hallom, mindig rájuk gondolok. Ők az igaziak. Kötelesség, fegyelem, szorgalom, az élet racionális tervezhetőségébe vetett törhetetlen hit. Ennek az országnak sok cukrász kéne. Ismerek gazfickó cukrászt is, de ő törpe minoritás, ebben biztos vagyok. A cukrászok nagyszerű emberek, és nincs egyszerű soruk. Ha minden megvan: az üzletet sikerül a víz felett tartani, ki tudják cselezni mindazon hivatalokat, amelyek a tönkretételükre jöttek létre, megbízható alkalmazottakat sikerült találni, még mindig ott van a legnagyobb ismeretlen, a vendég. Ki hinné ugyanis, hogy a cukrászok nagy ellenfele például a nyári meleg: a vendég ugyanis ilyenkor a strandra tódul és nem vásárol.

Ezenfelül a magyarság sötétebbik oldalának megismerésére három mód kínálkozik manapság. 1. Nézzük húsz percig a Clark Ádám téri körforgalom történéseit. 2. Délután negyed és háromnegyed öt között igyekezzünk belehallgatni a kormányhivatalokból kirajzó népesség magánbeszélgetéseibe a Kossuth téri metrómegállóban. 3. Egy felkapottabb cukrászdában kérjük el azt a fotóalbumot, amely az eddig megrendelt tortadíszek fényképeit tartalmazza. Ronda dolgokat látunk majd. Marcipánból formázott sörösüvegeket, vérző foggyökereket, meztelen nőket, hentesbárdokat illetve habcsókmacskákat: ezeket kívánja jelenleg a magyar nemzet. Veszélyes még a frusztrált tanerőkkel felvonuló osztálykirándulók csapata és a kivagyi elmebetegek rétege is („Ugye maguk csak az osztrákokat szeretik kiszolgálni?"). Legyünk azonban méltányosak: a rossz ízlésével/modorával kérkedő népesség mindig feltűnőbb, mint a társadalmi normákat respektáló lények tömege.

A cukrászda éppen nélkülözhetősége miatt nélkülözhetetlen a normális élethez. Meg tudja mondani valaki, mire jó az újságkeret? A fogpiszkáló? A krumplipucoló? A könyvjelző? Egyáltalán: a folyóirat, a szivar, a fehérboros pohár, a sajtkés, a nyakkendő, a szobainas vagy a vászonszalvéta? Mi történne, ha elhagynánk őket, vagy kurrensebb, egyszerűbb tárgyakkal segítenénk a fontosabb életfunkciókat? Egy késsel lehet például enni, fogat piszkálni, krumplit hámozni, s ha jól belevágjuk az ajtóba, a kabátot is rá lehet akasztani. És néha az olvasás helyett is megteszi. Mégsem mondjuk azt, hogy a fenti tárgyak haszontalanok vagy az élet civilizáltabb formájához szükségtelenek. A vasárnap délutáni csendes szemlélődés egy cukrászdában, miközben villánk alatt halkan roppan a dobostorta cukorpáncélja, és a kávégépből mámorító illatok szállnak: mint egy ima a csata előtt. Másnap hétfő, akkor lecsapjuk a sisakrostélyt és szétütünk a pogányok között. De addig még egyszer elmerülünk mindabban, amiért úgy gondoljuk, érdemes küzdeni. S mi legyen a jelszavunk? Talán egy.

Puncstortát ne. – R. R.

Oli bácsi megmongya a frankót

Az SZDSZ-rõl

Legyünk bár levéltetvek a nemzeti kultúra pálmafáján: vannak eszdéeszes barátaink. Milyenek is ők? Elsősorban magyarok, két lábuk van, azon járnak, meg szájuk, amivel beszélnek. Rendszerint értelmes emberek, igen jól lehet velük társalogni: utazásról, nőkről, filmekről. A buta eszdéeszes nagyon elszomorító, olyan, mint egy lakossági fórum Magyar Bálinttal.

Egy eszdéeszes rajong Garacziért meg Kornisért, bár az utóbbit nem olvasta. Az eszdéeszesnek vannak számos könyvei, szociológiára szeretett volna járni, és ha a rossz sorsa úgy hozta, hogy könyvtáros lett Békéscsabán, péntek reggelenként akkor is tüntetően húzza elő postaládájából az ÉS-t. Jól megadja ilyenkor is a náciknak. Eszdéeszes barátainknak humora is van. Hála e tulajdonságuknak, meglepő iróniával és távolságtartással tudnak beszélni saját idoljaikról. Ez kezdetben imponáló, s ők maguk is rámutatnak, hogy ebben mennyire különböznek tőlünk, mert mi nagy garral hordtuk a „Vonza András, az én földművelésügyi miniszterem" feliratú kitűzőnket. Ez a látszat azonban megtévesztő: ha megkapirgáljuk a felszínt, olyan megrögzöttségeket találunk, amelyeket hiba volna meggyőződésnek nevezni, hiszen az azt feltételezné, hogy tapasztalati úton kialakult, racionálisan indokolható eszmei alapozással állunk szemben, ilyesmiről azonban csak ritkán van szó.

A magunkfajta reakciós némi vállvonogatással ugyan, de szívesen elismeri, hogy a másság ajnározása, a könnyűdrogok legalizálása, a globalizáció iránti feltétlen rajongás, az esélyegyenlőség, az egyéni szabadság korlátlan kiteljesítése nem áll – írgyuk szép kádárista terminusszal – érdeklődése homlokterében. Ezeket részint marhaságnak, részint veszélyesnek tartja, s ezt különösebben nem is titkolja. Ellenkezőleg: nevetve fúj bodor szivarfüstöt bárki arcába, aki a családon belüli erőszakot fontosabbnak tartja a családon kívülinél. Az eszdéeszesnek viszont herótja van az egyházaktól, a határon túli magyaroktól, a nemzet fogalmától és az ehhez kapcsolódó rítusoktól (ünnepek, zászló, nemzeti jelképek). Ezt viszont vehemensen tagadja. Ő csak modern nemzetet szeretne, amely előretekint, nem rekeszt ki, komplexusoktól mentesen viszonyul múltjához, mindenkit szeret, majd amikor már mindenki szeretve volt, vidáman elpöfékel egy jointot. A nemzet mármint. Amely amúgy államát és egyházát nagyon-nagyon elválasztja, és amikor véleményt nyilvánít, három embernél többet nem tömörít össze egy adott helyre, mert az rossz emlékeket idéz. Szabaddemokrata párthívnek lenni tehát – a látszólagos könnyedség ellenére – idegőrlő feladat, napi huszonnégy órás túlfeszült lényeglátás. Nem egyes problémákról kell vitázni, hanem egész világképpel; nackókat kell hajkurászni, téves eszméket cáfolni, söpredéket feltartóztatni. Sajnos a miniszterelnök erre a létformára is rátelepedett.

Pedig az ábra, számunkra, egyszerű: vannak a könnyűdrogok, azok fogyasztói; ama kérdésben, hogy szabad-e depenalizálni, illetve liberalizálni ezen szerek fogyasztását és kereskedelmét, az eszdéeszes azt mondja, lehet (egyéni szabadság etc.). Holott az ezzel foglalkozó tudományos közvélemény legalábbis erősen megosztott a kérdésben (nem ismerjük a következményeket, és így tovább). Arra a kérdésre, hogy szabad-e kettős állampolgárságot adni egy határon túli magyarnak, az SZDSZ válasza egyértelmű „nem". (Egyéni szabadság, tudományos közvélemény erősen megosztott, következmények, stb.) Nem állítjuk, hogy egy könnyűdrogokat fogyasztó egyén kevesebbet érne egy határon túli magyarnál. Egyenlőek. Elképzelhető olyan helyzet is, hogy az előbbi izgató domborulatokkal rendelkező, intellektuálisan vibráló farmerbolti eladólány, az utóbbi pedig egy bajuszos, horkoló öreg néni. Nem kétséges, hogy szimpátiánkat melyik fogja elnyerni. A kérdés azonban nem ez. Zsigeri utálatokat sejdítünk itten, meg mély frusztrációkat. (A füvező kolozsvári egyetemistákat most hagyjuk: halmazuk ebből a szempontból nem jelentős.)

A hierarchia, a rend meg a transzcendens értékek mocsárszagú fogalmak õneki, valaki mindig kivágtat fehér lovon a metánködbõl, egyenruha van rajta, tengerész. Brrr

A nemzet fogalmával való – megtörtént – visszaélések az eszdéeszest egy életre gyanakvóvá tették minden, az individuum önkiteljesítésén túlmutató kezdeményezéssel szemben. Az eszdéeszesnek is vannak ugyanakkor feszítő vágyai. Szeretne például berúgni, irredenta dalokat énekelni, csulázni a buszon, vagy ha ezeket eszmeileg nem tanácsos, akkor cigányozni. Ez néha sikerül. Szép példa volt erre némely szociálliberális megnyilvánulás a kettős állampolgárságról szóló népszavazás időszakából, nem kivéve ebből a Magyar Narancsot sem. Pedig nehéz liberálisabb eszmét találni annál, minthogy az ember maga válassza meg azt, hogy hol és miként él.

A szoclib és a reakciós világkép egyébiránt nem különbözik egymástól olyan rettentően, de ez még kevés a nagykoalícióhoz. Az eszdéeszes is szereti a normális, világosan áttekinthető viszonyokat, az érdem szerinti társadalmi megbecsülést, a vélemény- és gyülekezési szabadságot, meg azt, ha nem lopják el a mobilját a Süss fel nap-ban. És otthon, magának még azt is bevallja, hogy az ember tökéletlen lény. Ebből azonban téves következtetésekre jut: a hierarchia, a rend meg a transzcendens értékek mocsárszagú fogalmak őneki, valaki mindig kivágtat fehér lovon a metánködből, egyenruha van rajta, tengerész. Brrr. Abból csak rosszaság lehet. (A magyar élet számkivetett páriái, az ún. liberális katolikusok nem tartoznak vizsgálódásunk tárgyához. Mind a négyet ismerjük, és nincs jó életük.) Erre a problémára a szervezetelméletileg egyetlen helyes válasz az SZDSZ: egy bevált, ám ellenszenves társadalomkép helyébe préseljük a sajátunkat, amit ugyan még senki nem próbált ki, de arról legalább mi mondhatjuk meg a tutifrankót.

Pedig nem is. Azt mi mondjuk.

– Tviszt Olivér

Izlandi pónik, szevasztok! • *Szerény javaslat*

Lóvá tett város

Budapest főpolgármesterének eszébe jutott, hogy mégis vásárolt Izlandon egy pónilovat, azonban az 1,2 millió forint értékű jószágot – állítása szerint – nem saját céljára vette. A tényt Demszky Gábor végül azt követően ismerte el, hogy az egyik bulvárlap az izlandi sajtótermékekben a vétel nyomára bukkant.

A politika első vonalában mozgó pártembereknek szinte kivétel nélkül vannak költséges allűrjeik. Többeknek a kádári időket idéző vadászgatás jelenti a kikapcsolódást, mások egzotikus tájak vonzásának képtelenek luxus szinten ellenállni, írásunk hőse (egyebek mellett) a lovak iránti vonzalmával küzdötte be magát VV Sziszi új albérletének és a pálinkatulajdonos legifjabb Habsburg története mellé a címlapra. Ez önmagában szót sem érdemelne, ha a főpolgármester nem ragaszkodott volna kínosan a lómentes imágójához. Pedig a horvátországi ingatlan és a terepjárós történet mellett ez már nem ront sokat Demszky Gábor népszerűségén. Arra azonban ráirányította a figyelmet, hogy a Kósáné Kovács Magda „nem elég tisztességesnek lenni, annak is kell látszani" erkölcsi irányelvére nagy ívben tojik. Pro forma nincs lova, vagyis nincs a nevén. A cikk szerint egyik sporttársának vette. A sporttárs, akit azért annyira nem érdekel reménybeli lova, hogy maga választja ki, inkább a főpolgármestert küldi, ha már úgyis arra jár, kukkantson be egy ló-shopba (vö. fiacskám, ugorj le egy gyufáért). Demszky készségesen teljesít, noha hivatalos útján elvileg a gyógyvizek balneológiai hasznosításáról tárgyalt, jelentéktelen szabadidejéből pedig csak egy rövid városnézésre telt. Túl a chilei cseresznye exportos asszociáción, az indoklásnak van még egy, hm, nevezzük így, szépséghibája. Az, hogy egy német nyelvű szaklap szó szerint arról írt: a lovat a feleségének vette. Anikó asszonnyal persze nem élnek vagyonközösségben, s csak a vak véletlen az oka annak is, hogy otthonaik egymás közvetlen közelében fekszenek. Több ismert és erősen megkarcolt tekintélyű politikus kísérletezik azzal, hogy támadó kritikának egy-két hétig ellenáll, aztán majd csak elmúlik. Addig azonban, míg a főváros útjain közlekedők többsége valamelyik kátyúba temetve látná legszívesebben a városatyát, a figyelem fókuszából nem kerülhet ki egy könnyed bocsika, majd befoltozzuk, lovat bevalljuk, házat eladjukkal.

Demszky készségesen teljesít, noha hivatalos útján elvileg a gyógyvizek balneológiai hasznosításáról tárgyalt

Assisi Ferenc a XIII. században nem kis játékos volt. Olaszos sárm és lazaság. Szerette a lovakat, a nőket. Isteni sugallatra aztán odahagyta mindenét, megtagadta régi énjét, zsákruhába öltözött, s ha emlékezetünk nem csal, még épített is valamit. Imponáló fordulat, ha szabadna javasolnunk. – Bánszki Ervin

Doromboló cicus-díj

Blikkdoromb

Pszichológusok szerint az emberről nemcsak öltözete, kinézete árulkodik, hanem az is, hogy fest a munkahelye – írja ezt Fodor Bori a február 24-i Blikkben. Ez az a mondat, amire Cicus talpa bizseregni kezd, mert tudja, hogy itt valami eszeveszett nagy nyalakodás készülődik. És nem is csalódik. „Gyurcsány Ferenc kormányfőt dolgozószobájában például három asztal is körbeveszi" – ahajj, helyben vagyunk! Három az asztal, nem kispálya. Sőt! „Gyurcsány tölgyfa íróasztala erdélyi reneszánsz stílusban készült" – tudjuk meg, amiből azt a definiálhatatlan játékot érezzük ki, amivel a 2002-es kampányban is találkoztunk (a min. eln. jelölt a varázslatos Erdély nemesi sarja), s amely játék 2004 végére mégis sűrű románozásra futott ki. De lássuk csak: „Gyurcsány a jelek szerint szereti az asztalát, otthonosan érzi magát dolgozószobájában. A számítógépen kívül legelsőként egy félbeharapott Sportszelet tűnhet fel a szemlélődőnek."

Ez igen, a bájos rendetlenség, a politikus sem szereti levinni a szemetet, Ferikém, már megint nem etted meg a Sportszeletet, vagy edd meg, vagy ne bontsd ki, de legfőképpen ne tedd az asztalra, mert megolvad, bassza meg stb. – Klára asszony hangját halljuk, s máris egy kis budai családi enteriőr lebeg a szemünk előtt. Főleg, hogy Sportszelet – egy volt sportminiszter valahol mindig sportminiszter marad. És hogy magyar áru, az már mindennek a teteje. A szobában családi fényképeken „a miniszterelnök gyermekei nevetnek felszabadultan", ami jó dolog. De persze, bármennyire is szeretne csak a családjának, csak az ízlésének élni, a politikusnak dolgoznia is kell: „újságok, az éves költségvetés és a következő heti kormányülés iratanyaga" árasztja el az asztalt, sőt, mivel „még a miniszterelnök feje sem káptalan, kis kiegészítő jegyzeteket szokott készíteni". A XIX. századi, maradi, poros, nacionalista, rosszemlékű, demagóg jobboldaltól eltérően a lendületes, modern, sportos, nyitott és fiatalos baloldal miniszterelnöke a technika híve: „rendszeresen internetezik, e-maileket fogad és ír, valamint a friss híreket olvassa különböző honlapokon", és egy „láthatatlan" ajtó mögött egy pici gardróbot tart, amelyben „át tud öltözni, ha mondjuk edzőfelszerelésben, futva érkezik a Parlamentbe".

Cicusunk büszkén veszi tudomásul, hogy a dorombolás még mindig nem csupán az ő hitbizománya. Elégedetten nézi, hogy a műfajnak alfajai is születnek: a cikk maga sportos, fiatalos, lendületes, ám megvan mögötte a szükséges komolyság, a hagyományok maradéktalan tisztelete. – B. Sz.

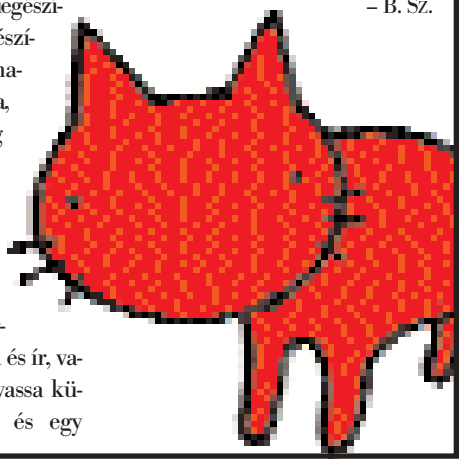

Kulturális, miniszter

A 2002-es kampány valóban hideg zuhanyként ért. Orbán beszéde a két forduló között a Testnevelési Egyetemen felépítésében, dramaturgiájában mussolinista volt. (Bozóki András a HVG Portré-rovatában, 2005. február 17.)

Korántsem hálás dolog felnőtteknek magyarázni a magától értetődőt. Aki érti, unja, aki nem érti – tehát, akinek szól –, cikizést gyanít. Ráadásul, ha valakiben felnőttként sem működnek bizonyos, az óvodában kialakuló közösségi reflexek, annak többnyire mélyebb és nyilvánosan alig tárgyalható oka van.

Szomorúan példázza ezt a fajta bajt az elemi hűség arcpirító hiánya Tamás Gáspár Miklós tavalyi, Népszabadság-beli cikkében, amikor a szerző a kettős állampolgárságra nemet mondva, lényegében hazaparancsolta a hozzá hasonlóan magyar állampolgárrá válni kívánó földijeit. De említhetem Bozóki Andrást, az új kulturális minisztert is, aki Orbán Viktort, egykori harcostársát és pártelnökét Mussolinihez hasonlította a HVG-ben. Tudja-e a miniszter úr, hogy miért nem püföljük el azt, akivel nem értünk egyet, és miért nem vágjuk a legsértőbb jelzőket a másik szemébe, amikor pedig nagy kedvünk volna hozzá? Nos, azért, mert tudjuk, hogy azzal a másikkal holnap is találkozhatunk, sőt netán együtt kell dolgoznunk. Nem mehetünk világgá a konfliktusainkból, és a másikat sem vitethetjük el csak úgy ukk-mukk-fukk, akárhová. Ebből a helybenmaradási kényszerből alakult ki a civilizáció, ami végül is nem más, mint a konfliktusok itt és most történő, kompromisszumos megoldásának módszertana. (Kultúráról pedig akkor beszélünk, ha a civilizáció rögzült kényszerköreit néhányan elkezdik örömmel lejteni. A megszólalásával összefüggésben azonban nem említeném a kultúrát.) Egyelőre ugyanis az a kérdés, hogy Ön, aki nem röstellte hajdani barátját Mussolinihez hasonlítani, miként fogja nap mint nap elviselni a „türelem" béklyóját, ami pedig kötelezően jár főszolgai státusához. Remélem, segítségére vagyok, ha két példával érvelek a mérlegelő türelem napi politikai hasznossága mellett. Milyen egyszerű lenne ugyanis főnökét, Gyurcsány Ferencet rasszistának bélyegeznünk a szaudi focicsapat tagjainak arab terroristákká minősítése miatt! Sztereotípiát húzott rá vétlen emberekre, másságukon élcelődve. Türelem és mérlegelés kell ahhoz, hogy belássuk: Gyurcsány itt nem rasszista volt, csak egy későn érő kamasz, aki rossz humorát csillogtatva többedszerre is hasztalan próbálkozott a hőn vágyott felnőtt szerep meghódításával. Ahhoz is jóhiszeműség kell, hogy elhiggyük: a Vér és Becsület nevű, betiltott akármit pusztán ügyefogyottságból engedte a Belügy az utcára február 12-én, és nem több, mint szakmai hiba folytán hiányoztak a rendőrök, amikor a rendezvényt követően egyesek (ha történetesen szerbek is) erőszakoskodni kezdtek. Ha nem gyakorolnánk polgári erényünket, a belátást, könnyen azt hinnénk, hogy itt a hivatalból elkövetett provokáció minősített esetével állunk szemben.

Van tehát mit türelemmel mérlegelnünk, miniszter úr, és ebben senkinek nem segít az Ön bombasztikára kigyúrt, hírlapírói vagdalkozása. Netán ha beszélne Hiller tanár úrral? Talán még nem késő... – PÁKOZDI IMRE

Önkormányzati közért

Január 12-én a Közösségi Házban mintegy másfélszáz érdeklődő jelenlétében lezajlott a József Attila-lakótelep évnyitó beszélgetése. (...) Miért nem épít az önkormányzat egy olcsó közértet? – hangzott el már sokadik alkalommal a kérdés. Dr. Gegesy Ferenc válaszában leszögezte: elsősorban azért nem fontolgatnak ilyen beruházást, mert ez nem önkormányzati feladat. (Beszámoló a Ferencvárosban, a IX. kerületi önkormányzat hivatalos lapjában, 2005. február)

Világosan emlékszem, amikor néhány évvel ezelőtt, a tizenikszedik kerület szélén bementünk a helyi közélet központjába, a kocsmába. A szemünk felderült az alábbi felirat láttán: Sör 40 Ft. Ez az ár már abban az időben is igen versenyképesnek tűnt. Rendeltünk, hát néhány üveggel, de a legnagyobb csodálkozásunkra a butélián nem volt címke. Megkérdeztük a főurat, hogy mit is kortyolunk. A válasz az volt, hogy „Steffl-keveréket". Na akkor és ott rájöttem, a magyar társadalom törvényszerűségeit nincs az a bináris kód, ami megfejti.

A lakossági fórum igen szép, ősi hagyományokkal rendelkező, magyar műfaj. Talán kezdeményezhetnénk az EU-illetékeseinél, hogy ismerjék el Hungaricumként. Persze a lakossági fórum csak manifesztációja az egyedülálló és utánozhatatlan magyar népléleknek. Annak a magyar tulajdonságnak, hogy mindenki mindenhez ért: a focihoz, a politikához, az orvostudományhoz, a közlekedésszervezéshez. Persze ez a tudás nem hasonlít a reneszánsz műveltéghez, mert egyszerűen nem az információkra, hanem az ösztönökre és a megérzésekre alapul. Tapasztalataim szerint sokszor az információ csak gyengíti ezt a fajta tudást. (Találkoztam olyan taxisofőrrel, aki nem hitte el, hogy Zuschlag János MSZP-képviselő volt: váltig állította, hogy a Fideszé.) Ezért nem lehet haragudni arra a sokadik alkalommal elhangzott kérdésre és tulajdonosára, hogy „miért nem épít közértet az önkormányzat?". Már az is szép teljesítménynek tűnik, hogy a tisztelt kérdező önkormányzatot mondott és nem tanácsot. Valószínű persze, hogy minden évben elhangzik a válasz is, amely ugyan információt tartalmaz, de ez a közért létét (nemlétét) illetően igen keveset nyom a latba. Így nézve aztán semmin nem lehet és nem is kell csodálkozni. Egészen természetesnek tűnik, hogy a legnézettebb műsor címért az Irigy Hónaljmirigy és Sas József vív gigászi küzdelmet. Innen nézve magától értetődő az is, hogy az Auchan madaras Tesco (copyright by Fábry); a Fanta szőke kóla; az aluljáró meg a búvóhíd, hogy a csinált útról már ne is beszéljünk. Minden világos és minden végtelenül egyszerű. Csak akkor ne tessünk nyavalyogni, hogy a politikusok milyen ostobák, meg csak a pénz érdekli őket. A politikusaink pontosan olyanok, mint amilyenek mi vagyunk, mi, a magyar társadalom. Végtelenül szeretnivaló. – S. F.

Fotó: UFi/Kesmárki Péter

Tosca előreengedi Bánk asszonyát • „Gyermekkoromban Bach volt a szívem közepén”

Mindjárt Melinda

A következő beszélgetésből kiderül, hogy minden lehetséges, ha az ember komolyan veszi a benne munkáló szándékot. A jó fülű gyermekből pianista lesz – nem piarista, mert lány! –, a zongoraművésznőből énekművésznő, az énekesből családanya, akiből meg hirtelen operaénekesnő válik... Ami pedig az UFi-t illeti, még azt is megkockáztatja a világlap különítménye, hogy a Bánk bán próbájáról kikönyörögje Melinda alakítóját, minden sejtetett átváltozás alanyát, Boross Csillát.

– Zongoratanári diplomád van. A hangszer melyik regiszterét szereted leginkább?

– A kérdés zongoraszempontból nem állja meg a helyét. Gyermekkoromban Bach volt a szívem közepén.

– Tehát melyik regiszterét szereted leginkább? Szerinted miért kérdezek ekkora szamárságot?

– Tudom, tudom, de ez hülyeség. A zongora regiszterei nincsenek megosztva, arról meg különben sincs szó, hogy én a magasabb lágét bármennyivel is jobban szerettem volna a többinél. Amikor zongoráztam, a zenei szövettől függően mindig zenekari hangzásra törekedtem. Hidd el, tényleg nincs összefüggés abban, hogy húsz évvel később koloratúrszoprán hangú énekesnő lettem.

– A zongorajáték – azt hiszem – teljesen más típusú figyelmet igényel, mint az éneklés. Az ujjak muzsikálnak, többszintű a kottaolvasás, nincs szöveg, nincs színpadi attrakció, vagy ha van netán, akkor az durva hiba, magamutogatás. Ezzel szemben az operaéneklés...

– Ó, abban viszont a díva szereti mutogatni magát! (Kacag. Tényleg!!) Nem, nem ez vonzott végül a pályára. Inkább az operairodalom, az ugyanis annyira gazdag...

– Majdnem akkora, mint a zongorairodalom...

– Már a tanárom is észrevette a Zeneművészeti Főiskolán, hogy hozzám túl monoton a billentyűs repertoár! Persze, gyönyörű és hatalmas, de az éneklésben pluszként ott a nyelv, a szöveg, a színpadon pedig a színjátszás: mindazt, amit átvitt értelemben, stilizálva zongorázunk, az szinte direktben elénekelhető az egyetlen természet adta hangszeren.

– Jó, de Te annyi évet átzongoráztál! Ilyenkor a billentés válik anyanyelvvé, a fekete lakkcsoda meg annyira természetes hangszerv lesz, mintha mindig a két kezed végén himbálózott volna. Vagy mégsem?

– Rengeteg időt áldoztam a zongorára, ez tény. De tizenöt éves koromban vettem éneklecéket is, azért az se ma volt. És még korábbról őrzöm az első dicséző szót, amikor egy szolfézsversenyen a zsűri észrevette, milyen szépen énekelem a feladatot.

– Azt, hogy lá-szi-lá-ti-dó?!

– Á, dehogy, ott népdalt is elő kellett vezetni. Aztán a veszprémi konzis évek alatt járni kezdtem Völler Adélhoz, és nagyon tetszett a vokalizálás, csak hát rájöttem végül, hogy én zongoraszakon tanulok itt, abból fogok érettségizni, felvételizni, és néhány év múlva majd zongoristaként keresem a kenyerem. És ha ezt a sort elkezdtem, akkor végig is fogom csinálni.

– Borzasztó profán példáim volnának arra, hogy ha nagyon teret akarok nyitni annak, ami csak úgy buzog fel belőlem, és elindítom, az megállíthatatlan. Te meg hideg fejjel elgondolkoztál, és visszaültél a zongoraszékre?

– A kis korban kezdett zenetanulás, annak is a rendszeressége, felnőttes alapossága nagy fegyelemre szoktat. És engem elképesztő tudatosságra nevelt az anyám is: 23 évesen tört felszínre újra az igazi énem.

– De mi történt akkor veled? Megszáradt a tinta a zongoraoklevélen?

– Az is, és hát sokan piszkáltak, miért nem folytatom az éneklést. Csak neked merem elmondani, hogy voltak más természetű kétségeim is. Zongoristának lenni komplex dolog. Erre temperált agy kell, valóban sokirányú, koordinált figyelem, és még az emóciókat is kordában kell tartani. Az éneklés olyan egyszerűnek tűnt, olyan jól esett, hogy már-már bűnnek éreztem: rendjén van ez?

– Mire ez a kérdezz-felelek nyomdába kerül, Te már Melindaként debütálsz az Operaház Erkel Színházában, Molnár András Bánkja mellett. Még mindig bűnösen könnyű?

– Jaj, dehogy is. Mára világos, hogy a színpadi létnek is megvan a maga – igaz, más technikájú és természetű – komplexitása. De nehéznek mégse mondanám: Melinda szerepének része az őrület és a halál, de Erkel operájában annyira következik egyik a másikból, hogy most, az előadás előtt úgy érzem, nem okozhat még ez a két szélsőséges szituáció sem gondot.

– Művészi zongoratudással felvértezve analitikusabban tanulsz?

– Gyerekkorom óta harmonikus hallásom van, tehát függőlegesen gondolkodom, nem az énekeseknél leggyakoribb linearitásban. Akkordokat hallok, színeket, így is tanulom a szerepeimet. Néha még az énekelt szavaknál is többet segít a zeneszerzői szándék.

– Aki e sorokat olvassa, még március 20-án este láthat Téged ugyanitt, ugyanebben a jelmezben, Melindaként. De vajon azt szereti-e a hangod, amit a habitusod is?

– Ma még a lírai koloratúr szerepkör áll jól nekem, de tudom, hogy elkövetkezik majd a drámai koloratúr időszak is, akkor ér össze igazán a hangkarakterem a bensőmmel. Egyik legnagyobb vágyam, hogy Toscát énekelhessek, de természetesen azzal még egy darabig várni kell.

– Egy Puccini-kitűzésnek nehéz lenne ellenállnod?

– Nehéz, és most ne kísértsetek. Jelenleg annak kell örülnöm, hogy friss a hangom, s hogy megtaláltam a hivatásomat. Melinda szerepe pedig engem.

– Szilver Ottó

Támogasd a polgári értékrendű fiatal közgazdászok szakmai szervezetét!

Ifjú Közgazdászok Közhasznú Egyesülete

Adószámunk: 18170036-1-43

Minden további információ:

www.ikke.hu

Forrás: Heti Válasz, 2005. 01. 20.

Mindenki ismeri, de van,
aki azt is tudja, ő kit ismer.

Látókör kérdése ▶ Heti Válasz

www.hetivalasz.hu